

ARGIA

E u s k a l H e r r i k o A s t e k a r i a

01832
9 778402 139093

Pentsamendua Euskal Letratan

LIBURU ASKO, EZTABAIDA GUTXI

Pantzoa Irigarai

"Entzuleei hitza emanda lortzen da gertutasuna"

ITZULIKA

MAHAI JOKOA

Bizkaiaren ganeko 2.000 itaun-erantzun

GAZTETXO eta HELDUENTZAT

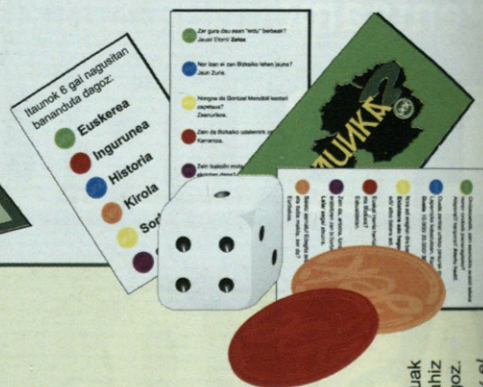

MAHAI JOKOA

ITZULIKA

Zer dakizu Bizkaiaz?

- Zeri esaten jako "ogigaztaia"?
 - Nor zan Martina Ibaibarriaga?
 - Zein da euskera hobea, Markina ala Zornotzakoa?
- 2.000 itaun, geure herrialdea olgetan ezagutzeko.

DNI / CIF
ENA / IFK

Eskaerea egiteko orria

Persona y teléfono de contacto
Harremanetarako, izena eta telefonoa

Dirección
Helbidea

Código postal
Posta kodea Provincia
Probintzia

Forma de pago
Ordaintzeko era Banku bidez (20 zenbaki)

Entidad bancaria
Bankuaren izena

* Informazioa aek-ren fitxategian gordeko da, babespekoa da eta interesatuak eskatu, aldatu edo ezabatu leike gura izan ezkerre. Beronen kontrola nahiz erabilerara, Norberaren Datuak Babesteko Lege Organikoaren mende dagoz.
* Esta información se guardará en nuestro fichero, es confidencial y el interesado es libre de modificarlo o cancelarlo. Su control y tratamientos están sujetos a la Ley Orgánica de Protección de Datos de Carácter Personal.

BIZKAIKO aek
euskarri herriko alfabetatze euskalduntze koordinakundea

Salneurria: 5.000 pta./ 1.000 ogerleko/ 30,05 € (B.E.Z. barne)

Eskatu egizu zeure herriko aek-ren euskaltegian, edota:

• 94 415 52 57 edo 94 415 95 12 telefonoetan • Posta-e: idoia@aecknet.net • 94 416 65 55 faxa

Rellenar este impreso y enviar a la siguiente dirección:
Eskari-ori hau bete eta bidali ondoko helbidera:
BIZKAIKO aek • Perro kalea, 1-5.a • 48005 BILBO

Argazkia: Alberto Elozegi
Diseinua: antza S.A.L.

DANI BLANCO

■ **Frantxua Maitia:**
"Errepublikak emanen dizkigu
gure egiturak,
ez Udalbiltzak"

9

DANI BLANCO

■ **Andorratik hurbilago
sumatzen da Europa**

14

BLANCA ALDANONDO

■ **ARGIAko egutegia
Argiako ikasleentzat**

16

ALBERTO ELOSEGI

■ **Durangoko azoka:
Hitzezko kaleak**

40

ORRIZ ORRI

Oihartzunak 5

POLITIKA

Euskal Politikaren Termometroa 6

Elkarriketa: Frantxua Maitia.

Mikel Asurmendi 9

EKONOMIA

Ezberdintasuna eta gosea sendotu ditu munduan
OMC-k. Daniel Udalaiz 12

EUSKARA

Andorratik hurbilago sumatzen da Europa.
Malores Etxeberria 14

GIZARTEA

ARGIAko egutegia Argiako ikasleentzat.
Onintza Irureta 16

Elkarriketa: Pantzoa Irigarai.
Estitxu Eizagirre / Ixiar Eizagirre 18

KULTURA

Euskal Kulturaren Ezpalak 24

Durangoko Azoka: Hitzezko kaleak.
Lore Agirrezabal / Urtzi Urrutikoetxea 27

Orain dela 30 urte
Pilar Iparragirre 54

ASTIA HARTUTA

Agenda 56

Bizia 58

Ihesi 59

Denborapasak 63

IRITZIAK

Politika: Jon Enparantza 8

Kultura: Peio Aldazabal 26

Azkena: Jon Alonso 66

Eusko Jaurlaritzako Kultura Sailak
diruz lagundutako aldizkaria

Gipuzkoako Foru Aldundia

Kultura, Euskara, Gazteria eta
Kirol Departamentua

Argitarapen boren edizioa laguntzaile

kutxa
zuri esker
gracias a ti

gizarte ekintza
obra social

BASANDERE

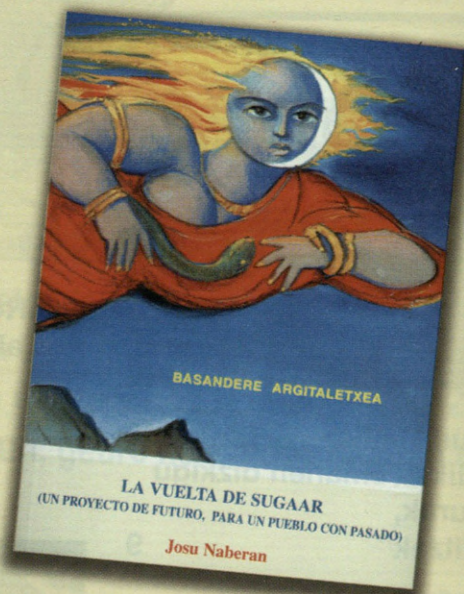
ARGITALETXEA

LA VUELTA DE SUGAAR

(Un proyecto de futuro para un pueblo con pasado)

Modernitatea, esaten digutenez, lehiakortasuna, lapurreta, gerra eta konkistaren gain eraikitzen da, eta horiek dira aurrekotasunaren giltzak. Eredu hori Antzinako Europan zehar mila urtetan zehar ekialdetik etorritako konkistatzaile indoeuroparrek ezarri zuten. Baina, orain, azkeneko ikerketa zientifikoek, Europa zahar hura (non euskal ezaugarriek erabateko eragina izan zuten), gizarte berdintzale, ez-patriarkal, ez gerrazale eta ludiko bezala azaltzen digute.

"La vuelta de Sugaar" liburuak unibertso berdintzale (nonbait gure kontinenteko sozialismo errealeko lehenengo esperientzia historikoa) hartara eramaten gaitu eta egungo kapitalismo basatiaren aurre erezu bezala kontrajartzen du. Euskal inkontziente kolektiboan oraindik bizirik dagoen mundu haren ezaugarriak ditu Josu Naberanek oinarri Euskal Herriko egungo berreraiketa nazionala burutzeko eta, Europari begira, Europa Zaharraren galdutako nortasuna aldarrikatzeko, gure kontinenteko azken herria indijenaren testigantza ekarriz.

LA MUJER EN EUSKAL HERRIA (HACIA UN FEMINISMO PROPIO)

Funtsezko liburu honetan euskal feminismoaren erroak aurkitzen saiatzen da eta Euskal Herria borroka feminista globalari ekar diezazkiokeen bertako ikuspuntuak aztertzen dira, euskal gizarte matriarkalistan emakumeak burutu dituen berezko baloreen garrantzia aldarrikatuz.

Marta Agirrezabala (nekazari sindikalista), Xabier Amuriza (idazle eta bertsolaria), Miguel A. Barcenilla (historialaria), Arantxa Erasun (Senideak-Gureak), Isaure Gratacos (etnologoa), Nekane Jurado (ekonomialaria), Anne-Marie Legarde ("L'Univers psychique des basques: Une instauration de la symétrie des sexes" tesiaren ikerlaria), Roslyn M. Frank (Iowako Espainiera eta Portugalera Saileko kidea), Alizia Stürtze (historialaria eta idazlea), Zirilda (Sexu ikerketarako eta Heziketarako Kolektiboa); hauek guztiak dira, ezpairik gabe, euskal pentsamenduan erreferente bihurtuko den liburu honen egileak.

PROIEKTO ABERTZALE ETA AURRERAKOI HONETAN KOLABORATU NAHI BADUZU HARPIDETZA EGIN
(Urtean 4 liburu: 2.300 pztatan bana)

HARPIDETZA TXARTELA / TARJETA DE SUSCRIPCIÓN

Izen-abizenak / Nombre-apellidos

Helbidea / Dirección

Herria / Localidad

Posta kodea / Código postal

Tel.

Bankua edo Aurrezki Kutxa / Banco o Caja de Ahorros

Sukurtsala / Sucursal

Kontuaren zenbakia (20 digitu) / Número de cuenta (20 dígitos)

Data / Fecha

Sinadura / Firma

JABEA: KOMUNIKAZIO BIZIAGOA, S.A.L.
 LEHENDAKARIA: Joxe Mari Irazusta
 ZUZENDARIA: Pello Zubiria.
 Kontseilu Editorialeko Arduraduna:
 Baleren Bakaikoa.
 Erredakzioa: Katixa Garate, Nagore
 Irazustabarrena, Onintza Irureta, Izaskun
 Jauregi, Xabier Letona.
 Maketazioa: Berdaitz Goia.
 Administrazioa: Marijo Aierza.
 Harpidetzak: Olatz Korta, Edurne
 Urruzmendi.
 Hedapena: Ixabel Bereziartua.
 Publizitatea: Iñigo Txintxurreta, Aloña
 Soraluze, Bego Zuza.
 Argazkiak: Alberto Elozegi.

HELBIDEAK

GIPUZKOA: Industrialdea, 15. 20160
 Lasarte-Oria. Tel.: 943 37 15 45. Faxak:
 943 37 34 03 (erredakzioa)/943 36 10 48
 (komertziala).

IPARRALDEA: Xalbardin baita.
 64122 Urruña. Tel.: 559 47 60 00.
 Faxa: 559 47 60 01.

NAFARROA: Gazteluko Plaza 44,
 3.eskuina. 31001 Iruñea.
 Tel.: 948 22 22 85.

POSTA ELEKTRONIKOA:
 Erredakzioa: kazeta@argia.com
 Komertziala: komertzial@argia.com
 WEB ORRIALDEA
 www.argia.com

LEGE GORDAILUA: NA 80-1963.
 ISSN: 0213-909X.

BATZORDE PAREKIDEA: 72562 E.

INPRIMATEGIA: Antza, S.A.L.
 INFORMATIKA: A.S.P. Koop. Elk.

Harpidetza sariak:

Hego Euskal Herria . . . 17.300 pta./104 euro
 Ipar Euskal Herria 828 lib./126 euro
 Espainia 17.300 pta./104 euro
 Beste atzerriak 22.145 pta./133 euro
 Airez 34.600 pta./208 euro

KOMUNIKAZIO BIZIAGOA, S.A.L.
 Ametzagaiña Taldeko partaidea da

Txillardegiri

Iaz argitaratu zen nire "Satorrak baino lurperago" liburua, 60 eta 70 hamarkaden kronika antzeko kontakizuna. Bertan, 67ko udazkenera ailegatzean, honakoa esaten da: "Rikardo Arregiren Sozialismoa modan dago artikulua zarat handi samarra atera zuen euskalgintzan. Txillardegik oso zakar erantzun zion, Jakin 26an, Marxismoa modan egon zan izenburuko beste artikulua luze batekin" (177-orr.).

Bestetik, "Larruneko" mahain-guruaren elkarrizketa, "Larruneko" kazetariak idatzi dute. Esan beharra al dago?

PEDRO ALBERDI

■ Nicholson, Australiako "The Australian" egunkarian

-Bunbuiloan: B planik ba al dago?

Hiruko Txikian

SAENZ DE SANTAMARIA

Ez da argentinarr militarra. Ez da txiletarra. Espainiako Galindoren koadrilakoa, Europako Estatu demokratiko bateko zerbitzari leiala da, aparatuaren defentsara emana, bere kurrikuluma lekuko. Bere burua obus, haltzazko aurpegian sardea bibote eta betaurreko beltzak begien lubaki. Ai ama, beldurgarria edozein etxerako. Afganistanetik ematen diguten berrien arabera, talibana izan liteke. Bere aberria kuartel erraldoia eta Euskal Herria bertako zokorik beltzena bailiran, barne arautegiaren arabera mugitzen ez den oro etsai du, eta zigorra lege. Legea berriz

Jainko, eta Jainkoa askatasun demokratikoa. Horrelakoa da behintzat nik berari buruz jaso dudana ekuazio boro-bila. Askatasun demokratikoaren defendatzaile amorratu honek, kuarteleko diziplina lanabes, ETaren aurkako beharrezko guda irregularrari egotzi dizkio ostiak, elektrodoak, bainerak, kaputxak, hankazpiko makila-zoak, flexioak, era guztietako bortxaketak eta erailetak, bere demokrazia hori defendatzeko justiziak ez baitu fundamenturik. Ez da argentinarra, ez txiletarra, Garzonek ez du bere tribunalean epaituko ●

◆ JOXE MARI OSTOLAZA

T E R M O

TXANPONA

ATZERAPENA ETA
KALERATZEAK

Egunero erakunde ekonomiko eta finantzarioek, europar zein nazioartekoek, munduko ekonomia atzeratzen ari dela, 2002. urteko ekonomiaren garapena txikiagoa izango dela eta halako mezuekin bonbardatzen gaituzte. Gainera, irailaren 11n EEBBek izandako atentatuaren ondorioen aitzakia-rekin, ekonomiaren atzerapenaren mamua areagotu da. Zenbait enpresa handi hasi da jada iragarpen horiei probetxu ateratzen eta lehenengo egin duten gauza ez da beren dibidentu handiak edo beren exekutiboen soldata handiak murriztea izan. Ez. Lehenengo kaleratze masiboa erabakitzea izan da: Siemens 17.000 pertsona kaleratu eta 10 produktio-planta itxi ditu, General Electric 75.000 kaleratu ditu, Boeing 38.000... Euskal Herrian, mementoz, Gamesa Aeronautikaren kasua dugu; bere urteko irabaziak handitzen ari diren bitartean 500 langile kaleratzea erabaki du. Larriena zera da: hau ez da eraso neoliberal eta kapitalista baten hasiera besterik, 2002tik aurrera areagotuko egingo da eta enpresa txiki eta ertainei ere eragingo die. Langile eta sindikatuek erne egotea ez da nahikoa izango ●

◆ DANIEL UDALAITZ

KONTZERTUAREN ZALAPARTA

KONTZERTUAREN negoziozioraren itxie-
ra iragarritakoa baino beranduago dator, etorri-
ko bada. Bi aldeen arteko itunetik ateratzen da
kontzertua, baina alde handiak beste erabateko
indarra du beti txikiaren aldean, areago orain-
goan moduan PPK Madrilen gehiengo osoa
badu. Eta areago alde txikia Rabanera moduko
infiltratuak baditu. Datorren ostiral hau, hilak
23, izango ei da kontzertuari buruzko akordioa
ixteko azken data. Bestela Aznarren Gobernuak
urtebetez luzatu egingo ei du, nahiz eta EAJK
iragarria duen hori gerra aldarrikapen gisa har-
tuko lukeela.

BATASUNA TERRORISMO
ZERRENDETATIK KANPO

ABENDUKO bigarren asteburuan bilduko
dira Europako Batasuneko barne ministroak eta
orduan erabakiko da zein erakundez osatuko
den Europako talde terroristen zerrenda ospe-
tsua. Nahiko garbi dago, dena den, Batasuna ez
dela zerrenda horretan egongo, PPK nahiko
lukeen bezala. Ikusi beharko da, dena den,
“talde terroristekiko laguntza eta sostenguen”
kontzeptua zertan geratzen den, eta horren ara-
bera talde armatuez gain beste era bateko tal-
deak ere sartzen dituzten. PPK, dena den, Bata-
suna zerrendan sartzea lortu ez badu ere, honen
kriminalizazioan urratsak aurreratu ditu eta
ezker abertzaleko alderdi politikoaren aurkako
jazarpen judizialerako tarteareagotu du.

TENTSIOA ALDERDI SOZIALISTAN

ZABALDUA zegoen Nicolas Redondo
Terrorrosek alde batera utzia zuela Jesus Egu-
renek egindako txostenaren eduki nagusia. Egu-
neroko jardunean ere agerikoak dira tentsio
horiek, aurrekontuetan ikusi den lege. Biz-
kaian eta Gipuzkoan EAJrekin negoziatu eta
akordioetara heltzeko prestutasuna agertu duten
bitartean, Eusko Legebiltzarrean Nicolas

PABLO S. QUIZA 7 EGUNKARIA

Redondok arbuioaren hautua egin du. Joseba
Egibarrek ordagoa jo -denetan ala ezer ez- eta
eutsi egin diote sozialistek, oraingoan batera.
Astean ikusiko den lege, ordea, sozialisten
arteko harremanak hur uherretan dira; Konfe-
rentzia politikoan ikusiko da, egiten bada
behintzat.

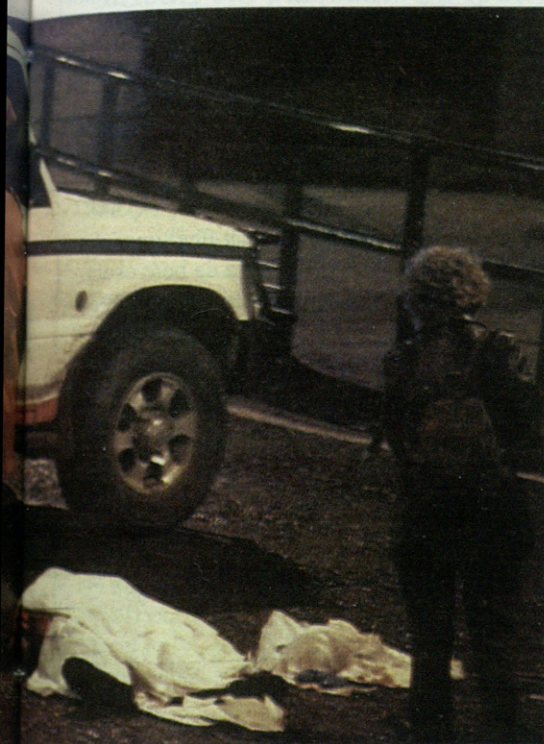
GUARDIA ZIBILA TARTEAN
DENEAN...

ADIOS-EN erreferenduma egin zen duela
hilabete batzuk, eta duela urte batzuk Mendillo-
rrin (egun Iruñeko auzoa). Eta Estatu osoko
beste leku askotan ere egin dira Estatuak deitu
gabeko erreferendumak. Irailean Gazteluko
Plazari buruz egin zenari, halaber, oztopo ugari
jarri zitzaion, baina ez zen eragotzi. Oraingoan,

B A H E A

- Emilio Gebara, Arabako diputatu nagusi ohiak ‘El Diario Vasco’n: “Horixe bakarrik falta zaigu, Arzalluz ordezkatzeko duena Joseba Egibar izatea”.
- Jose Maria Aznar Espainiako gobernuburuak Mexikon esana: “EAJk helburuak parte-
katzen ditu, beraz hor bada erakunde armatuaren nolabaiteko legitimazioa”.
- Rosa Díez PSOEko europarlamentaria: “Terroristen konplizeak zerrendan ez agertzea
onartu beharra dago, politikoki hala direla frogatu daitekeen arren”.

E T R O A

ETA BERE ESTRATEGIAN, GERO ETA ITXIAGO

ETAk badu jarduteko indarrik, Ana Isabel Arostegi eta Javier Mijangoz ertzainak tiroz hil ondoren hori begibistakoa da, areago aste berean beste bi ertzain hiltzen saiatu zenean. Indar militar hori, ordea, gero eta ahulagoa den sentsazioa ere gero eta zabalagoa bide da; jarduera politiko soilean aritu behar duenari ere gero eta tarte estuago uzten dio ETAre jarduerak, honek egiten duenaren eragin hurbilekoena bere inguruko esparruan somatzen baita gero eta gehiago. Gehienen esanetan, su-etenaz geroztik, EAJ da ETAre presioagune nagusia; presio hori areagotzeko ETA noraino irits daitekeen pentsatzeak beldurra areagotzen du.

Gaztelu Plazakoan ez bezala, epaileek Sakana-ko udaletxeek antolatu nahi zuten erreferenduma eragotzi dute: Guardia Zibilak bailaran jarraitzea nahi zen ala ez galdetu behar zuten. Azken honek azaltzen du gainerako guztia.

ERREFUXIATUEKIKO ZIGORRA

ZIGOR huts gisa bakarrik uler daiteke 17 euskal errefuxiatuen aurka Frantziako Gobernuak agindutako kanporatze agindua. Edozein eratan, gizarte esparru zenbaiten aurrean, errefuxiatuen mundua arazoezin lotzea ere lortzen du. Errefuxiatuei sostengua adierazteko Baionan iragan larunbatean egindako manifestazioa horren adierazle: Baiona polizia hartuta eta dendetako atak itxita, agintariak istuluak iragarri ondoren. Baionako manifestazioan, hala-

ber, Juan Mari Olano AABko koordinatzailea izan zen, bere laugarren agerpen publikoan; atxiloteta agindua oraingoan gauzatu zitekeela zabaldu izan zen eta Frantziako prentsaren zenbait gunetan hasiak dira hortaz hitz egiten.

AZTERKETA GEOLOGIKOA EGITEN ARI DA ITOIZKO URTEGIAN

ESPAINIAKO Ingurumen Ministerioa Itoizko urtegiaren azterketa geologikoa egiten ari da eta azterketaren oinarri gisa Arturo Rebollo teknikariak egindako txosten kritiko eta entzutetsua erabiltzen ari da. Duela hilabete batzuk, ordea, Nafarroako agintariak eta Itoizko urtegia eraikitzen ari den enpresako arduradunek ironiaz eta mesprezuz arbuia zuten orain erabiltzen ari den Rebolloren azterketa.

■ Patxi Goenaga.

IZPIAK

Patxi Goenaga euskaltzaina eta EHUKo irakaslea Hizkuntz Politikarako Sailburorde berria izan daitekeen zurrumurrua ateratzen da prentsara. Euskaltzaindian Miren Azkarate Kultura Sailburuarekin urte askotan elkarlanean aritu da Goenaga. Gaur egun, Xabier Aizpurua da Hizkuntz Politikarako Sailburordea.

Oscar Perez eta Fernando Pedrosa gazteak Entzutegi Nacionalean atxilotu zituzten Harriet Irugi eta Jon Igor Solana presoek txalo egiteagatik, beste ikusle askok moduan. Hiru egun atxilotuta pasatu zuten eta aske uzteko Juan del Olmo epaileak bina milioi pezetako bermea ezarri zien.

Enrique Villar EAEko Espainiako Gobernuaren ordezkariak, uko egin dio Eusko Legebiltzarrean agertzeari, Espainiako legediak horretara behartzen ez duela argudiatuz.

■ Enrique Villar.

• Pablo Mosquera UAko idazkari nagusia: "Eusko Jaurlaritzak eta EAJk lehenbailehen erabaki beharko lukete hiltzen duen ideologiarekin bat egiten duten ala hiltzen dutenen aurka borrokatzen dutenen ideologian diren".

• Txema Montero abokatu mungiarra (bi ertzainen hilketak direla eta): "Esperientzia historikoagatik, badakigu elkarriketan oinarritutako akordioa dela gatazken irtenbidea, baina badakigu, halaber, indarrak dirauen artean menpekotasuna nagusitzen dela eta elkarriketa ez dela posible".

Legalitate ilegítimo

Garzonek bere gurutzada tematian segitzen du. Orain AAB (Amnistiaren Aldeko Batzordeak) kolpatzeari ekin dio, bertan ziharduten hainbat militante eta kide espetxeratuz. Bestelako operazioen haritik, akusazio orokor eta juridikoki zehaztugabekoetan oinarriturik ETArekin ala bere aktibitatearekin nahasiz. Maila juridikoan irregularki eta polizia-lean trakets.

Ez gaitu harritu. Lehentxeago bezala izan zitekeen berantago. Idatzia zuen, politikoki erregututa eta mediaticoki babestuta. Gainera, antza, ez da hor geldituko. Abokatuon kontra ere badu nonbait asmorik. Hori ere idatzia du, erregututa eta babestuta. Zirkulua berriro ixten hasi beharko dute, ustez, ETArekin ingurutzat dutena hustuz orohar, ETA bera suntsituko dutelakoan, ingurumari hori ahulduta ETA itoko dutelakoan. Zirkulo horretan jirabiraka erotzeraino hel litezkeela iragar daiteke. Eragiten den kaltea eta sufrimendua gutxietsi gabe, noski.

FORMULA horrek ETA polizialki ezin garaitua salatzen du nabarmenki, maiz errepikatzeagatik kontrakoa sinisterraino heldu badira ere politiko profesionalak. Baina formula ez da Garzonena, gurutzada berea ez den bezala. "Garzonkeriaz" mintzatzea lelokeria litzateke, hori esatea bestelako erantzukizun politikoen estaltze edo ezkutatzeko ariketa ez balitz. Mugimendu abertzalearen kontrako gobernu espainiarraren beste eraso politiko bat da. Hamaikagarrena. Garzon epaile bat gehiago da, entzutetsua hori bai, mugimendu abertzalean aditu ustea duena eta exekutiboaren nahietara egoki moldatzen dutena. Baina, legalitate espainiarraren markoan aritzen den epaile espainol bat gehiago da, legezko prozedurak errespetatzen dituen eta maiz urratzen dituen ere.

Lotsagarri da, gertuko politikoen deklarazioak entzutea; Garzoni "gauzak ongi egin ditzan" eskatuz, "frogak" eskatuz, "operazio poliziala zuzenbidera egokitua izan dadin" erregutuz. Eta legalitate espainiarraren urraketak urraketa, "Justiziaren (!) ekinbidea ororen gainetik" defendatuz. Ez da gaizki epaile baten tamainako hankasartzeak nabarmen-tzea, eta batez ere operazioaren ondorio pertsonalak halako-

ak izanik. Errespetatu beharko lituzkeen arauak nola urratu dituen salatzea. Baina hori, Audientzia Nazional bertako bere lankideek esan diote.

Zerbait gehiago galdetu beharko litzazieke euren burua abertzaleztat duten horiei. Adierazpen horiekin eta hartu postuarekin operazioa babesten dute, ados direlako edota probetxurik aterako duten ustea dutelako. Bistan da.

Audientzia Nazionalaren ekinbidea, zuzenbide espainiaren errespetuz izan ala ez, euskaldunontzat ilegítimo da. Ez da zilegizkoa. Audientzia Nazionala bera da bere osotasunean ilegítimo. Eta ez soilik, giza eskubideen urraketak

ahalbidetzen dituelako, tortura babesten duelako, eta orohar euskal hiritarren eskubide eta askatasunaren erasotzaile zuzen eta bortitzenetakoa delako, euskal hiritarroi inposatutako legalitatea aplikatzen zaigulako baizik. Beraz, lege antiterrorista bezalatsu zaigu arrotz, kode penala eta auziperatze kriminaleko legea bezalatsu. Frantsesa zein espainiarra. Eta berdin zuzenbidearen beste eremuekin. Eta Konstituzioekin, noski. Hori guztia da ilegítimo euskal hiritarrentzat, Baionako, Iruñeko ala Bilbokoa izan. Egun, legala izan arren.

BOTERE Judiziala oinarritzeko tresna dela errepikatu dute azken egunotan, ETArekin azken atentatuaren ondoren. Sistema demokratikoaren garantia dela. Omen. Argi dagoena da, azken hamarkada hauetara so eginez bakarrik, Botere Judizial espainiarra eta frantsesa ez direla euskal hiritarrentzat eta Euskal

Herriarentzat ezeren zutabe berme edo garantia, espainiar eta frantses inposaketa antidemokratikoarena ez bada. Euskal hiritarrak Euskal Herriratzeko saiakeria ogibidetzat dugu-nok zehazki, modu dramatikoan ezagutzen dugu hori.

Marko legal propioa da behar dena, Justizia Euskal Herrian behar bezala aplikatu dadin. Zilegizko zaiguna, gurea zena eta bagenuena, mende batzuk jada deuseztu zutena batzuek eta besteek, errekupe-ratu dezagun. Zilegizko dena legal egin dezagun. Ausardia eta borondate kontua da ●

ALBERTO ELOSEGI

Jon Enparantza
Abokatua

"Botere Judiziala oinarritzko tresna dela errepikatu dute ETArekin azken atentatuaren ondoren. Argi dagoena da, Botere Judizial espainiarra eta frantsesa ez direla euskal hiritarrentzat ezeren zutabe edota bermea"

Akitaniako kontseilaria, Izpurako auzapeza eta Ipar Euskal Herriko alderdi sozialistaren idazkari nagusia da Frantxua Maitia. Frantziako Gobernuak burutu nahi duen deszentralizazioaz, eta partikularzki Ipar Euskal Herrirako gauzatzen ari den politikaz aritu gara.

“ERREPUBLIKAK EMANEN DIZKIGU GURE EGITURAK, EZ UDALBILTZAK”

Lazko martxoan, Iparraldeko auzapezen ordezkari bat Jean-Pierre Chevenementekin bildu zen. Euskal departamendua gauzatzea eskatu zioten orduko barne ministroari. Eskaerari erantzuna eman zaio. Paueko prefetura neurri administratiboak iragarri ditu Iparraldearentzat: estatuaren ordezkari bat, hala euskara nola laborantzaren atalak sendotzea. Euskal departamendu baten sorrerarik ez dago, ordea.

■ **Auzapezen Biltzarren ordezkarietako bat izanik, zein da Frantziako Gobernuak iragarri dituen neurriei buruzko zure balorazioa?**

Neurri hauek Frantziako Gobernuak burutzen ari den erreformaren atalean kokatu behar dira, Hitzarmen Bereziaren kariatara garatzen ari den politikaren baitan. Politika honek, besteak beste, Hizkuntza Kontseiluaren sorrera ekarri du eta laborantzari buruzko politika azkartzea erraztuko du. Jakina, Auzapezen Biltzarren ordezkariak Baionan prefeta bat izan nahi genuke erabaki politikoak hemen berean hartuak izan daitezen. Hots, Euskal departamendua kudeatuko lukeen prefeta bat. Guk, alta, Michel Devret suprefetak aipatua duen hurbileko administrazio hori ontzat ematen dugu eta aitzina egitea proposatzen dugu. Neurri hauek ez zaizkigu aski, baina, gisa berean, euskal departamenduen erdietsi bidean oso lagungarriak dira. Erabakiek ez dute euskal departamendu baten eska-

bidea deuseztatuko, hautetsien ustez departamenduen arrazoiak fermu irauten du eta departamenduen eskaera atxikitzen dugu.

■ **Suprefeta ez da hautetsi bat, estatuak ezarria da, ez da herriaren bozen bitartez hautatua. Hemengo politika prefetaren esku dago, berak ditu eskumenak. Iparraldeak ez du berezko egitura politikorik.**

Hori bagenekien Chevenementekin bildu ginenean, berak argi eta garbi erran zigun ez zela beste egiturarik sortuko. Gure eskaera arrunt bidezkoa iruditu zitzaion. Alta, erran zigun ere, ez zuela bere arrapostua hautetsi baten gisan ematen, barne ministro baten gisara baizik.

Euskadiko (Euskal Autonomia Erkidegoa) egoera latza aipatu zigun, eta partikularzki hango terrorismoa. Frantziak Ipar Euskal Herrian departamentu bat eraikitzen utziko balu, ETak terrorismoa zabalteko eremu bat izanen lukeela hemen. Chevenementek ez zuen historiaren bilakabidean erantzukizunik hartu nahi, baina ez zuen gure eskaera ere gaitzetsi. Guk, berriz, erreforma batzuk onetsiko genituela erran genion. Estatu hemengo herritarrengandik hurbilago nahi genuen eta hori egiten ari da Frantziako Gobernuak. Administrazioaren hurbiltze hau, orduan iragarri zen jada eta neurri hauek ez diote departamenduari bidea ixten.

■ **Frantziako Gobernuak hautetsiekiko konfiantza gutxi duela dirudi, hala ere.**

Egia da. Gobernuak ez digu konfiantza osoa egiten, Gobernu hemengo hainbat jende terrorismoari lotu daitekeen beldur baita. Hori da bere arrazoia. Hegoaldeko egungo egoera politikoa kontuan harturik Gobernuak eman dituen urratsak biziki onak dira. Daniel Vaillant -egungo barne ministroa- urrirako etorri behar zen

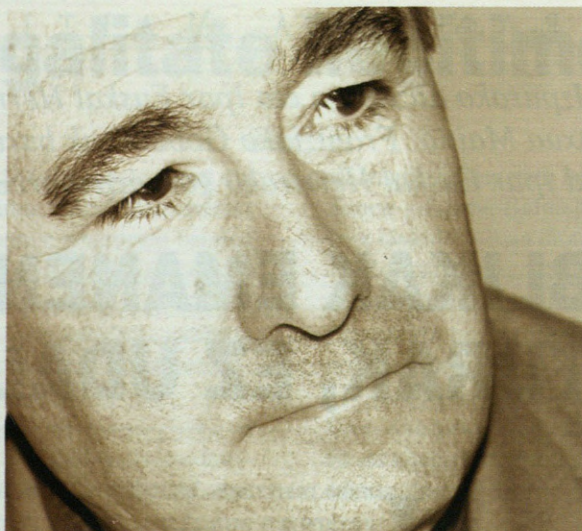

■ **“Gobernuak ez digu konfiantza egiten hemengo hainbat jende terrorismoari lotu daitekeen beldur baitago”.**

Auzapezen Biltzarraren aitzinera neurri hauek aurkeztera, baina mundu mailako egoera dela-eta ezin izan da etorri. Etorriko den egunean urrats hauek departamentu bat eraikitze gisan hartzen ditugula erranen diot nihaurek. Frantziako Gobernu baten aldetik ez dela behin ere halako urratsik eman eta hemengo hautetsiengan konfiantza atxikitze eskatuko diot. Lasai egoteko erranen diot, ez dugula Errepublikatik kanpo atera nahi, Euskal Herriaren nortasuna zainduko duen egitura bat baizik.

■ Irudi luke Parisko Gobernuak Euskal Herriko Hegoaldearen egoera politiko gatazkatsua estakuru gisa erabiltzen duela Ipar Euskal Herriaren egitura ez sortzeko.

Ez du estakuru gisa erabiltzen. Espainiako Gobernuak presio handiak egiten dizkio Frantziako Gobernuari, baita Europako Gobernu guztiei ere. Aznarren gobernuak ez du, menturaz, bere burua aski azkar ikusten. Frantziak badu berrehun urte bere erreboluzioa egin zuela. Hemen zentralismoa eta tradizio azkar bat dago Errepublikarekiko, gure politika gakotua dago nolazpait. Espainiako Estatuak ez du gauza bera erraiten ahal, ordea. Autonomiek botere azkar bat dute, eta

Espainiako Gobernuak gero eta autonomia handiagoa emanez gero Euskal Herriari independentziarako bidea zabaltzen ahal zaiola sentitzen du nonbait. Kataluniarrek ere, naski, bide beretik joan

□ “Ez dugu Errepublikatik kanpo atera nahi, Euskal Herriaren nortasuna zainduko duen departamenduaren egitura baizik”

nahiko lukete eta Espainiako Estatuak arriskuan egon liteke. Europako Estatuak, irudiz, Espainia, estatuaren autonomien banean segitzea nahi dute eta autonomiaren

kontzeptu hori atxikitzen lagunduko diote Espainiari.

■ Jean-Pierre Chevenementek alderdi sozialista utzi eta MCD (Mouvement des citoyens) sortu du presidentziarako bozketan bere burua aurkezteko. Nola ikusten duzu Lionel Jospinen hautagaitza?

Lionel Jospinek Korsikan abiatu dituen elkarrizketek sorrarazi dituzten kalapitak ikusirik, presidentziarako bozketan eztabaida handiak plazaratuko dira. Diputatu sozialista anitzek kritikatu dute Jospinen bidea. Alderdi guztietan Errepublikan kolore anitzeko Frantzia nahi duen alde bat dago eta kolore bakarreko Frantzia nahi duen beste bat. Chevenementek kolore bakarreko Frantzia nahi du eta Jospinek berdintasunean izanik ere diferentziak onartzen ditu.

■ Deszentralizazio gaia sakontzen denean jakobinismoa ageri da.

Hori da. Haatik, lehen ez bezala, orain bederen eztabaida hori ematen ari da Frantzian. Deszentra-

lizazioaren debatea ez da gorde behar, debateak zabalik utzi behar dira. Euskal departamenduaren aferan, hemengo alderdi politikoek, hautetsiek eta herritarrek hautagai bakoitzari bere asmoaz galdetuko diete Jospin, Chevenement, Chirac eta Bayrou hautagaiei. Kanpainan bakoitza nola engaiatzen den ikusiko dugu eta finean hautesleek erabakiko dute boza nori eman.

■ Lionel Jospin presidentea hautatua balitz, Mitterrandek hitz eman zuen euskal departamendua gauza lezake?

Ez dizut erantzun ahal. Ezin dizut erran Euskal Herriarentzako departamentu bat emanen lukeenik, ez dakit. Kanpotik ikusita, beste afera batzuei lotu aitzin, irudi luke lehenik Korsikako afera trenkatu beharko lukeela.

■ Korsikako aferan Gobernuak ahula eta iritzi bateratu gabe ageri izan da.

Korsikako afera ez da aise bideratzea. Demokrazian bizi izanagatik batzuek terrorismoa praktikatzeko baitute. Alta, talde terroristek armak erabiltzeari uzten diotenean aferak trenkatu behar dira ezinbestean. Arazoei aterabideak bilatu behar zaizkie, elkarrizketak gardentasun

■ “Frantzian tradizio azkar bat dago Errepublikarekiko, gure politika gakotua dago. Espainiako Estatuak ez du gauza bera erraiten ahal”.

DANI BLANCO

osoaz kudeatu behar dira demokrazia atxikiz eta legea errespetatuz betiere. Oronen buru konpromiso bat erdietsi behar da, baina ez terroristekin herriko ordezkariekin baizik, hautetsiekin. Jospinek Korsikan desmarta hori abiatu du, nahiz badakien afera arriskutsua eta konpontzen biziki zaila den.

■ **Alain Lamassouren ustez Gobernuak Korsikarako badu diskurtso bat, baina Ipar Euskal Herriak ez.**

Hori erraiten du departamenduaren afera ez delako oraino trenkatu. Gobernuak bere arrazoiak eman ditu, heldu diren hauteskundeetan herritar bakoitzak ikusiko du arrazoiak onak direnentez. Demokraziaren araua eta jokoa hola da.

■ **Alain Lamassourek, halaber, euskal nortasunari buruzko diskurtso politiko bat eskatu dio Gobernuari.**

Alain Lamassoure gaizki plazatua da hori eskatzeko. Toubon ministroa zen garaian, ingelesaren erasoetatik babestu nahian frantsesaren aldeko lege berri baten alde egin zuen Lamassoure jaunak. Gerora agertu denez, Konstituzioaren II. artikulua babespean, lege hori hizkuntza gutxituen aurka erabiltzen ari da. Jakina, lege hori diputatuen gehiengoak bozkatu zuen, baina berak ere proposatua izan zen. Orain, haren ondorioz, Ikastola, Diwan eta beste eskolek, eskola publikoaren izaera erdiesteko zailtasunak dituzte. Jack Lang kultur ministroak eskualdeetako eskolekin estatutu berri bat negoziatu nahi du eta Konstituzioak oztokatzen du. Gisa berean, Frantziako Gobernuak lurralde gutxieta mintzairak ezagutu nahi ditu Europako Itunean, eta Toubon legeak ez du baimentzen Konstituzioaren aurka doalako. Lamassourek badu erantzukizun izugarria afera horretan, eta orain euskal nortasunari buruzko politika bat eskatzen du. Bai harrigarria, ezta? Lehenbizi, Lamassoureri eskatzen diot Jacques Chirac presidenteari publikoki galde egin diezaion Konstituzioa aldatzeko. Bigarrenik, zertaz mintzo da Alain Lamassoure? Ipar Euskal Herriaz edo Euskal Herri osoaz? Garbiki erran dezan zein lurraldez mintzo den. Erran dezan garbiki ea hemen euskaldunen lurralde bakar bat dagoen eta populu horrek independentzia behar lukeen. Eta nola, Europaren barnean edo kanpo? Nik garbiki erraiten dut: Euskadik bere autonomia azkartu nahi badu, aitzinago joan nahi badu, horrek ez du

□ “Alain Lamassoureri eskatzen diot Jacques Chirac presidenteari Konstituzioa aldatzeko publikoki galde egin diezaion”

Frantziako espirituarekin deus ikustekorik. Bide hori Euskadiko (EAE) herritarrei hautatzea dagokie, demokraziaren bidetik aitzinatzea. Guk Ipar Euskal Herria Frantziako Errepublikaren lurralde bat dela erraiten dugu eta hemengo kezkak hemengo Gobernuak konponduko dituela.

■ **Gobernuak deszentralizazioa eta euskal nortasunari buruzko gogoetak ez omen ditu ezberdintzen. Alain Lamassoure, nik uste, Iparraldeaz ari da.**

Lamassourek Ipar Euskal Herriak estatutu berezi bat behar duela badio, ni ez naiz ados. Ni euskal departamendu batekin bat nator, Frantziako Errepublikaren egitura bat. Niri aski zait egitura hori.

■ **Ipar Euskal Herria eraikitzeaz azpiegiturak eskasak nonbait, Udalbiltza egituratzen hasi dira abertzaleak. Zein da Udalbiltzaz zure iritzia?**

Eman dizut arrapostua. Euskadik bere autonomian urrunago joan nahi badu (zenbaitek independentzia erdietsi arte) segi dezan bere bidean. Demokraziaren bidean hobe, hori ziur. Ni Errepublikari atxikia naiz, hemen gehiengo Errepublikari atxikia da. Errepublikaren legeek emanen dizkigute behar ditugun egiturak, Udalbiltzak ez du lekurik hemen.

■ **Egitura hauek ekartzen ez duten laguntza Udalbiltzak ekarriko balu ere ez?**

Ez. Hemengo populuak bere egiturak bozkatzeko ditu. Guk gure beharrez jarduki behar dugu eta Frantziako Estatuak ekartzen duen diruaren bitartez geure instituzioak eraiki. Instituzio hauek oraingoz eskasak baldin badira ere, eztabaidatzeko eta berriak eraikitzeaz geure demokrazia guneak ditugu. Hemengo populuak ez du Frantziatik berezi nahi, ezta beste lurralde batzuetako instituzioei lotu nahi ere.

◆ MIKEL ASURMENDI

ITZULPEN ZERBITZUA

eskura

SERVICIO DE TRADUCCION

EUSKARA - GAZTELANIA
GAZTELANIA - EUSKARA

Bezeroen beharretara egokituz,
*Ingelesa, Frantsesa, Alemaniera, Italiara,
Katalana, Portugesa, Galegoa...*

1985EAN SORTUA

JOSÉ ARANA, 15 BEHEGAINA • 20001 DONOSTIA
TEL.: 943 29 18 30 • FAXA: 943 27 58 69
eskura@eskura.com • www.eskura.com

Munduko Merkataritzaren Erakundeak (OMC), Seattleko porrotaren ondoren, bidea egin dio munduko merkataritza liberalizatzeko zortzigarren txandari, eta berriro ere garbi utzi du multinazionalen presiopean herrialde aberatsak direla beti haren erabakien onuradun.

EZBERDINTASUNA ETA GOSEA SENDOTU DITU MUNDUAN OMC-K

■ Munduko Merkataritza Erakundearen azken bilkura Qatar-en.

Duela egun gutxi bukatu da Qatar-en izan den OMCren azken bilera, eta munduko merkataritza liberalizatzeko zortzigarren deia egin du. Horixe zen, hain zuzen ere, duela urte gutxi Seattlen izandako porrotaren ondoren, herrialde aberatsek (Iparra) lortu nahi zutena. Horrela, berriro ere, OMCK munduko ezberdintasunak eta gosea areagotzea besterik ez du egin. Orain arte erakundea osatzen zuten 142 herrialdeek aho batez hartu behar dituzte erabakiak, baina gauza jakina da modu asko daudela herrialde txiroenak (Hegoa) estutu eta presionatzeko eta bere interesen aurka doazen erabakiak harrarazteko. Besteak beste, ezin da ahaztu herrialde txiro horiek herrialde aberatsekiko duten kanpo-zor beldurgarrien zama. Bestalde, OMCren erabaki horiek, neurri handi

batean, multinazional erraldoien interesen menara hartzen dira.

Oraingo honetan, esan bezala, bilera Qatar-en egin da, hau da, Seattle eta Genoan globalizazioaren aurka gertatu ziren gizarte borrokaldiak gertatzeko arriskuetatik urrun dagoen emirerri arabiarrean. Bilera horretan hainbat erabaki garrantzitsu hartu da, munduko merkataritza liberalizatzeko zortzigarren txandari ekiteaz gain. Batetik, nekazaritza esparrurako liberalizazioa ireki da, eta herrialde aberatsek biziki txalotu dute erabakia. Bestetik, erakundean beste bi kide sartu dira: Txina eta Taiwan. Beraz, aurrerantzean 144 kide izango dira. Bestalde, herrialde aberatsentzat hain onuragarria gertatzen den nekazaritza esparruko liberalizazio horren truke, zerbait eman behar izan diote herrialde txiroei ere, apur batzuk bada ere: medikuntzako

patenteei buruzko akordioa. Horixe izan da lortu duten gauza bakarra, nahiz eta, gutxi izanik ere, hori oso garrantzitsua den beraientzat; izan ere, orain arte ukatu egin baitzaie. Erabaki horren bidez, herrialde txiroek botikak kostu txikiagoekin egin edo inportatu ahal izango dituzte, hiesa, paludismoa, tuberkulosia eta antzeko izurrite larrien garaian osasun publikoa ziurtatu ahal izateko, herrialde txiro horietan ehunka milioi pertsonak jasaten baitituzte horrelako gaitzak.

FAMILIA MAILAKO NEKAZARITZAREN OZTOPATZEA. OMCK

lortu duen nekazaritzaren inguruko akordioaren arabera ministroek elkarren arteko negoziazioak gauzatzeko konpromisoa hartu zuten. Merkatuetan sartzeko zeuden baldintzak hobetzeko eta haiek desitxurutzen dituzten laguntzak murrizteko neurriak hartzea izango da negoziaketa horien helburua. Eztabaidarik gogorrena Europako Batasunaren eta nekazaritzako gaien esportatzaileerik handienak biltzen dituen Cairns-eko Taldearen artekoa izan zen. Europako Batasuna prest zegoen esportazioarako ematen ziren laguntzak murrizteko, baina besteek laguntza horien epe jakin batzuetan desagerraraztea zen eskatzen zutena. Adostu den bidearen arabe-

□ Herrialde txiroek apurrak jaso dituzte elkartasunaren aurkakoa den merkataritzaren liberalizazio handiagoaren truke

ra, negoziaketaren emaitza baldintzatu gabe, esportaziorako laguntza mota guztiak murriztuko dira, betiere pixkanaka ezabatzeko asmoarekin. Horrela, bistan da, munduko merkataritza handien eskakizunari ematen zaio amore.

Horregatik Nekazari eta Abeltzainen Elkarteen Koordinakundea (COAG) -bertako kide da Euskal Herriko EHNE sindikatua- beste sindi-

katu batzuekin batera Jose Bove lider frantziarrak ordezkaturik zegoen Qatarren, eta Goi Bileraren adierazpenen aurka azaldu da. Koordinakundea horren iritziz, nekazaritzaren gaineko adierazpen eta erabaki horiek "bidegabekia eta elkartasunaren aurkakoa den liberalizazioari bidea zabaltu besterik ez dute egiten". Erabaki horiek familia esparruko nekazaritzaren aurkakoa dira, zeren bilera horretan bultzatzen den ereduak "insumo handiak (beste ondasun batzuk ekoizteko erabiltzen diren ondasunak) dituzten industri ereduak bultzatzen ditu, erabat esportatzen ari diren ereduak".

Sindikatuaren koordinakunde honen ustetan, nekazaritzaren arloa beste inor baino kaltetuago gertatzen da bilera honetan, zeren, erabaki horien arabera, nekazariak geroz eta ordain gutxiago jasoko baitu bere lanaren truke, eta multinazionalak, aldiz, geroz eta baliabide gehiago biltzen dituzte. Dioteenez, OMCren dinamikak munduko ezberdintasunak eta gosea areagotzea besterik ez du eragiten, eta hori guztia beste inon baino mingarriago gertatzen da landalurretan bizi direnen artean, gosearen hatzaparretan daudenen %70 esparru horretan bizi baitira.

TXINA ETA TAIWAN OMC-KO KIDE. Qatarreko bileran ofizialki egin dira kide elkarren arteko aurkakotasunean dauden Txina eta Taiwan. Lehenik Txina sartu zen, beraz, Txina 143.

herrialdea izango da, eta gero Taiwan, 144. kidea. Txinak nahiko gogoz kontra onartu behar izan du Taiwanen sarrera, nahiz eta horrek ez duen esanahi Txinak Taiwan herrialde independentetzat onartzen duenik. Izan ere, OMCn estatu burujabeak eta aduana-aldeak sar daitezke, eta Taiwan bigarren horien multzoan sartu da, aurrez Hong Kong, 1986an, eta

Txinak %8,5era murriztuko ditu nekazaritzaren aldeko laguntzak, garatze bidean dauden herrialdeen %10aren azpitik

Macao, 1991ean, sartu ziren bezalaxe.

Hamabost urte iraun duten negoziaketaren ondoren sartu da Txina; Maoren iraultzak Tarifa eta Merkataritzari buruzko Akordioa (GATT) hautsi zuenetik 51 urte igaro ondoren. Esan beharra dago Maoren iraultzak hautsi zuen akordio horren eratzailea izan zela Txina, 1948an, beste 22 herrialderekin batera. Merkataritzako nazioarteko klub handi honetan sartu izanak langabezia arazo handiak eragingo ditu Txinan, baina, bestalde, 1.300 milioi biztanleren merkatu hori bereganatu nahian sartuko diren atzerriko enpresek langabezi hori murriz-

nak egindako lagapenen eraginez, 10 milioi nekazari inguru bazterturik geratuko dira. Automobilaren sektoreak ere gogor ordaindu beharko du urrats berri hau, eta beste 10 milioi langilek galduko dute lanpostua. Baina, arlo honetan ere, urte batzuen buruan, orain langabezia gerra daitezkeen horiek atzerriko inbertsioarekin sortuko diren enpresa pribatu berrietan laneratzeko aukera izango dutela espero du Txinak.

Nolanahi ere, Txina OMCn sartzeak beste herrialdeei kezka sorra-razi die. Une honetan, Japoniakoa bezala,

munduko ekonomia nagusiak atzeraldi batean daudenean, barne produktu gordina goraka doa Txinan urtean %7 baino gehiago haziz, eta munduko gainerako herrialdeetan, berriz, aurreikusten den hazkundea %2koa da. Txina munduko zortzigarren herrialdea da BPGari dagokionez, nahiz eta per capita errentaren alorrean 140. lekuan egon. 2000. urtean zazpigarren esportatzaile handiena izan zen, eta zortzigarren inportatzailea.

HEGO AMERIKA ETA ASIAKO HERRIALDE TXIROAK BELDUR.

Hego Amerikako edo Asiako herrialde txiroak Txinaren sarre-
ra honen beldur dira, zeren, duen ekoizpen gaitasun handiaren ondorioz, erabat suntsitu baititzake haien ekonomia ahulak. Gobernu txinatarren azterketa batek oso hedatze handia aurreikusten dio eskuz egiten diren produktuen industriari, batez ere ehungintzan, jostailuetan, erremintetan eta berehalako eta iraupen laburreko beste milaka produktutan. Bestalde, hazkunde handia izango du

■ Txinak gogoz kontra onartu behar izan du Taiwan OMC-n sartzea.

ten lagunduko duten itxaropena ere badute txinatarrek.

Horrela, Txinak %8,5era murriztuko ditu nekazaritzaren aldeko laguntzak, garatze bidean dauden herrialdeei bainemendutako %10ren azpitik. Horren ondorioz, OMCn sartu ahal izateko Txina

baita ere nekazaritza intentsiboak. Ulerretzekoa denez, lehen aipatu ditugun inguruetako herrialde txiroek, Txinaren produktu mota hori bera egitetik bizi diren heinean, epe motzean etorkizun latza ikusten diote beren ekonomiari.

■ DANIEL UDALAITZ

Hizkuntzaren inguruko adituak eta haiek entzutera joandako hizkuntzalari, normalizatzailerak... ugari bildu da Andorran, Kataluniako Soziolinguistika Institutuak antolatuta, Hizkuntza Plangintzari buruz berrikitan egin den 2. Kongresu Europarrean.

ANDORRATIK HURBILAGO SUMATZEN DA EUROPA

Duela bost urte antolatu zuen Kataluniako Soziolinguistika Institutuak 1. Kongresua, orduan Barzelonan, eta azaroaren 14tik 16ra egin den bigarren hau Andorran antolatu du, Kataluniako Generalitatea, Andorrako Gobernu eta Balear Irletako Gobernuaren laguntzarekin. Herrialde Kataluniarren osagai baten falta nabarmena izan da. Valentziako gobernu ez da antolakuntzako partaide izan eta lurralde horretatik aurkeztu diren komunikazioek agerian utzi dute Valentziako Gobernuak bideratzen duen hizkuntza plangintzak, kontraplangintza euren esanetan, gaztelaniaren normalizazioa duela helburu.

Andorra estatu txikia da, lurraldez bezala biztanlez ere. 468 km koadro ditu eta 66.000 biztanle. Horieta-rik mordoxka bat espainolak, frantsesak eta portugaldarrak. Andorrako hizkuntza ofiziala katalana da, eta, ofizialtasunik gabe, baina erabilera indartsuarekin, beste bi hizkuntza ditu nagusiki alboan, ondoko estatuetakoa hizkuntza ofizialak, espainola eta frantsesa, alegia. Egoera bitxiak dira hauek, hizkuntza ofizialtzat hizkuntza minorizatu bat dutenak eta minoritario gisa hizkuntza indartsuren bat edo batzuk dituztenak. Antzeko egoeran badaude

Europar beste kasu batzuk ere, Lituania-koa esaterako (lituaniera eta errusiera). Andorran biztanleen %70ak ezagutzen du katalana baina erabilera ez da hain

■ Kongresuaren inaugurazioko ekitaldia irudian.

altua eta zenbait esparrutan, lan munduan esaterako, gaztelaniaz funtzionatzen dute.

Andorran hizkuntza ofiziala normalizatzeko aldera, katalanaren aldeko hizkuntza politika jarria dute abian eta, ondorioz, gazteen artean ezagutza maila ia erabatekoa lortu dute, baina arazo handiak dituzte motibazioan eta, ondorioz, baita erabileran ere.

nagusi, galiziarrek, euskaldunak eta katalanak (batez ere).

Euskaldunen artean ordezkari-za zabala izan da kongresuan. Batetik, erakunde autonomikoetako ordezkari politikoak eta teknikoak, Eusko Jaurlaritzakoak eta Nafarroako Gobernuak, Foru Aldundiko ordezkari politikorik ere bazen, eta herri administrazioetako ordezkari teknikoak. Hauek gain, unibersitateko irakasleak eta gizarte erakundeetako nahiz kultur elkar- teetako ordezkariak ere izan dira.

Bost komunikazio aurkeztu dituzte euskaldunek eta mahai inguru batean parte hartu ere bai. Guztira 25 bat euskaldun izan da kongresu honetan, parte-hartzaile guztien %10. Aipatu dugun moduan, gai ugari eta

■ Andorrako hiru seilu katalanez. Euskara hutsean idatzitakorik ez da ordea.

Egoera bitxi honen aurrean eta, beste hainbat kezka-aren artean, Europako Ituna ere kezka-iturri dute. Izan ere, zer babes- tuko du itun honek, lurralde honetan ego-

ma- hain inguru batean parte hartu ere bai. Guztira 25 bat euskaldun izan da kongre- su honetan, parte-hartzaile guztien %10. Aipatu dugun moduan, gai ugari eta

desberdinak jorratu dira kongresuan, baina, Hizkuntzen Urte Europarra den 2001 honetan, gai bat nagusitu da nabarmen hiru egunotan, Europa. Europaren legedia, Europaren hizkuntz politika, hizkuntz aniztasuna Europaren aberastasun ezaugarria, Europaren egituratzak eragingo dituen hizkuntzazko ondorioak...

EUROPAN 11 HIZKUNTZA OFIZIAL.

Europako Batasuna, gaur egun, hamabost estatuk osatzen dute eta hamaika dira hizkuntza ofizialak. Hizkuntza hauetan guztietan egiten da lan eta erakunde horietatik sortzen den dokumentazio guztia hamaika hizkuntza horietan argitaratzen da. Europako Batasunean sartzeko eskaera, berriz, beste hamabi estatuk egina dute, eta guztiak sartuko dira datozen urteotan. Sartzeko berri hauen ondorioz beste hamaika hizkuntza ofizial gehiago izango dira Europako Batasunean. Guztira, beraz, 22 hizkuntza. Hogeita bi hizkuntzatan eragingo al da lana aurrerantzean ere ala beste irizpide batzuk hartu beharko ote dira funtzionaltasunaren izenean, eta, hala bada, zein tratamendu emango zaie gainerako hizkuntza ofizialei eta minorizatuiei?

Eta egoera berri honen atarian katalanak ari dira beren argumentazioa prestatzen katalanak sarbidea izan dezan. Kongresuaren hasieran banatu zигuten dokumentazioaren barnean zectorren Kataluniako Generalitateak eta Balear Irltako gobernuak prestatutako liburuxka bat, "El Catalá, llengua d'Europa" izenekoa. Liburuxka honetan, katalanaren historiari buruzko errepaso bat egiten dute eta katalana Europako hizkuntzat hartua izateko argudio ugari ematen dute.

Kongresua amaituta, Euskal Herri-rako bueltan burutazio hainbat datozkigu gogora. Orain bost urteko kongresuak utzi zigun lilura hura ez digu utzi oraingoak, besteak beste, azken urteotan Euskal Herrian ere lan andana egin delako eta esperientzia anitz jarri delako martxan, baina egin den lan hori guztia ezagutarazten al dugu behar adina? Ezagutzen al gaituzte behar adina? Badugu, beraz, zer irakatsia. Bestalde, berriz, geure egunerokotasunean murgilduta, susmoa dugu Europa, mundua, urruti samar sentitzen dugula. Eta zentzu honetan, badugu zer ikasia eta zer landua.

◆ MALORES ETXEBERRIA

Arturoren kaiera

"ESTILO LIBURUA" KALEAN

"Euskaldunon Egunkaria"k "Estilo Liburua"ren hirugarren bertsioa kaleratu du. Liburuak kazetarienezako edo norbakoentzako hizkuntza egokia eta argia erabiltzeko aholkuak ematen ditu. "Euskaldunon Egunkaria"n idazteko arauak finkatzeaz gain, gramatika hutsen zuzenketak, 2.684 udalerriren izenak eta 600 mendi-iren izenak agertzen dira besteak beste. Patxi Petrirenak landu du "Estilo Liburua" "Euskaldunon Egunkaria"ko euskara taldearen laguntzarekin.

BAI EUSKARARI ZIURTAGIRIAK HIRU MAILA

Pasa den astean Bai Euskarari Akordioaren Jarraipen Batzordeak bilera egin zuen Bilbon eta Bai Euskarari Ziurtagiriak datorren urtetik aurrera hiru maila izango dituela erabaki zuen. Lehena, "Bidean", euskararen aldeko neurriak aplikatzen dituzten eragileentzat izango da; bigarrena, "Guk zerbitzua euskaraz", aipatu neurriak aplikatzeaz gaiz zerbitzua euskaraz ematen duten eragileentzat; eta hirugarrena, "Guk lana eta zerbitzua euskaraz", lana ere euskaraz egiten dutenentzat. Bestalde, Sakanako Plan Estrategikoa aurkeztu zuten joan den astean.

OSASUNGINTZA EUSKALDUNTZEKO KANPAINA ABIAN

UEMAk, ELA eta LAB sindikatuen eta Osasuna Euskalduntzeko Erakundeak (OEE) "Osasunak euskaraz baleki" kanpaina hasi dute Hego Euskal Herriko osasun zerbitzuei euskalduntzeko planak eskatzeko. Lau taldeek gutxieneko baldintzak jarri dizkiete plan horiei: lehen arreta zerbitzuei lehentasuna ematea, langileen adostasuna erdiestea eta herri euskaldunenetan premia-riak hartzea esaterako.

EUSKARAREN ASTEA GETXON

Pasa den igandean hasi zen Getxoko Euskararen Astea. Euskararen Eguna, abenduak 3, ardatz duten jardunaldian egiten diren hirugarren aldia da. Ekitaldi ugari izango dira abenduaren 6a bitarte, Koldo Ameztoiren ipuin kontaketa, Kasketa Kabaretaren "Neska politan" emanaldia, Poxpolo eta Mokolo pailazoaren saioa...

Urrea

■ Iruñeko Karrikiri elkarteak "Truke Sarea" egitasmoa jarri du martxan. Helburua ezagutza zein abilezia euskaldunen artean doan trukatzeta da. Parte hartzeko baldintza bakarra euskaraz komunikatzeko gutxieneko gaitasuna izatea da. Hala, parte hartzaileak ikasle eta irakasle izango dira aldi berean.

■ Garbigailuentzako xaboia egiten duen Bilore enpresak Zaldibian dauka fabrika. Haren web orrialdeari bisita egin diogu eta produktaren gaineko informazio ugari topatu dugu. Informazio guztia, ordea, gaztelaniaz eta ingelesez dago. Hori ikusita arraroa iruditu zaigun azken atalaren izenburua: "Bilore con la sociedad".

I k a t z a

ARGIAko Egutegia 2002 jada salmenta guneetan da. 950 pezetako prezioa du eta tako bakoitzeko 100 pezeta 2002ko Nafarroa Oinez antolatuko duen Tuterako Argia ikastolarentzat izango da.

ARGIAKO EGUTEGIA ARGIAKO IKASLEENTZAT

■ Luis Larrañaga Argia ikastolako zuzendaria, Joxe Mari Irazusta Komunikazio Biziagoa-ko lehendakaria eta Kontxi Blanco ikastolako gurasoen ordezkaria Argia ikastola eta ARGIA aldizkariaren arteko elkarlanaren aurkezpenean. Eskuinean 1996an Argia ikastolak eraikitako egoitza.

Urriaren 20a. Aurtengoa joan da, baina 2002.ari begira gaude dagoeneko. Igande horretan Ebro ibaiaren ondoko Tuterako Argia ikastola izango da protagonista Nafarroa Oinez eguna antolatuko baitu. Lodosa eta Sartagudako Nafarroa Oinez hotsak apaldu gabe daude oraindik, baina urriaren 20a segituan helduko da. Joan den astean bertan, azaroaren 22an, Nafarroa Oinez 2002ko logotipoa aurkeztu du Argia ikastolak.

Logoaren kolorerik gabe, baina ARGIAren egutegiari eta aldizkariari esker koloretsu, azaroaren 6an lehen aurkezpen bat izan zen Fontellas herrian, (herri honetan du eraikina Argia ikastolak). Han elkartu ziren Argia ikastolako irakasleak, gurasoak eta ikasleak eta ARGIA aldizkariako ordezkariak. Ez gaitu halabeharrak elkartu. Batetik, begi bistakoa da izen bera elkarbanatzen

dugula, batak astekariari ematen dio izena eta besteak ikastolari. Eta bestetik, helburua elkarbanatzen dugu: euskara sustatzea. 1985ean sortu zen ikastola hazi eta hazi ari da ordea, eta Fontellaseko ikastola txikiegia egin zaie. 2002ko Nafarroa Oinez horretarako izango da, 240-250 ikasleek eta 20 irakasleek erakusteko zein ikasteko espazio nahikoa izan dezaten. ARGIA aldizkariak urtero moduan datorren urteko egutegia kalean du eta 365 orritxoko takoak zuzenean lagunduko dio Argia ikastolari. Egutegi tako bakoitzeko 100 pezeta izango dira Tuterako ikastolarentzat.

Baina zertarako behar du dirua Tuteratik 4 kilometrora dagoen Argia ikastolak? Kontxi Blanco gurasoen ordezkariak ez du asko pentsatu behar galdera horri erantzuteko.

Fontellaseko ikastolak jolas ordurako toki gutxi dauka eta kiroletarako gune

■ Egutegia 2002

Euroa eskuartean duzula abiaraziko dizu urte berria eta 2002ko azken egunean 2003koa salgai dela gogoraraziko dizu. Tarteko 363 egunetan azken hamar urteotan bezala egunero-egunero jakingarri ugari izango duzu irakurgai. Berritasunaren bila baldin bazabiltza begiratu aurrealdeetan, eta urteroko efemerideen ordezkari jakintsuen eta pertsonaia ospetsuen esatera xelebreak zein sakonak aurkituko dituzu. Atzealdean berriz, azken hamar urteotako bertso eder, Europako Batasunari buruzko jakin-garri eta erdi galdutako Euskal Herriko benten orriak irakurtzeko zain dituzu ●

■ Euskaraz ez zekien al baitariaren ezina. (Tutera, 1535)

Pedro Lopiz Zamorako al baitaria 1535. urtean epaitu zuten Tuteran eta jasotako testigantzen ondorioz, orduan ere hiri horretako biztanleak euskaraz mintzatzen direla antzematen da.

Pedro Lopiz Tuteran hamar urtez bizi izan den Zamorako etorkina dugu, hau da, bera guregana iritsi zelarik guda amaiturik zegoen, eta Erriberako hiriburu historikoan finkatu zen, "Ebroko hiria" izenekoan, alegia. Al baitaria ogibidez, garrantzi handiko lanpostua betetzen zuen, zeren eta garai hartan, militar betebeharez landa, garraioak zaldi eta, batez ere, mandoen bitartez

eramaiten baitziren.

Pedrok, gaztelar agintarien artean lagun boteretsuez gozatzen zuen pertsona maltzurak, Nafarroan al baitari batek eskuratzen ahal zuen kargurik preziatuena bereganatzeko oposizioa egin zuen. Baita irabazi ere, Carlos espainiar enperadorearen babespean izan arren. Eta auzitarat eraman zuten, kargua merezi ez zuelakoan.

Pedro Lopiz zenak bere aurka mintzatu zen lekuko anitzez defendatu behar izan zuen bere burua. Hauek dira lanpostu hartan ari zedin inongo gaitasunik ez zuela argudiatzeko erabili zen hainbat arrazoi: "Gonazale likitsa", "karta joka-

lari amorratua" eta "ez daki euskara".

Johan Guerrero, Pedro de Elizondo, Pedro de Caparrosa eta Pedro de Petillas-en testigantzak jasota daude Lopiz-ek euskaraz ez zekiela frogatzeko. Eta hara zer esan zuen Pitillaseko Pedro nekazariak: "Porque el propio Pedro Lopiz se lo ha oído decir, al explicarle que cuando algunos bascongados le van a casa para curar sus animales tiene mucho trabajo por no entenderles y que para entenderles suele buscar un intérprete y que por ello le vendría muy bien saber hablar vascongue para recibir a los que van a casa" ●

◆ ERLANTZ URTASUN

berezirik ez dute. Kirolerako eta jolasera-ko tokia falta da, baina hemendik aurrera egoera ez da hobetuko. Zorionekoak Argia ikastolakoak espazio arazoa bada konpondu beharrekoa, ikasle kopurua gorantz doanaren seinale baita. 18 hilabeteko haurrak dituzte ikastolan eta 16 urtekoak dira zaharrenak. Azken mailetan 6-7-8 ikasletako gelak dituzte, baina maila baxuenetan 20 bat haur dute gela bakoitzean. Duela 16 urte Tuterako lagun elkarte bateko geletan ikastola hasi zenean bost ikasle zituzten. 1995ean Nafarroa Oinez antolatu behar izan zuten 100 ikasle inguruk eta 60 familiak ikastola sustengatzen zuelako eta behitegia izandako eraikinak ez zieten balio jada.

1995ean lortutako diruarekin orain Fontellas herrian duten ikastola eraiki zuten.

Argia ikastolako ikasleak ez dira Tuterakoak soilik, Erriberako inguruko herri ia guztietatik datoz: Cascante, Ablitas, Mur-

chante, Fontellas, Cortes, Cintruenigo, Corella, Arguedas, Buñuel... Erriberatik ezezik Errioxako Alfaro herritik ere etortzen dira haurrak. Nafar hauei erakusteko 20 irakasle dituzte. Nafarroakoak badira (Iruñea, Tutera, Etxarri, Lakuntza) baina baita Audio, Gasteiz, Mendaro, Azkoitia, Oñati eta Azpeitia-koak ere.

Luis Larrañaga ikastolako zuzendari azkoitiarrak esan digunez, laster erabaki beharko dute ikastolak espazio gehiago izan dezan zer egingo duten. Bitartean, 2002ko urriaren 20an Nafarroa Oinez Tuterako Argia ikastolak antolatuko duela inork ahaztu ez dezan, kosk egin 2002ko egutegi takoari ●

◆ ONINTZA IRURETA

■ 1990ean ikastola behitegi izandako eraikinean zegoen.

K A L I T A T E A

Produkturik
onenak,
MultiOpticasen

Aukerarik
zabalena
betaurreko graduatu,
ukipen-lente,
audiofono eta
eguzkitako
betaurrekoetan.

ZINKUNEGI
MULTIOPTICAS
ZERBITZU OPTIKOETAN 1a
Hernani, 4 - DONOSTIA

Pantzoa Irigarai

“Entzuleei hitza emanda lortzen da gertutasuna”

P E R F I L A

Nafarroa Behereko etxe guztietan dago Pantzoa, uhinetan hedatzen den aurpegi gabeko Jainko hori. Irulegiko Irratiko pirata zernahi egiteko libre, kapaza da esizio politikoak futbol partiden eran erretransmititzeko. Elkarriketak egitea gustukoa omen du, elkarriketatua izatea ez hainbeste; gure interrogatorioari umorez eraso dio behintzat, trauma txikiei aurre egiteko arma horixe du, nonbait.

Testuak: Estitxu Eizagirre / Ixiar Eizagirre Argazkiak: Dani Blanco

Irulegiko Irratian formula xelebre askoak asmatu izan dituzu, umorea akuilu hartuta beti. Zein da bilatzen duzun estiloa?

Niri programa satirikoak gustatzen zaizkit. Orain egiten dugunak, "Gezur Flax" deitzen denak, asteko aktualitatea laburtzen du modu satirikoan. Entzuleen artean arrakasta handia izan zuen beste bat "Petzero" saioa zen: jende ezaguna

“Beti esatariok mintzo ginela ohartuta, aurtentzulea gehiago mintza arazten saiatzen gara, entzuleen irratia bilaka dadin berriz”

telefonoz harrapatzen genuen, eta zernahi gauza sinestarazten larri pasa arazten genion.

Adibidez, Lizaso bertsotan izan zen behin Hendaian, txapelketako saio batean. Biharamunean guk deitu genion, esanaz bertako arduradunak ginela, eta kartzelako gelan banuela arrain gorri bat arrain ontzi batean, eta hilik aurkitu nuela norbaitek bere puruaren hautsak bertan

bota zituelako. Lizasok bera ez zela izan, haserre. Esaten nion, "bidaliko dizut arrain gorrien katalogo bat eta bat auke-ratuko duzu?", eta Lizasok, bere ahots larriarekin: "Zer egingo dut bada nik katalogo batekin?". Eta galdetu nionean: "Beste inork ere erre zuen?" Lizasok, salatari: "Arzallusek ere erre zuen!".

■ **Zure irratsaioetako "biktimek" nola hartzen zuten txantxa?**

Egin ditugu 80-90 bat txantxa, eta

CURRICULUMA

- **Jaio:** 1957an, Baigorri.
- **Irulegiko Irratiko esatari, antzezle eta gidoigilea.**
- Laborantza eta mekanika tresneriako enpresa batean saltzaile lanetan aritu izan zen.
- **Irratia:** Baionako Adur irratian jardun zuen 1981etik 84era, Iparraldeko lehen irrati libre zena. 1984az geroztik, Irulegi Irratiko esataria da.
- **Antzerkia:** 1984an hasi zen Xirixti Mirixti taldean, eta taldearen azken hiru antzezlanak berak idatziak dira: "India beltzak" (1995), "Beherearta" (1997), eta "Lamindegiko laminak" (2001); azken bi antzezlanok Donostia Saria jaso dute.

batek debekatu zigun emititzea, beste guztiek ondo hartu zuten. Haserretu bai, asko egin ziren. Batek kasik negarrez bukatu zuen, eta gu ginela jakin zuenean baretu zen.

■ **Entzuleek oso gustuko duten beste saio bat, irrati antzerkia da...**

Bai. Astero egiten dugu irrati antzerkia, "Antton eta Maria" pertsonaiekin; gidoia nik idatzia da, eta beste lagun batek eta biok jartzen dugu ahotsa. Oso gertukoak diren istorioak asmatu ditugu, lekuko pertsonaia tipikoekin. Bertako jendeak, istorio horietan ez du bere burua ikusten, baina bere auzoko jendea ikus-

ten du pertsonaia horietan, eta oso identifikatuak sentitu dira.

■ **Irulegiko**

Irratiak 22.000 entzule ditu, Siadecoren arabera. Zein da arrakastaren sekretua?

Irulegiko Irratia sortu zenean ezberdina zen beste irratiengandik: lehenengo aldiz bertakoek euren eguneroko gaiak, bizi dituztenak entzungo zituzten irratiari, gainera euskaraz. Lortu dugu lekuko irrati egitea, baxenafarren gertukoa dena, ez baita Irulegin familia bat ere irrati ezagutzen ez duenik.

■ **Orain Iparralde osora hedatzen dira zuen saio batzuk, Gure Irratia eta Xiberuko Bizarekin elkarlanean. Nola eusten diozue herritarrekiko gertuta-**

sun horri?

Iparraldeko beste bi irratiarekin egitura txiki hori muntatu dugularik, publiko zabalagoarentzat hasi ginen, Iparralde osoko entzuleriarentzat. Behar bada horiengan pentsatuta egin ditugu gure emankizunak, eta gure inguruko entzuleekiko hurbiltasuna galdu dugu pixka bat. Hori zuzentzeko sortu dugu "Herriz Herri" emankizuna: Nafarroa Behereko herri bakoitzari aste bat eskaintzen diogu, eta aste horretan zehar herri horretako jendea mintzatzen da. Ohartu baikinena gu ginela beti mintzo, eta entzulea gu baino gutxiago entzuten zela. Aurten saiatzen gara entzulea gehiago mintza arazten, entzuleen irrati bilaka dadin berriz.

■ **Badirudi beti euskaldun gutxi dagoela. Baina entzuleen kopurua ikusita, euskaldunak espero baino gehiago dira?**

www.kaixo.com

Oharpen ona duzu hori. Baina kopurua handia den arren, adin batetik gorako jendea da euskaraz egiten duena eta entzuten gaituena. Ikerketa guztiek erakusten dute gaztetan euskara guti egiten dela, eta funtsean gero eta gazte gutxiago dela. Hori da azken bi urteotan egiten dugun oharpena: hemendik hamar, hogeitau urteren bururako, norendako eginen dugu Irulegiko Irratia, ez bada inor euskaraz egiten duenik?

■ **Iparraldean zaharrek euskaraz badakite, gazteek ez. Zer da belaunaldien arteko soka hori eteten duena?**

Euskararen kontzientzia dutenen indarra aski inportantea bada ere, axolarik ez dutenen indarra agitzez handiagoa da. Badira ideologiaz euskara irakasten ez dutenak, baina hori gutxiengo bat da hala ere. Gehiengoak du axolarik eza, ez du atxikimendurik. Eta estatus kontua ere bada: euskara gurasoekin, jende zahararekin, baserri mundukoarekin lotzen dute, eta uste dute frantsesez eginda gehiago direla, norbait bilakatzen direla frantsesez eginez.

■ **Gazteak Irulegiko Irratira erakartzeko zein estrategia darabilkizue?**

Azken aldi honetan, gazteak ekartzen

“Komunikabideetan ere euskalkiak erabili behar dira, jendeak behar du belarria osatu”

ditugu kolaboratzaile gisa. Eta saiatzen bertako ikastetxeekin saioak muntatzen. Arratsetako programazioa gazteei pixka bat gehiago eskaintzen diegu. Eta guk irradian ditugun gazteen bidez beste batzuk inplikatzeko saiatzen gara, gure Elkartean sarraraziz (Irratiaren Sostengurako Elkartean, animazioak, bestak, antolatzen dituenak).

“Orokorrean Hegoaldekoentzat gu anaia ttikiak gara, eta Iparraldea exotismoa aurkitzeko lekua da”

■ **Zuk euskara galdu egin zenuen, eta gaztetan berreskuratu. Zerk erakarri zintuen euskarara?**

Haurretatik galdu nuen euskara, eskolan sartu nintzelarik, eta urteekin galtzen hasi nintzen. Beti ulertzen nuen euskara, baina ez nekien erranaldi zuzenik egiten. 16-17 urtera arte-edo osoki frantsesa nintzen, eta euskal kulturatik arras guti nekien. Eta gaztetan Xabier Leteren kantu batzuk entzunez (“Izotz ondoko eguzki” eta horrelako kantuak), sortu zitzaidan euskara ikasteko grina. Lagun batek ezagutarazi zizkidan orduan moda modakoak ziren kantariak, eta hor mirari bat gertatu zen, Hegoaldearen errebelazio bat bezala izan zen niretzat: euskal kulturaz eta Hegoaldeko berriei biziki interesatzen hasi nintzen, eta euskara berreskuratu behar nuen kontzientzia piztu zitzaidan. Neure kasa hasi nintzen euskara lantzen, liburuak irakurritz.

■ **Xabier Leteren entzunda euskaldundu zinen beraz. Gaur gazteak musika bidez erakarri nahi badira irratiara, nahiko lan entzule helduen gustuak ere betetzen...**

Belaunaldi arazo bat izan dugu etorri diren gazteekin, musika mailan. Gazte

horiek ez ziren hainbeste konturatzen zein entzuleria mota genuen, haiek pentsatzen zuten beren adineko jendearentzat ari zirela irratian; baina goizeko orenetan, 10:00etan-eta, beren adinekoak ez dira entzuten ari, eskolan edo lanean izaten baitira. Beraz, entzule askorengandik ukan ditugu oihartzun txar asko, musika animazioagatik. Baina orain argitu da arazoa eta zaharren oso gustuko musika jarri dute gazteek, eta kexuak isildu dira.

■ Zer da Irulegiko Irratiak euskarari ekarri diona Nafarroa Beherean?

Bere "ofizialtasuna". Gurasoen belar-naldiei-eta, beti buruan sarrarazi diete euskara mintzaira minorizatua dela, baliorik gabea; baina irratitik egun guztiz euskara entzuteak, ofizialtasun bat eman dio. Erakutsi nahi izan dugu bizi eta komunikatzen ahal dela euskaraz, eta gainera balio ekonomikoa ere baduela euskarak. Komertzio mailan, gero eta harreman gehiago izanen da hegoaldearekin, eta beraz euskara gero eta lanpostu gehiagotan eskatuko zaiela argi uzten diegu entzuleei. Eta hori guk geuk ikusi dugu irratiko iragarri eta abisuetan, turismoko lanetan esaterako, edo komertzioan, euskaraz jakitea gero eta gehiago eskatzen den baldintza baita.

■ Datuen arabera, zuen programazioan %10 egiten duzue frantsesez. Zein irizpide duzue frantsesa erabiltzeko?

Ez dugu aldeaz aurretik finkatua %10 egin behar denik frantsesez. Beti entsaiatzen gara lehentasuna euskarari ematen. Baina hemengo politiko batzuk edo

"Xabier Leteren kantua entzunda sortu zitzaidan euskara berreskuratzeko grina"

herritarrek izan ditzakete gauza interesgarriak esateko, eta guk ez ditugu isilaraziko euskara egiten ez dutelako. Ez dugu itzulpenik egiten, bera zuzenean entzunez mezua beti fidelago izango baita,

beste batek itzultza baido. Hori da Baionako irratiaiekiko dugun ezberdintasuna, haiek frantsesik ez dute nahi. Horregatik, Euskal Irratiak saioa elkarrekin egiten dugunean, guk ere itzulpena egiten dugu, frantsesez mintzo denaren gainetik euskarazko testua sartuta. Hemengo jende

batek ez du ulertzen itzulpenaren atzean dagoen filosofia: "Zendako itzultzen duzue euskarara, guk frantsesa konprenitzen dugu-eta! Zozo batzuentzat hartzen gaituzte ala?".

■ "Le Journal" kazeta berria da, baina frantsesez idaztea ez da gauza berria. Zer iritzi duzu?

Pentsatzen dut euren xedea dela kazeta ofizialetik kanpo, denek irakurtzen duten "Sud Ouest" kazetaz kanpo beste informazio bat, beste ikusmolde batzuk ematea, euskaldunagoak direnak.

Baina horren egiteko konprenitzen dut frantsesez egin dezaten, zeren euskaraz eginez gero ez baitu inork irakurtzen. Nik estrategia hori arunt ulertzen dut. Aski da ikustea, "Euskaldunon Egunkaria"k arunt harpidedun guti eta irakurle guti dituela Iparraldean.

■ Eta zergatik izan ditzake "Egunkaria"k hain irakurle gutxi Iparraldean?

Alde batetik bada euskalkien problema: adin batetik goiti ez dute euskara batua ulertzen, nahiz orain Euskal Telebistaren eraginez pixkanaka ari den hedatzen. Ohitura kontua ere bada: hain dira ohituak "Sud Ouest" irakurtzera, eta euskaraz irakurtzen den bakarra "Herria" aste-karia da. Gainera "Euskaldunon Egunkaria"k gehienik Hegoalde-

ko kontuak aipatzen ditu, eta hemengo jendea urrun da gauza horietatik. Gu entsaiatzen gara Hegoaldeko informazioa ahalik eta gehien ematen, modu pedagogikoan, esaterako mintzo garelarik Udalbiltzaz, zer den azaltzeko, baina oso guti ulertzen dute gehien gehienek.

Bizkaiko Foru Aldundia

Euskararen alde hizkuntzen urte europarrean

Bizkaiko Foru
Aldundia
Kultura Saila

Diputación Foral
de Bizkaia
Departamento de Cultura

■ Euskal Irratien Topaketa antolatu zuen Irulegik. Zein helbururekin?

Helburua harreman gehiago ukaitea zen Hegoaldeko irratiekin. Gure betiko xedeetarik bat ere izan da, hemengo jendearen burutik muga geografiko hori kenaraztea, eta pentsaraztea "Espainian direnak" (eurek esaten duten bezala) ere euskaldunak direla.

Azken topaketetan erabaki dena produkzio zentro baten sortzea da, Azpeitian jar litekeena: irrati bakoitzak bidal ditzake bere programak, eta gero bakoitzak besteengandik nahi duena harlezake. Baina hori sortu bitartean, gu dagoeneko beste irratiekin lanean ari gara: egunero badugu irratsaio bat, Hegoaldeko irratiekin eskaintzen duguna. Asteleheneretan Bilbo Hiria irratia, asteartetan Hala Bedi (Gasteizkoa), asteazkenetan Euskalerrria Irratia (Iruñekoa), ostegunetan Loiola Irratia, eta ostiraletan Irati Irratia (Aezkoatik), eta Xorroxinekin ere baditugu konexio batzuk.

■ Hegoalde eta Iparraldeko irratien sarea osatzen bada, euskalkiak albora utzi beharko dira?

Egun Hegoaldeko programak sartzen dira gure irratian, eta beraz Hegoaldeko euskalkiak ere bai, eta gure entzuleak ulertzen eta onartzen ditu beste euskal-

kiak. Beraz, Hegoaldekoek berdin egin behar lukete, eta gure euskara jarri behar lukete euren irratietan, guk indar egiten dugun bezala zuena ulertzeko eta hitz egiteko. Hori denborarekin sartzen da, eta ez da arazoa.

Xiberoko Bozarekin saioak hasi genituenan, jendeak ez zuen kasik ezer uler-

tzen: "Zer duzu hori? Zuberoarrak dena 'ü' esaten dute" eta halakoak entzuten genituen, eta orain badira urteak ez dena horrelako oharpenik egiten, sartua da, eta jendeak arazorik gabe ulertzen du zuberera.

■ Beraz, euskara batura jo gabe, komunikabideetan euskalkiekin ari daitekeela uste duzu?

Bai, uste dut komunikabideetan ere egin daitekeela euskalkian, eta jendeak behar duela belarria osatu. Eta hain naiz atxikia gure euskalkiari, batuk erran nahi badu gure euskalkiaren galtzea, ez dudala baturik nahi.

■ Hegoaldeko zer programa interesatzen dira hemen?

Adin batetik goitiko jendeak, politika kontuak ez ditu gustuko, uste dut nekeak dituztela politika kontuak segitzeko, ulertzen ez dutelako. Hemengoek Euskal Telebistan segitzen dutena ez dira albisteak, eta futbola ere guti interesatzen da. Pilota besterik ez dugu entzuten. Gehiegi da gainera, kalte egiten dio hemengo jendeari. Lehenago pilotako erreferentzia bertako jendea baitzen, eta orain bertako pilotazaleek ez dute hemengorik aipatzen; beti Goñi, Titin eta horiek famatzen dituzte.

■ Antzerkian, Iparraldekoen estereotipoaz trufatzen zara. Hegoaldekoek, zein estereotipo dugu Iparraldeko jendeaz?

Hegoaldekoentzat anai ttikiak gara. Orokorki gutaz axola guti. Iparraldeaz ezagutzen duten bakarra da BAB2, erosketa handietarako, eta Zuberoa, exotismorako.

■ Eta Iparraldekoek, zein estereotipo dute hegoaldeko jendeaz?

Hegoaldea Espainia da, eta terrorismoa dagoen lekua. Salerosketak interesanteak dira, Ricard eta Moscatela prezio apalagoetan direlako; alde interesgarri hori badu Hegoaldeak. Hortik aurrera Espainia eta terrorismoa da dena, eta ez dute zer pasatzen den ulertzen... A bai! Eta pilotariak ere badaude, eskerrak horiei. Pilotak batzen gaitu.

■ Iparraldean tradizio handia dago antzerkirako. Nola sartu zinen mundu horretan?

BIZITZAREN PASARTEA

Ene biziko urterik ilunenak, lehen aldiz Baigorritik joan nintzenekoak dira, Baionan ikasketak egitera. Sekulako urradura izan zen niretzat. Baionako ikastetxe batean nintzen aste guztian, arrunt nire mundukoak ez ziren gazteekin. Herriko lagunak utzi, eta ban aurkitu nintzen Miarritzeko surflariekin, igande arratsetan dantzatokitara neskatara joaten zirenekin... nire bizimodua ez zuten guztiekin. Gainera irakasleak apezak ziren, lehenengo modako apezak, diziplina gogorrekoak...

Eta urte ederrenak oraingoak ditut: gustuko dudana lan bat egiten dut, gustuko dudana antzerkian nabil, badut familia, bi baur, eta beti bizi nahi izan dudana Baigorri badut etxe bat... Arrunt gustura bizi naiz.

Baionako inauteri batzuetan, lagun artean txorakeriak egiten ari nintzela, pailazoen pare, Daniel Landartek ikusi minduen. Momentu hartan jendea bilatzen ari zen bere antzezlan baterako, eta eskatu zidan nik parte hartzeko. Une hartan banuen gogo izugarria antzerkian ari zeko. Jendea antzerkia egiten ikusita sekulako inbidia ematen zidan, baina pentsatzen nuen ez nintzela sekula gai izango, gainera nire euskara maila oso apala zelako (euskara berreskuratzen ari bainintzen). Daniel Landartek proposatu zidanean gogo biziz hartu nuen.

■ **Antzezlan eskasia zela-eta hasi zinen zu gidoiak idazten. Nola dago egoera gaur?**

Beti entzuten da ez dela antzerki idazlerik Iparraldean, eta egoera larria dela; baina denboran atzera eginda, duela 30 urte ere zenbat ziren? Lartzabal bat, Landart, hegoaldeko Monzon, eta gehiago gutxi. Izan dira kinka larriagoak. Antzerkiaren krisia izan zen 80ko hamarkadan, bi talde baino ez ginelako ari: Bordaxuri eta gu, Xirrixti Mirrixti. Eta behartu ginen antzerki zaharren hartzera, ez baitzen berrikuntzarik. Baina geroztik antzezlan asko sortu dira, egun Iparraldean lau pabost idazle bagara, eta taldeak ere ugaritu dira. Gainera ikastoletan ere badira antzerki tailerrak, eta Antton Lukuk urte guztiz lizeoko ikasleekin antzerki bat ateratzen du.

■ **Zertan bereizten dira antzerkiak bizi duen egoera Iparraldean eta Hegoaldean?**

Hegoaldekua guti ezagutzen dut. Badakit, Iparraldearekin alderatuta, Hegoaldean talde amateur guti direla, eta guti horiek guti ibiltzen direla, profesionalak dutelako merkatu guzia hartua. Iparraldean alderantziz gertatzen da, badira zenbait orain profesionalizatu egin direnak, baina euskarazko talde profesionalik ez da, eta amateurak indar handiagoa du oraino.

■ **Goenkalen parte hartzeko ere deitu zizuten ETBtik. Nola erreakzionatu zenuen?**

Ez nuen ulertzen zergatik jo zuten nigan, eta gainera Leonorren senarraren papera egiteko! Nik galdetu nien: "Leonor emakume ederra da, badakizu ni nola egina naizen?" (Ez al ninduten konfundituko Brad Pitt edo Leonardo Di Capriorekin...). Eta eurek hala ere baietz. Zuzenean ez zidaten esan, baina ni konturatu

BERTSOA

Doinua: Hara nun diran

**Euskalduntasun aurkituaren
eragiteko gogoa
hitz bihurtu da eta hitz horrek
betetzen dizu ahoa.
Indarrez eta umorez geroz
eta osatuagoa,
euskaltzaleon gogoetako
uhinetan barna doa.**

Aitor Mendiluze

egin nintzen hain zuzen Leonorren senarra ttiki eta itsusia izan zedin nahi zutela.

Esana zidaten, produktoreek aktore txar bat aurkitzen dutenean, berehala istorioan hil egiten dutela pertsonaia hori. Ni ere laster hil nintzen; baina nire kasuan ez zen txarra nintzelako, istorioan hala gertatu behar zuelako baizik, gidoiak

eskatuta: nire heriotza autobus baten istripuan gertatu zen, eta bigarren mailakoa izan banintz, automobila nahikoa izango zen ni hiltzeko; baina autobus bat jarri zidaten niretzat bakarrik!

■ **Zer moduzko esperientzia izan zen?**

Oso interesgarria, batetik esperientzia berri bat zelako, eta bestetik telebista barruko mekanika hori ezagutu nuelako. Baina nire burua ez nuen horretarako gai ikusten. Zaila zen niretzat, eta beti beldur izugarria nuen besteri denbora galarazteko. Testuak nahiko berant eskuratzen nituen, eta gainera Hegoaldeko euskararen eginak; nik azken momentuan testua nire euskalkira itzuli behar izaten nuen, eta gero zuzenketak sartu. Grabatzen hasita beti beldurra izaten nuen testua ahaztu egingo zitzaidala, ez nuela ongi menperatuko.

Eta gero istorioarekin hasi nintzen sufritzen, esan zidatenean Leonor bortxatze itxurak egin behar nituela! Leonor eta ni jarri ohean, eta inguruan 30 teknikari! "Ai ama, zer egiten dut nik hemen!" besterik ez nuen buruan. Mundu horretan azkenean ez nuen nire burua hain ongi sentitzen, telebistako fauna horretan ●

ARGIA ren eskutik

OSKORRI

VIZCAYATIK ... BIZKAIARA

Durangoko Pilotalekuan - abenduaren 9an - 17:30etan

Laguntzaile:

euskadirrati

euskadigaztea

radioeuskadi

radiovitoria

E Z P A

PRINTZA

GAZTEA

Andoni Egañaren hitzak dira honakoak "Euskaldunon Egunkaria"n jasoak:

"Ni behintzat ez nintzateke ausartuko Txapelketa Nagusia heldu dela esatera. Nagusia eta heldu hitzek dituzten adiera askotarikoek zahartu egingo lukete partehartzaileen batez besteko adina. Txapelketa Handia iritsi dela esan beharko dugu aurtengoa."

Urteak dira bertsogintzaren teknifikazioaz mintzo direla. Gero eta teknikoagoak omen dira bertsolari samalda berriak. Teknifikazioa ez ezik, tenisifikazioa ere iritsi da ordea: gero eta gazteago ailegatzan da bertsolaria gailurrera. Hogeitaz urte egin aurretik izartzen da eta goi mailako bihurtzen.

Pozgarri da hori alde batera, pizgarri, puzgarri. Badu, baina, bere ifrentzia: oso gazterik zahar izango diren bertsolariak sortzearen arriskua. Duela urte batzuk arte bertsolariaren sasoi beteko aroa berrogei urtetik berrogeita hamar bitarte horretan kokatzen zen. Begi bistakoa da gauzak izugarri aldatu direla. Berrogeikoak zahar gara txapelketari begira bederen. Gizartearen aldakuntzak abiada hartzearekin etorri da bertsolari belaunaldien errelebo bizkorragoa. Gizartea nekezago aldatzen zen garaietan bertsolariak ez zuen aparteko ahaleginik egin behar aldaketak bereganatu eta haietara egokitzeko. Informazioaren gizarte honetan, aldiz, non imput-en uholdea handia den, gaztea behar du garunak, gaztea gogoak eta gaztea mintzoak".

ZINEMAREN KIMUAK

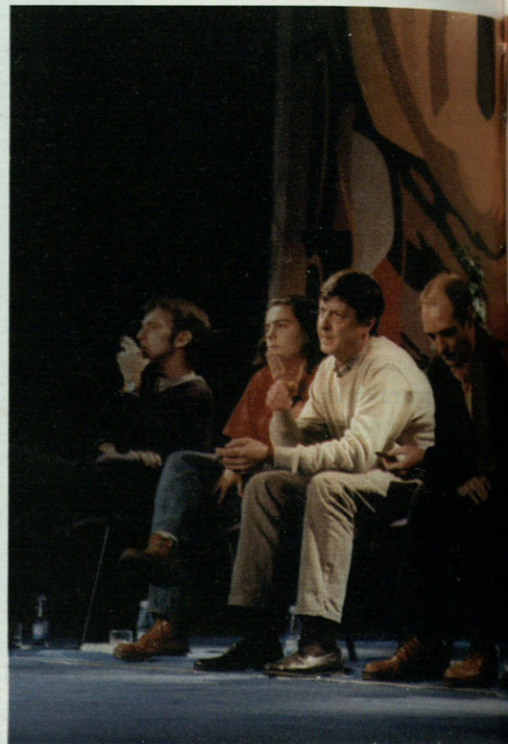
LEHEN aldiz urtean bertan ekoiztutako hamaika film labur biltzen ditu Eusko Jaurlaritzak 1998tik urtero abian jartzen duen Kimuak programak. Euskal Herrian eginiko hamaika film horietatik, bat euskaraz, beste bat ingelesez eta gainontzekoak gaztelaniaz daude eginak. "Aizea, ciudad del viento", "Buenas noches papa", "El cepo", "Despedida", "Hombre sin hombre", "Hora cero", "El metodo", "Primera persona", "La primera vez", "Ultimo cuento eta "Ya no puedo caminar" dira hain zuzen programan dauden filmak. Kimuak egitasmoa Espainiako sei ekitaldietara eta nazioarteko 15era bidali dute dagoeneko. Eta erantzunak ere iristen hasi dira.

NAFARROAKO ARTE GAZTEA

IRUÑEKO Ziudadelako Mistoan Aretoan daude ikusgai Artista Gazteak lehiaketako irabazleen eta lehiaketan parte hartu zuten obrak. Nafarroako arte gaztearen erakusgai, Gonzalo Nicuesa irabazlearen "Pequeña abstraccion geometrica" eta Luis Ramosen bigarren saria eskuratu zuen "Dejame en paz" obra daude bertan, besteak beste.

■ Takolo, Pirritx eta Porrotx.

TAKOLO, PIRRITX ETA PORROTXEN LAN BERRIA

IKUSKIZUN berria estreinatuko dute Takolo, Pirritx eta Porrotx pailazoen abenduaren 1ean Eskoriatzan. "Aupa Kintxo!" izenburupean, Nikaraguako eskola bat laguntzeko proiektu baten barruan dago kokatua. Izan ere, Kintxo, obraren protagonista den haurra, lan egitera behartua dagoen haurra da. Obran gainera, Nikaraguako dantzak, musikak eta jolasak daude.

EREIN NARRATIBA SARIA

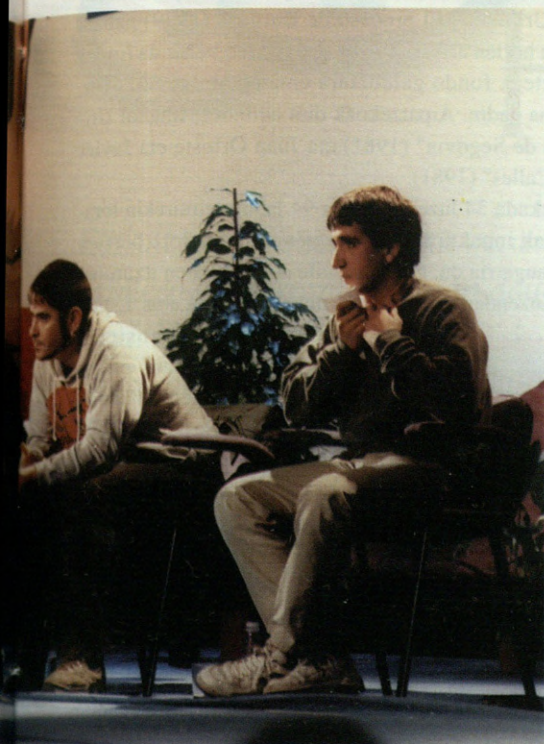
HOGEITA bost urte bete dituela ospatzeko, Erein argitaletxeak Erein Narratiba Saria sortu du. Bi urtez behin emango den saria izango da eta Udaberriko Liburu Egunean emango da.

H I T Z B I T A N

• **Arantxa Iturbek** honela zioen "Aizu!" aldizkarian: "Gure lana ona dela esaten denean gustatuko litzaidake hori esatea benetan ona delako, eta ez emakumezkoen lanen artean onena delako edo emakume baten liburua delako".

• **Jose Angel Irigaraik** honako adierazpenok egin zituen Maiatz elkartearen solasaldietan: "Euskara Hizkuntza sinboliko bat bilakatzen ari da, egunerokotasunez eskasten ari dena. Euskara hizkuntza ofiziala bada ere, ez da kultur komunikaziorako erabilia".

L A K

ALBERTO ELOSEGI

AITZAKIARIK EZ

Hemendik aurrera ez dago aitzakiarik. Izan ere, bertso saio bat zer den edota bat-bateko bertsolaritza zertan datzan jakin edo azaldu nahi duenak liburu bat izango du eskuragai. Bertsozale Elkarteak prestatu du, eta Joxerra Garziak, Jon Sarasuak eta Andoni Egañak parte hartu dute bertan. Hiru ataletan dago banatua. Lehenengoan, bertsolariei inguru sozio-kulturalak nola eragiten dien aztertzen da; bigarrenagoan, bertsolariek bertsoa nola sortzen duten arakutzen da; eta hirugarrenik, bat-bateko bertsolaritza ikertzen lagunduko duen teoria bat aurkezten da. Ingelesezt, frantsesezt, euskaraz eta gaztelaniazt kaleratuko da liburu. Eta beraz, aitzakiarik ez da izango.

Saria bi milioi pezetakoa (80.000 libera) izango da eta horrez gain, akzesit bat ere emango dute bigarren sari moduan. Saridun suertatzen den lana argitaletxeak berak plazaratuko du. Beraz, bi hilabete barru zabalduko da deialdia eta lehenengo aldiz saria 2003ko udaberrian emango dute. Berri hau Ereinek sortu zenetik 25 urte pasa direla ospatzeko Kursaallean eginiko jaialdian eman zen ezagutzera.

ARTIUM-EN ESTREINALDIA

GASTEIZKO Arte Garaikideko Artium Museoko lanak abenduan amaituko dira, eta ateak datorren udan zabalduko ditu. Hala ere, joan den astean gonbidatu berezi bat hartu zuen bere eraikinean. Izan ere, lehen aldiz egin baita Madrildik kanpo, datorren otsailean, burutuko

den ARCO azokako aurkezpena. Guztira, 256 galeriak hartuko dute parte azokan, horietatik zortzi Hego Euskal Herrikoak.

■ Artium-eko aretoen irudi birtuala.

- Jose Luis Rebordinos Donostia Kulturako zine arduradunaren ustezt, “euskal zinea entelekia bat da. Euskal Herrian egiten dena, edo kanpoan euskaldunek egiten dutena da nireztat euskal zinea. Ez du, nire ustezt, berezko ezaugarririk, Euskadi jada oso mestizoa baita. Dena den, azken urteetan bada mugimendu interesgarri bat, gauzak egiten dituzten jende gazte pila bat ari baita irteten (...).” Hitzok “Lau Haizetara” aldizkarian esan zituen.
- Ruper Ordorikak “Deia” egunkarian: “Kantua oinarritzkoa da kultura guztietan eta ekarpenik egiten dudala pentsatzea gustatuko litzaidake”.

■ T. Garcia-Viana.

IZENAK

Txema Garcia-Viana donostiarrak “Sei lore” izeneko liburu. Plazaratu berri du Susa argitaletxearen eskutik.

Gabriel Erkoreka bilbotarrak irabazi du VIII. Konposizioko Saria. Sari hau Espainiako Arte Eszenikoen eta Musikaren Institutu Nazionalak eta Parisko Espainiako Ikasteetxeak ematen dute. Erkoreka Espainiako Gazte Orkestra Nazionalako konpositore egoiliarra da.

Juanito Garate “Maltzeta” trikitilariak “Negarrez abesten dut” izeneko diskoa kaleratu berri du Elkarlaneanen eskutik. Bertan bere alabak ere hartu du parte.

Anjel Lertxundik “Koldo Mitxelena gure artean” izeneko lana burutu du. Alberdaniaren eskutik eta Gipuzkoako Foru Aldundiaren laguntzarekin erdaraz zein euskaraz plazaratu da liburu.

Mikel Laboa datorren urtean argitaratuko duen diskoa prestatzen ari da.

■ Mikel Laboa.

ALBERTO ELOSEGI

Euskal ondare zinematografikoa

Euskal Herrian beti izan da oroimen historikoa gorde-
tzeko gogo berezia, batez ere idatzizkoa. Gure jokae-
ra sozial, kultural eta politikoak honetara egokitzen
dira. 1978 arte, Euskadiko Filmategiaren eratze data,
ahalegin hau ez zen mugimenduan dauden imajinen
kontserbazioaz, alegia zinema bezalako kultura eta komunikazio-
aren alor garrantzitsuaz arduratu. Gure zuzendarien obra artistiko
eta dokumentala, produkzio eskasekoa, ez zen ahalegin pertsonal
edo kolektibo, testimonial eta puntuala baino izan.

Ekoizpen propioko elementu gisa ez zen gure inguruan sartu
bere jaiotzetik ia hogeitaz urte igaro arte, 1895. urte amaieran.

Hamarreko hamarkadan filmatutako
zenbait dokumentu sozial eta gertaera
publikoaz gain, ez zen fikziozko eki-
men artistikorik 1923. urtera arte iri-
tsi Alejandro Olavarriaren "Un drama
en Bilbao" laburmetraiaren ekoizpe-
narekin. 1924an gure zinemako lehe-
nengo luzemetraia egin zen "Edurne,
modistilla de Bilbao" Telesforo Gil
del Espinarena, Bilboko Casa Lucia-
non egiten den angula apustu batean
oinarritutakoa. Bigarren luzemetraia
Mauro Azkonaren "El Mayorazgo de
Basterretxe", ez zen 1928. urtera arte
iritsiko. 1930-33 bitartean Teodoro
Hernandorenak "Euzkadi" luzemetrai
dokumentala zuzendu zuen, gertaera
folkloriko eta politikoz josia. Lehe-
nengotik imajinen 20 minutu soilik
gorde dira; bigarrenkoa 1978ko
zaharberritze baten ostean osorik gor-
detzen da; hirugarrenkoa osorik desa-
gertu zen tropa frankistek bereganatu
baitzuten Donostia hartu zutenean.

DOKUMENTALETAN Manuel

Intxaustik 1923an zuzendutako film
etnografikoak nabarmendu behar

dira, urte bereko kongresuan Sociedad de Estudios Vascos-Eusko
Ikaskuntzak hartutako erabaki baten ondorioz, "Eusko Ikusgaiak"
izenarenpean lehenengo euskal albistegizat har daitekeena. 60
minutuko luzapena duten dokumentuak gordetzen dira.

Gerra Zibileko eta ondorengo urteak lehortu garaia izan
ziren familia ekoizpenak, boterean zegoen erregimenaren propa-
ganda edo turismo kutsuko produkzioak izan ezik. 60ko hamar-
kada arte itxaron behar da berriro ere guztiz euskaldunek ekoiz-
tutako zinema ikusteko, "Pelotari" (1964) eta bereziki "Ama
Lur" (1968) dira horren adibide, biak Nestor Basterretxea eta
Fernando Larrauquertenak. Azken honek, bere estetikaren bidez,
lo zegoen zinemaren balorearen kontzientzia hartze bat sortzen

du. Autonomien Estatuaren hasieran hainbat ekoizpen burutu
ziren. Imanol Uriberen "El proceso de Burgos" (1979) nabar-
mendu behar da horien artean. 1981a arte itxaron behar da Eusko
Jaurilaritza gazteak fondo galduetara emandako laguntzekin,
ekoizpena anima dadin. Aipatzekoak dira adibidez, Imanol Uri-
beren "La fuga de Segovia" (1981) eta Juan Ortuste eta Javier
Rebolloren "7 Calles" (1981).

80ko hamarkada 34 luzemetrai eta 94 laburmetrairekin lora-
tzen da. 90ekoak inpaktu handia sortzen duten balore berrien
agerpenaren ezaugarria du, gure sortzaile eta teknikoek itxarope-
na sortaraziz. Zuzendariak, aktoreak, musikariak eta abar Espai-
niako ekoizpen gune nagusietan

apreziatuak dira eta bertara eraka-
rriak. Edonola Euskal Herrian ekoiz-
pen egonkorra dago, Euskal Telebis-
taren sorrerak ekoiztetxeen sorrera
eragiten du eta pixkanaka-pixkanaka
ikusentzuna indarra hartzen du,
nahiz eta ekoizpen ideal batetik
urrun egon, sormen jarraipena ber-
matzen duena.

ALBERTO ELOSEGI

Peio Aldazabal

Euskadiko Filmategiko zuzendaria

*"Aurrekoa objektibitatez
begiratu, orain arte gutxi egin
dela ondorioztatu daiteke, baina
gure ondare zinematografikoa
askoz oparoagoa da. Euskadiko
Filmategia mugimenduzko
edozein irudi gordetzen eta
bilatzen saiatu da"*

AURREKOA objektibitatez

begiratu, orain arte gutxi egin dela
ondorioztatu daiteke, baina gure onda-
re zinematografikoa askoz oparoa-
goa da. Euskadiko Filmategia mug-
imenduzko edozein irudi gordetzen
eta bilatzen saiatu da, hasierakoeta-
tik, familiarrekoetara, industrialeta-
ra, ekoizpen propioa, euskaltasunari
erreferentzia egiten dion kanpokoak,
dokumentu historikoa, dokumentala,
eta zinema orokorrean ahaztu gabe.

2.500.000 metro film eta
7.000.000 metroko euskarri bideo-
grafikoak bereizten dute oraingoa eta
1978an 600 metrorekin soilik hasita-
ko 23 urteotako lana. 4.500 liburu

espezializatuk, 19.000 aldizkarik eta 300.000 dokumentu ingu-
ruk osatzen dute gorde beharreko ondarea, egungo eta etorkizu-
neko belaunaldientzat.

Gure zinematografiaren hedapena, gure zinemagileena, gure
ikusentzunezko historiarena, oinarritzko eta etengabeko lana izan
da. Zerbitzuak, mugimenduzko imajinetan oinarritutako gizarte
batean, ezinbestekoak dira gure kulturaren zati garrantzitsu bat
ezagutzeko. Ikertzaileak, ikasleak, ekoiztetxeak, telebista kateak,
zaindutako fondoak dituzte erreferentziatzat.

Euskadiko Filmategiak zainketa, gordetze eta balore handiko
ondare baten hedapen behar bati erantzuten dio, komunikazioa-
ren aroan ●

Durango Azoka

B e r r e z i a

Hitzezko kaleak

Euskaltzale, literaturzale eta musikazaleen urteroko zita gainean daukagu. Durango Liburu eta Disko Azoka abenduaren 5ean zabalduko dute, eta bost egunez hitzen eta doinuen zurrumbiloan murgiltzeko aukera izango dugu. Haur eta gazte literatura, helduen literatura, diskoak, aldizkariak, hiztegiak, agendak, egutegiak, postalak, haurrentzat jolasak, bideoak, CD-ROMak... Hori guztia Durango kaleen ize-
nez lerrotutako karpapean topatuko dugu. Eta horrez gain, pentsamendu-
duzko liburuak. Izan ere, azkenaldian asko dira genero honen baitan plazaratu diren saio eta artikuluak. Hala ere, idazleak eta editoreak kezkatu-
turik ageri dira. Argitaratzean zuten eztabaidarako helburua ez baita betetzen. Kultura falta, eztabaida gune egokirik ez egotea, iritzien atomizazioa, egoera politikoa... Horiek dira idazleek eurek egoera horren azterketa egitean agertu dizkiguten arazoak.

ALBERTO ELOSEGI

Testuak: Lore Agirrezabal /
Urtzi Urrutikoetxea

• 36. Euskal Liburu eta Disko Azoka Durangon	28
• Euskal idazleak eztabaida intelektual eske	40.

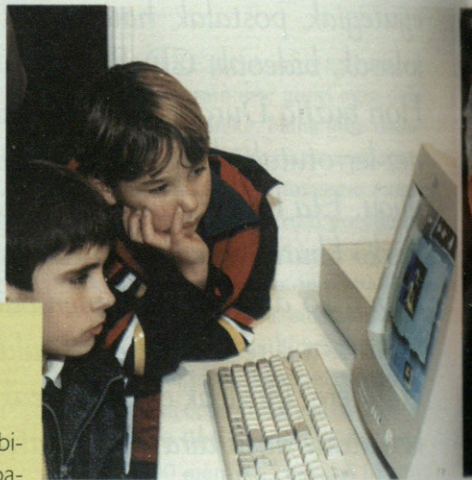
Hogeita hamasei

Durango Euskal Liburu eta Disko Azokak hogeita hamasei urte beteko ditu aurten. Bertan bilduko dira Euskal Herriko hainbat argitaletxe, disketxe, erakunde eta komunikabide beren azken lanak mahaigaineratzeko.

Astarloa anaiak, Juan San Martin, Bitoriano Gandiaga eta Argentina-ko Ekin argitaletxea omenduko dituzte. 245 stand-ek eta 56.300 milioi pezetako (2.252 milioi libera) aurrekontuak eman dezaketen guztia...

Euskal literaturaren eta musikaren karpa hasi da urteroko itxura hartzen. Durango Euskal Liburu eta Disko Azokak datorren asteazkenean irekiko ditu ateak. Abenduaren 5etik 9ra hitzez, doinu eta, batez ere, jendez beteko da Durango Azoka. 4.900 metro kuadroko oihal zuriak estaliko ditu Euskal Herriko liburugintzaren eta musikagintzaren erantzule nagusiak: idazle, musikari, ilustratzaile, argitaletxe, editore eta zale guztiak.

Sarrera hitzaldia hilaren 6an egingo da. Aurten, Argentinako Ekin argitaletxeak Francoren diktadura garaian egindako lana omendu nahi izan du Gerediaga Elkarteak. Argitaletxe honi esker ikusi du argia kaleratu ezin zitezkeen liburu mordoxka batek, eta Hego Amerikan ere garrantzitsua izan da. Ekin-eko Andres de Irujo zenaren alarguna, Maria Elena Etcheverry, mintzatuko da sarrera ekitaldian. Bestalde, Durango Azokaren hogeita hamaseigarren edizioak zenbait berrikuntza eta sorpresa ere izango du.

Azoka egunez egun

✓ Abenduak 5: 12:00etan: Ginol taldea, "Euskal ipuinak" antzezkiak. 17:00etan: Jose Mari Sors, "Euskal liburugintzaren diagnostika".

✓ Abenduak 6: 11:00etan: Astarloa Anaien gogorapen plaka erakutsiko da. Udaletxe aurreko plaza. 12:30etan: Sarrera hitzaldia. Mª Elena Etcheverry, "La difusión y apología de la Cultura Vasca desde el exterior: Ekin ejemplo argentino". 18:00etan: "Literatur kafe tertulia", Hasier Etxeberriak zuzenduta. 20:00etan: Gaur egungo poesia emanaldia Galatea taldearen eskutik. San Agustín Kultur Gunea.

✓ Abenduak 7: 12:30ean: Piarres Xarriton, "Euskaltzaleen Biltzarren lehen mendea... hegoa eta iparra arteko utopia".

✓ Abenduak 8: 12:30ean: "Unamuno, Sabino Arana, Azkue eta euskara 100 urte geroago". Joseba Agirreazkuenaga, Josune Ariztondo, Juan San Martin. Antton Aranburu moderatzaile. 17:30ean: Euskal Herriko Klimatologia eta Meteorologia Fundazioaren aurkezpena. 18:00etan: "Globalizazioaren liburutegian euskararen apala". Pedro Miguel Etxenike, Jean Haritschelhar, Iñaki Irazabalbeitia. Pili Kaltzada moderatzaile. 20:30ean: "Gauetan argi...". Argizaiola saria banaketaren ekitaldia.

✓ Abenduak 9: 18:00etan: "Euskarak apologia behar du?". Ramon Labaien, Ludger Mees eta Felix Zubiaga izango dira bertan.

Karparen zoko guztiak aprobeztatuz, eta literaturak eta teknologia berriek eman dezaketenari zukua ateraz, txoko bat berreskuratu eta berri bat sortu ditu Gerediaga Elkarteak: haur eta gazte literaturaren txokoa eta zibertxokoa. Itziar Irazabalalek adierazi digunez, beti jarri ohi dute teknologia berrien areto bat. Baina, aurten, horrez gain, Gerediagaren asmoa zibertxoko bat jartzea da.

Modu tradizionalagoari eutsiz,

egarrena aidanez

ALBERTO ELOSEGI

Berri-berriak

Teknologia berriak geroz eta leku gehiago ari dira hartzen Durangoko Azokan. Aurten bi nobedade ditugu Gerediagaren eskutik: zibertxokoa eta orrialde elektroniko berri bat www.durangokoazoka.com-en baman.

haur eta gazte literaturaren txokoa ere jarriko dute. Bertan, liburuak eskura izango dituzte haur eta gazteek. "Liburuak umeen eta gazteen esku jartzen ditugu, bestela, haur batek stand batera hurbiltzean 90 zentimetroko horma batekin topo egiten du, altuegia beretzat, txoko honetan, berriz, eurek aukera daukate liburuak ikusteko...". Tarteka antzerkia izango da, ipuin-kontalariak eta idazle batzuk ere pasako dira. Helburua irakurzaletasuna bultzatzea eta liburuak modu ludiko batean ikustea dela esan digu Itziar Irazabalek: "Azkenean, haur horiek izango dira hemendik hamar urtera Durangoko Azokan liburuak erosiko dituztenak".

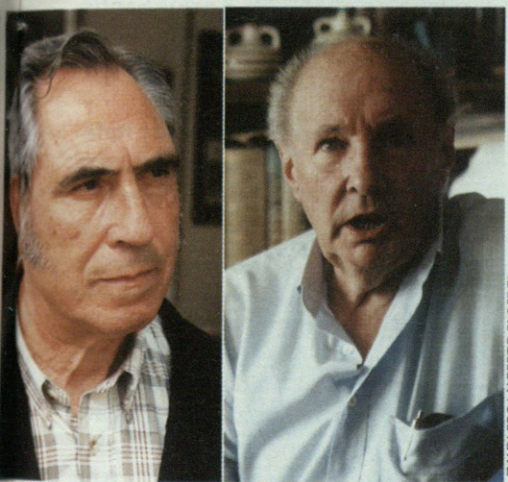
ZALDI ERO/ALBERTO ELOSEGI

Litekeena da, ordea, belaunaldi berriek egunen batean azoka birtual

batean egitea erosketa horiek. Orain ere egin daiteke hori www.durangokoazoka.com gunean, noski. Aurten, gainera, hogeita hamaseigarren edizioari dagokion webgune ofizial bat sortu dute. Egunez egun, egitaraua, standak non dauden, nobedadeak zeintzuk diren, komunikabideei buruzko informazioa eta beste hainbat konturen berri emango dute bertan.

AZOKAKO OMENDUAK

Juan San Martin, Astarloa anaiak eta Bitoriano Gandiaga omenduko ditu aurten Gerediaga Elkarteak. Juan San Martin (EAEko Ararteko, Europako Ombudsman Erakundeko buru, euskaltzainburuorde eta urgazle...) Argizaiola Sariarekin omenduko dute larunbatean San Agustin Kultur Gunean opsatuko den ekitaldian. Azokan egingo diren ekitaldiek, berriz, Astarloa anaien lanarekin izango dute zerikusia; Durangoko bi anaiok euskararen alde, etxean eta atzerrian egindako lanaz eta euskarak bizi duen egoeraz gogoeta bultzatuko dute egun hauetan. Bestalde, Bitoriano Gandiagari omenaldia eskaini zion Gerediaga Elkarteak abenduaren 1ean. Abuztuaren Arantzazun bere omenez egindako olerkien ikusentzunezko ikuskizun bera-ekin omendu ere. Horrez gain, Galatea taldeak gaur egungo poesia

ETXE ONDO
Producciones Musicales
Avda. Pamplona, 7 bajo • Tel y Fax 948 245 089
31192 MUTILVA BAJA, Navarra
www.etxe-ondo.com
etxe-ondo@etxe-ondo.com

Enrike Zelaia HERRITMILENIO

FRANIDARRETA Infernuko Auspua

Letraz jositako zurrumbilotik...

Stand-ez betetako karpa zirimola handi samarra da, baina ibilbideak errazte aldera eta nahi dugun hori berehalakoan aurki dezagun, Gerediaga Elkarteak informazio gunea jarri ohi du Azoka-ko sarrera nagusian, eta Durango-ko kaleen izenak ematen dizkie mahaiz jositako bideei. Norabide jakinik gabe ere ibil gintezke batetik bestera, baina... Zerrendatxoa alde zurretik pentsatu eta ibilbidea prestatzen has zaitezen aurtengo nobedade batzuk -guztiak ezinezkoa baita- aipatuko ditugu jarraian.

emanaldia eskainiko du hilaren 6an.

Egutegian gorritz markatutako egunak iritsi dira. Poltsikoa bete eta Durangorako bidea hartuko du milaka eta milaka euskaltzalek. Bakoi-tzak buruan izango du karpa zurian barrena egin beharreko ibilbidea, baina barrura sartu orduko, ongi lerrotutako bideak zurrumbilo bihurtzen dira.

HAURREN GOZAMENERAKO

Etxeko txikienek Barrenkale aldera joko dute. Hantxe daude Ibaizabal argitaletxearen Mikela Igelaren, Tentoren eta Matxinsaltoren bilduma berriak. Ereinen standean izenburu xelebre bat ikusi dute gure begiek: "Txomin Ipurdi", Joxe Arratibel eta Patxi Zubizarretarena. Haur literaturan hain ospetsu diren Grimm Anaiak ere mahaian ditugu beren "Maiteminduak" liburuarekin. Bidean aurrera, Jasone Osororen "Jara" izeneko liburuarekin egin dugu topo, Manolito Laubegiren "Trapu zikinak" ere hor dago. Zubia- ren erakustokia da hori, eta bestea

Eta zer?

Elkarlanean argitaletxeak "Eta zer?" bilduman liburu gehiago atera ditu: Arantxa Iturberen "Beldurtia naiz, eta zer?" eta Ana Urkizaren "Betaurrekoak ditut, eta zer?", besteak beste.

Descleé De Brouwer-ena. Askoren artean, Seve Callejaren "Sator Jator jauna", Jose A. Tellaetxeren "Ariadna eta Hankapalo", eta Garbiñe Salaberriaren "Holaxe dira gauzak" nobedadeak ikus daitezke. Aizkorri argitaletxeak ere badu berri-berririk: Xipri Zarragaren "Gladiadore euskaldun bat Erroman" eta Karlos Santistebanen "Ezin da makilaz hitz egin?", besteak beste.

Bekokalen, Elkarlanean argitaletxearen mahaian erakusgai: Mariasun Landaren "Galtzerdi suizida", Xabier Mendigurenen "Kosk egiten dut" eta "Harry Potter sekretuen ganbera". Igarkizunak gustuko dituenak badu lanik Juan Kruz Igerabideren asmakuntza: "Isilik mintzo naiz". Arantxa Iturbe ere hortxe dabil galdezka: "Beldurtia naiz, eta zer?", "Eserita egiten dut, eta zer?", eta "Honelakoxea da nire arreba, eta zer?". Ana Urkizak, berriz, "Betaurrekoak ditut, eta zer?" idatzi du. Erakustokia gainezka dago, Txalapartarena bezala. Stand horretan, besteak beste, Ariel Dorfman-en "Untxi magikoen matxinada"; Iñaki Egañaren "Euskal Herriaren Historia XXI. mendeko hurrei kontatua"; eta Tahar Ben Jellounen "Arrazismoa nire alabari kontatua" liburuak ikus daitezke.

HELDUAGOEN DURANGO

Karpa kalez josita dago. Zure atzetik sartu den gizonezko bufandaduna bakarrik doa Goienkaleruntz. Nora-

ALBERTO ELOSEGI

HAUR ETA GAZTEAK. Liburuak, jolasak... denetarik izango da eurentzat.

euskal liburu eta disko azoka

Durango 2001
abenduak 5,6,7,8, eta 9

AGIRREAZKUENAGA, J.
eta beste batzuk:
*Diccionario
biográfico de los
Diputados Generales,
Burócratas y Patricios de
Bizkaia (1800-1876).*-
Bilbao, 1995

MADOZ, Pascual: *Bizkaia 1845-
1850 (Faksimil edizioa).*-
Ed. Ambito. -Salamanca 1990

Pascual Madoz
BIZKAIA
(Faksimil edizioa - Edición facsimil)
1845 - 1850

BIZKAIKO BATZAR NAGUSIAK
JUNTAS GENERALES DE BIZKAIA

ZUGAZAGOITIA
MARZANA, G.:
*Código BIZKAIA
Kodea.* 1998

DIAZ GARCIA, M.S.:
*Enkarterrietako
errotak/La molinería
tradicional en
Las Encartaciones.*
1998

IZQUIERDO, MUXIKA, I.
eta ALONSO BESTEIRO, R.:
*Meagintza irudietan
/Imágenes de la minería.* 1998

JUNTAS Y REGIMIENTOS
DE BIZKAIA

Actas de Tierra Llana

TOMO I
(1558 - Abril 1569)

VARIOS AUTORES.:
*Juntas y Regimientos
de Bizkaia. Actas
Históricas 1536-1600.*
Nueve tomos y CD-
Rom. 1999

ALBERTO ELOSEGI

SALGAI. 245 stand argitalpenez josita, nahikoa lan erosketarako.

bide horretan etxeko liburutegia osatzeko behar dituenak erraz topatuko ditu. Pamiela argitaletxean badira zenbait: Patxi Juaristiren "Euskaldunak eta ondasunak", Pedro Esarteren "Navarra 1512-1530 conquista, ocupación y sometimiento militar, civil y eclesiástico", edota Maria Luisa Garderen "ELA a traves de dos Guerras 1936-3946". Txertoa argitaletxean, Alberto Perez de la Bordaren "Pais Vasco. Arte, ciudades, costumbres, historia y pueblos". Sendoaren standean Mikel Aizpuruaren "Hasi Azpíllaga" ere hartu du. Gero, Barrenkale-
ra jo eta Manu Arregiren "Astronomia", edo Basandere Taldearen "Esklabotzaren historia" erosi nahiko ditu Gaiaken standean.

Gazte batzuk pasa dira korrika eta presaka bufandadunaren ondotik. Goienkalera doaz, Susa argitaletxea-

ren mahaira. Tximaluzeak Jon Benito gaztearen "Aingurak erreketan" poesia liburua nahi du. Eta kuriositateak Jon Alonsoren "Euskal Karma" liburua erostera tentatu du. Baina gehiago ere badira: Iñaki Frieraren "Lehorreko paterak", Mikel Tabernaren "Txokolatezko dinamita"...

Hiruk, besteak beste, Ur Apalategiren "Las relaciones imperfectas", Jose Azurmendiren "La violencia y la búsqueda de nuevos valores", eta Fabrica de Teatro Imaginario antzerki taldearen "Olivettis poeticos" lanak argitaratu ditu. Hiria argitaletxeak, berriz, Iosu Igartuaren "Metroko neska" eta Txomin Peillenen "Alarguntsa beltza" mahai gainean ditu.

Zenbakitan...

Guztira 774 liburu eta 36 disko berrak karpabeteko duten 245 standetan izango dira. 38 argitaletxe, 14 diskoe-txe, 8 erakunde eta 22 kultura talde. Aurtengo aurrekontua 56.300 milioi pezetakoa (2.252 milioi libera) da.

Maiatz argitaletxeak Itxaro Bordaren "Entre les lousps cruels" liburua argitaratu du, eta honekin ere Goienkalen egin dugu topo.

Alberdaniaren mahaian Karlos Linazasororen "Ipuin erotikoak"

ALBERTO ELOSEGI

AUKERA ZABALA. Agenda eta egutegietatik, nobeletara; dena dago.

erostera joan da tximaluzea, baina era berean "Manual para extranjeros", Pedro Urteagaren azkena ere hartu nahian dabil. Alabaina, Iñigo Aranbarriren "Hitzak eta giltzak" ikusi du; horren ondoan Petxo Idoyagaren "Euskal gatazkaren begiak". Kale berean dago Bertsozale Elkartearen stand-a ere.

SARRIREN ESTRATINEKOA

"Lagun izoztua". Joseba Sarrionandiak bere lehenengo nobela idatzi du. Elkarlanean argitaletxearen standean, Bekokalen, topatu du tximaluzeak. Mahai horretan daude Jon Arretxeren "Larunbatak", eta Joseba Arrutiren "Stalin" ere. Anaiari Joxemari Urteagaren "Ordaina zor nizan" nobela poliziakoa oparituko dio, izan ere, polizi eta detektibe liburuaren zale amorratua da.

Mentura dugun artean ANJEL LERTXUNDI SAIAKERA SAILA	Harria mundu, mundua harri IÑAKI PERURENA ZERBERRI SAILA	Koldo Mitxelena gure artean SAIAKERA SAILA	Bakarrizketan HAINBAT IDAZLE UMOREZKO SOLAS BAKARTIAN NARRAZIO SAILA
XX. Mendearen argi-itzalak PELLO SALABURU SAIAKERA SAILA	Septentrio AURELIA ARKOTXA NARRAZIO SAILA	Jostorratza eta haria YOLANDA ARRIETA OSTIRAL SAILA	Thailandiako noodle izugarriak JAVI CILLERO OSINBERDE SAILA

**Durangoko
Euskararen alde,
2001
azoka
euskal kultura bultzatuz,
Durangoko azokan,
urtero legez...**

Bizkaiko Foru
Aldundia
Kultura Saila

Diputación Foral
de Bizkaia
Departamento de Cultura

Durangoko azoka

Bekokalen dabil gizon bufandaduna ere. Poliki-poliki Elkarlanean, Txalaparta eta Gatzuzainen standak ikusi nahi ditu. Txalapartaren mahaira gerturatu eta emazteak emandako zerrenda atera du poltsikotik, aukeraketa egina du: Paulo Coelhoen "Alkimista", Abelin Linazasororen bigarren eleberrria ("Iraganean galdua"), eta Joxe Iriarte "Bikila"ren "Ekaitz aroa" eleberrri laburra. A! Eta Gatzuzain argitaletxetik, Gorka Torreren "Gazte idealistak". Aurreraxeago Sua argitaletxeko liburuak ikusi ditu: Claude Dendaletcheren "Documentos históricos de pirineístas" eta "Mujeres y Pirineos", Nanou Saint-Lèberena.

UNIBERTSALAK EUSKARAZ

Lehen ez bezala, atzerriko idazleen lanak euskaraz irakurtzeko joera hartu du bufandadunak eta Ibaizabalen standera gerturatu da Literatura Unibertsala bildumako liburu baten bila. Besteak beste, Jan Nerudaren "Mala Stranako ipuinak" eta Koldo Bigurik itzulitako Giovannino Guareschi-ren "On Camillo"

ITZULPEN UGARI. Geroztik eta itzulpen gehiago eskaintzen digute euskal argitaletxeek.

erosiko lituzke. Alberdarian ere topatu du itzulpenik, Juan Garziak Samuel Becketten "Godoten esperotan" itzuli baitu. Txalaparta argitaletxeak Saderen liburu bat dauka euskaraz Literatura sailean: "Filosofia apaingelan", Bego Montoriok eta Juan Martin Elexpuruk itzulita. Bestalde, Artola Ediciones argitaletxeak Patrick Foreister-en ("Paris Match" egunkariko kazetaria Afganistanen) "Afganistan eterno" liburua argitaratu du. Silvia de Artolak itzuli du liburua.

Erein argitaletxearen mahaian bi klasiko daude: Ovidioren "Metamorfosiak", eta Omar Khayyam Pertsiako poetarik famatuaren "Rubaiyatak". Bestelakoak dira Ixiar Rozasen "Sartu, korrontea dabil", Mikel Hernandez Abaituaren "Ohe bat itsasoaren erdian" eta Patziku Perurenaren "Trapuan pupua" saiakera liburua. Euskaratik gatzelerako

itzulpenik ere bada; Ttarttalo argitaletxeak "Nuevas prisiones del viejo Aguirre", Koldo Izagirreren, argitaratu du. Hori guztia eta gehiago topatu du Barrenkalen.

LITERATURAZ GAIN...

Goikokalen eta Artekalen era guztietako liburu eta produktuak aurki ditzakegu. Goikokalen, esaterako, zenbait erakunde eta komunikabideren standak daude, hala nola: ARGIA, "Entzun", "Ostia", "Putz", "Gara", "Euskaldunon Egunkaria", "Aek-Aizu!", Eguzki, Amnistiaren Aldeko Batzordeak, "Artez" eta abar. Artekalen, berriz, EAEko Foru Aldundien postuak, Eusko Jaurlaritzarena, eta Euskaltzaindia, Eusko Ikaskuntza, "Jakín" eta Aranzadirenak aurkituko ditugu, beste morderok baten artean.

Ohi bezala, zenbait erakunderen multimedia lanak ezagutzeko aukera ere izango dugu. Besteak beste, Euskaltel, Euskaltzaindia, Eusko Ikaskuntza, UEU eta Gerediaga Elkartearenak.

Kaleetan aurrera eta atzera ibiltzeaz nekatu aurretik musika ekoipenen aldera jo beharko dugu.

ALDIZKARIAK. Liburuez gain, euskarazko hainbat aldizkarik beren txokoa izaten dute azokan.

Durangoko Azoka 2001

URTERO EUSKAL KULTURARI EGIN,
URTERO BBK AZOKAREKIN.

ZATOZ AZOKAKO BBKREN DENDARA,
HANTXE ELKARTUKO GARA.

bbk =

...doinuz bordatutako oihalpera

Musika hotsek hartuko dute karparen zati bat. Milaka eta milaka lagun gerturatuko dira euskal musika munduko azken nobedadeak erostera. Baina betikoak ere hortxe egongo dira mahaietan gure poltsikoak tentatzen. Txuma Murugarren; Onddo; Betagarri; Labrit; Kaotiko; Txirri, Mirri eta Txiribiton; Hertzainak eta Jotakie...

MUSIKARIAK. Standetan izango dira noiz behinka.

Disko sorta potoloa euskal musikariak Azokan eskainiko digutena. Musika lasaia, dantzagarria, edo buruak astintzeko modukoa; adin guztietako musika zaleentzat ezinbesteko gunea da Kalebarria. Metak, Oihuka, I.Z., Gaztelupeko Hotsak, Etxe-Ondo, Elkarlanean, Agorila... Guztira, hamalau diskoetxe eta hirurogeita hamasei disko.

KALEBARRIAN BARRENA

Hertzainak eta Jotakie berpiztu egin ditu aurtengo Azokak. Oihuka disketeak 80ko hamarkadako talde mitiko hauen bildumak osatu ditu. "Barrenetik (1981-1990)" diskoan Jotakieren 16 abesti eta bi bonus track bildu dituzte, tartean, "Atxuko" abestiaren zuzeneko bat. Hertzainak taldearen bilduma, berriz, zazpi disko luze, hiru maxien bildumak eta beste bi diskok osatzen dute. Pack biribil honetan taldeak grabatu zuen lehenengo maketa ere CDan aurkituko dugu. Nostalgikoentzat, zale amorratuentzat eta ezagutu ez zituztenentzat altxor ederra. Baina horiez gain, Urtz taldearen "Aingeru", edota Labriten "Nori egin so"

DISKOAK. Hamalau diskoetxek lepo jarriko dituzte beren erakusmahaiak.

berriak ere aurkituko ditugu besteak beste.

Metak diskoetxera ere joango zaigu eskua. Izan ere, "Hain guapa zaude" Jabier Muguruzaren azkena hortxe dugu. Baita Betagarriren "Remix" a, Etsaiak taldearen "Kaos" eta Rupert Ordorikaren "Hurrengo goizean" ere. Metak, gainera, punk-rock egitasmo berri batekin dator: Kuraia taldea osatu dute Dut taldeko Josebak eta Galderrek, Corazon del Sapoko Fernandok, eta Mikel Kazalisek.

Egitasmo polita Gor diskoetxeak Nafarroako Bertsotale Elkartarekin hasitakoa ere. Elkarteko hamazazpi bertsolari gaztek egindako bertsoak

Azokatik kanpo ere musika zuzenean

AZOKAN hainbat hitzaldi eta ekitaldi antolatuko da egunero, baina guztia ez da aterpe berean sartzen eta karpatik kanpo ere izango da zer ikusi, entzun eta dantzatu.

✓ Abenduak 6: 21:30etan: Txema Murugarrenek bere azken diskoa aurkeztuko du San Agustin Kultur Gunean.

✓ Abenduak 7: 19:00etan: Dantza saioa Solera (Malaga) eta Kriskitin (Durango) taldeen eskutik. Eta Andeka Gorrotxategi abeslariaren emanaldia. 21:30ean: Bar Puerto, Mikel Urdangarin eta Bingen Mendizabalaren eskutik.

✓ Abenduak 8: kalejira eta saio txikiak egun osoan Azokaren kanpokaldean eta beste zenbait gunetan.

musikatu ditu Nafarroako hainbat rock taldek, hala nola: Barricadak, Pettik, Berri Txarrak-ek, Dank-ek, Buitrakerrek, Mareak, Hemendik At!-ek... ekimen horretatik sortu da "Nafarroa, hitza dantzan" diskoa. Horiez gain, nobedadeen artean Berri Txarrak taldearen "Eskuak, ukabilak" diskoa ere mahaian izango dugu.

Heavya, rocka eta metalaren ingurukoak eta guztiz bestelakoak IZ diskoetxearen nobedadeak: batetik, Izurri Berriaren "Deabruaren legea" eta Bletz taldearen "Garai latzak". Bestetik, Mikel Garikoitz eta Denaliren musika countrya, eta trikitixa "Aisterazu bi da plaza" diskoarekin.

AUKERAN LASAIAGOA

Agorila diskoetxeak ahots goxoak jarri ditu mahaian, besteak beste, Errepikaren "Ametsaren ondorioa", Gaztelu Zahar-en "Zuzenean", eta Arraga Choeurs Basquesen "Zabalik". Baina lasaitasuna hausteko, Luther taldearen "Islada", Xabaltxen "Gauerdipasa eta", edota Haurrock-en "Bertsoa dantzan" diskoak ere hor izango dira. Horiez gain, txaranga hotsik ere ez da faltako Baionako Tanborradarekin eta Incansables taldearekin.

Kalebarrian gora eta behera gabiltzala, Elkarlaneaneko diskoekin egingo dugu topo. Txikienean gozamenarako, Txirri, Mirri eta Txiribitonen "Altza Porru" diskoa kaleratu du honek. Takolo, Pirritx eta Porrotxek ere badute berririk. Baina beste belarri batzuk ere gozatuko dituzte Xabier Leteren "Berrehun urtez bertsotan", Erramun Martikorenaren "Kantuz sortu naiz" eta Oskorriren "Vizcayatik Bizkaiara" diskoek. Anje Duhalderen azken lana ere hortxe dugu: "Georges Brassensen kantari". Euskal Herriko musika tradizionala lantzeko beste ikuspegi bat erabili dute Bixente Martinezek, Txarli de Pablok eta Iñigo Egiak. Lan horren emaitza: Igelaren Banda, eta izen bereko diskoa. Erromantikoenentzat beste eskaintza bat ere bai: Gari, Mikel Markez, Sorotan Bele, Alaitz eta Maider eta beste hainbaten kanturik goxoenak "Maitasun baladak" diskoan.

DDT diskoetxearen standa ere lepo dago. Tar-tean dira Anger-en "Zuhaitz lehorra ereiten" eta Karkabaren "Hau pikutara doa". Etxe-Ondok, berriz, bi nobedade ditu: Enrike Zelaiaren "Herri milenio", eta "Infernuko hauspoa", Fran Idaretarena. Juan Carlos Irizarrek ere ez dio hutsik egin zitari: "Gabon

Kalebarritik at

"Euskaldunon Egunkaria" k haur kantez osatutako diskoa ekarri du, eta Xirula Mirulak "Bizarzuri. Munduko Gabon kantak". Baigomri argitaletxeak, berriz, "Haur ipuinak (euskara/ingele-sa)2" diskoa kaleratu du.

doinuak" eta "Suhar" diskoak ekarri ditu.

Nobedadez josita dago Gaztelupeko Hotsak-en standa. Hor ditugu, besteak beste, "Bar Puerto", Txuma Murugarrenen "Hegazkinen arima", eta Onddo taldearen lehenengo diskoa, "Errepideak ez ditut maite".

AGORILA

Iparaldeko Euskal Disketxea

BERRIAK!

Montalibet Karrika, 13
64100 BAIONA
☎ 00 33 559 52 39 03
www.agorila.com
E-mail: agorila@wanadoo.fr.

**DURANGOKO AZOKAN
STAND 38 - 39**

Literatura unibertsalaren emaria

Ibaizabal argitaletxeak ia ehun ale argitaratu ditu Literatura Unibertsala bildumaren baitan.

1989an, Eusko Jaurlaritzak eta EIZIEk sinatutako hitzarmen batetik sortu zen bilduma hau, eta hamaika urtean literaturaren historian hain garrantzitsu izan diren lanak euskaratu ditu hainbat itzultzailek. Bi erakunde hauek eta Ibaizabal argitaletxeari esker, James Joyce, Charles Dickens eta Jose Saramago bezalako egileen lanak euskaraz irakurtzeko aukera dugu orain.

Lau "Euskadi" sari

LITERATURA Unibertsala bildumako itzulpenek jaso dute azken lau urteotan Euskadi literatura saria:

✓ 1997an: Jose Morales Beldak, Mikhail Juriévitch-en "Gure garaiko heroia" lanarekin.

✓ 1998an: Jon Muñozek, Pierre Choderlos de Laclos-en "Harreman arriskutsuak" liburuarekin.

✓ 1999an: Juan Garziak, Jorge Luis Borges-en "Ipuin Hautatuak" liburuarekin.

✓ 2000an: Josu Zabaletak, Guy de Maupassant-en "Fantasiatzko ipuinak" liburuarekin.

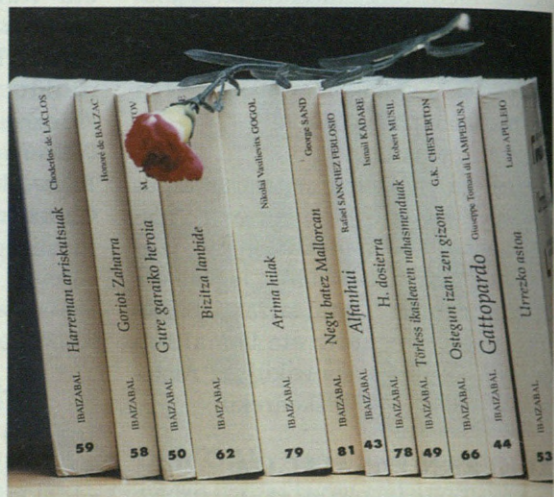
Hamaika urte eta ia ehun ale bete ditu Ibaizabal argitaletxeak Literatura Unibertsala sailean. Nazioarteko literatura euskaratzeko egitasmo hau Eusko Jaurlaritzako Kultura Sailak eta EIZIE Elkartearen hitzarmen batek jarri zuen abian 1989an. Irakurle euskaldunari literaturaren historiako funtsezko lanak euskaraz irakurtzeko aukera eskaintzea zen egitasmoaren helburu nagusia.

EIZIEko zuzendari Koldo Bigurik adierazi digunez, gazteentzat nahikoa eskaintza zabala zegoen lehendik, baina helduagoek ez zuten aukera hori eta irakurle euskaldunek gaztelaniaz edo beste hizkuntzez baliatu behar zuten "munduko literaturaren altxorrak" eza-gutu ahal izateko. "Horrez gain, ordu ra arte argitaratzen ziren literatura itzuliaren aleak askotan nahikoa badaezpada-koak ziren kalitate aldetik", azaldu digu Bigurik.

ARRAKASTA ITZELA

"Gulliver-en bidaiak", "Lisboako Setioaren Historia" eta "Ipuin hautatuak" izan dira, besteak beste, sail honetan arrakasta handiena izan duten liburuak, mila aletik gora saltzera iritsi baitira. Baina, Jonathan Swift eta Iñaki Mendiguren; José Saramago eta Jon Alonso; eta, Jorge Luis Borges eta Juan Garzia aipatu gabe ezin dugu lan mardul horiez hitz egin, bilduma honetan bi egile baitituzte liburuak.

Datorren urte hasieran 100 ale beteko ditu Literatura Unibertsala bildumak, eta, dagoeneko, euskal literaturan hutsune handi bat

ITZULPENAK. Klasikoak euskaraz irakur daitezke.

bete du; gaur egun, geroz eta liburu gehiago euskaratzen baitira. Koldo Biguriren iritziz, "hori neurri handi batean Ibaizabalen bildumari zor zaio: literatura itzulua irakurtzeko ohitura zabaltzen lagundu duelako". Horrez gain, atzerriko literatura handia euskaratzeko "trebezia tekniko eta linguistikoa garatu duen itzultzaile talde on bat" sortu duela uste du EIZIEko zuzendariak.

Bestalde, Euskadi literatura saria lau urtez jarraian irabazi izana ere bilduma honetako itzulpenen arrakastaren lekuko da. Biguriren ustez, gainera, itzultzaile talde on baten "probaleku" izateko, eta, jardutearen jardunaz, kalitate handiko itzulpenak lortzeko balio izan du lan honek. "Oso lorpen garrantzitsuak izan da euskararentzat eta haren normalizaziorako", adierazi digu.

Ibaizabal argitaletxeko kideen ustez ere, hamaika urtean bildumak hobera egin du. Horren adierazgarri da, aurrean ere, itzulpen onenaren Euskadi saria jaso duela bilduma honetan Josu Zabaletak itzulitako "Fantasiatzko ipuinak" lanak.

IZ

BERRIKUNTZAK 01 !!!

Country

Mikel Garikoitz & Denali

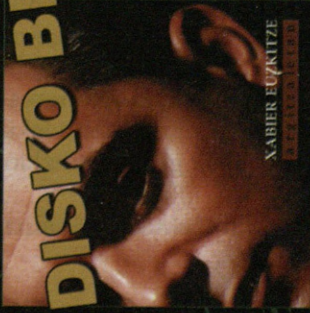
MIKEL GARIKOITZ & DENALI
counthree

AISTERAZU BI
da plaza

EMAKUMEZKOEN ZAPATAK

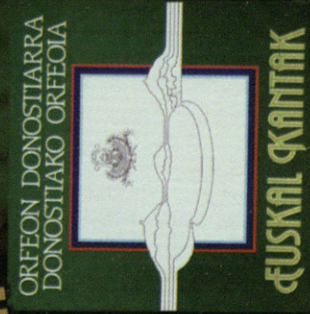
DISKO BEREZIAK !!!

X. EUZKITZE
argitzaletan

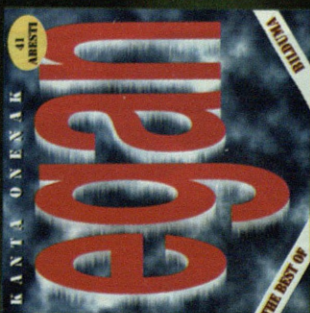
EUSKADIKO ORKESTRA SINFONIKOA
ORFEON DONOSTIARRA euskal kantak

ORFEON DONOSTIARRA
euskal kantak

ANJE DUHALDE
bakezaleak

EGAN
kanta onenak

TXIRRI, MIRRI, TXIRIBITON
eta
euskadiko orkestra sinfonikoa

www.izdisketxea.com

IZ

ROCK

HIRA
nortasuna

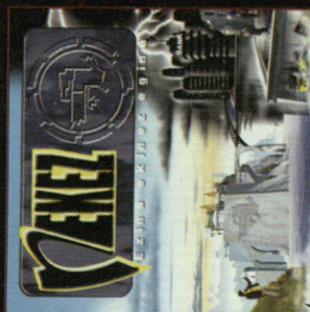
BLEIZ
garai latzak

ZURT
itxaropena

LEGEN BELTZA
istorio triste bat

NEKEZ
ezina ekinez egina

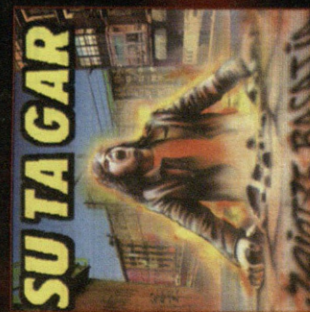
DISKO BEREZIAK !!!

ASGARTH 99
jainkoen egoitza

ASGARTH 00
etorkizunaren sustraia

SU TA GAR 91
jaiotze basatia

Eztabaidan

Asko dira euskal kulturak oro har eta liburugintzak zehazki aurre egin beharreko arazoak. Eztabaidak ohiko gauza izan dira urte askoan, sutsuak sarri, elkarren lagun min diren kultureileen artean ere. Aspaldion ez dira gutxi pentsamenduarekin lotuta argitaratu diren saioak eta artikuluak, baina batek baino gehiagok ardura agertu du, horien argitaratzean zegoen eztabaidarako xedea betetzen ez dela-eta. Nonbait, zerbaitek huts egiten du eta eztabaida intelektualak hankamotz dabil. Horren guztiaren atzetik zer egon daitekeen jakiteko hainbat idazlerengana eta editorerengana jo dugu.

ALBERTO ELOSEGI

Ohi denez, zenbat buru hainbat aburu aurki daiteke gai honen gainean ere. Hala, entzute handiena izan duten entseguen egileek kezka handiagoa dute zenbaitetan, eta ustez horrenbeste oihartzun erdietsi ez dutenek osasun ona ere antzeman diote kontuari. Hortik aurrera, egoera politikoak, gatazkak, kulturak (edo kultura faltak), gai eta iritzien atomizazioak zein eztabaidarako lekuri ezak zailtasunak gehitzen dizkiote debeteari.

Edozelan ere, badirudi fikziozko

literatur lanek baino harrera hobia egiten diola irakurleriak entsegu-liburuotako zenbaiti. Aitzitik, lanok plazaratutako kezka eta arduren gainean eztabaida aberatsa nekez pizten da.

Ramon Saizarbitoria "Aberriaren alde (eta kontra)" argitaratu zuelarik, eztabaida gutxi piztu zuela esan zuen. "Zalantza dut ihes egiten ote zaion eztabaidari, gure egoera aztertzeak beldurra eta pena ematen digulako", zioen orduantxe egindako elkarrizketa batean. Baina denboraren poderioz-edo, beste esparru

hankamotz

ALBERTO ELOSEGI

ALBERTO ELOSEGI

DANI BLANCO

ZAILTASUNAK. Iritzien atomizazioak, gatazkak, kultura faltak, eztabaida gune aproposik ez izateak... guztiek zailtzen dute eztabaida intelektual.

batzuek ere euskararen inguruan egindako bide horri buruz plazaratutako zalantzak eztabaidatzen dabiltzala ikusi du: "Sabino Arana Funda-

"Orain hogeita hamar urte oso eztabaida gogorak zeuden. Gaur alderdi pertsonalak du pisua, nork dioten eta zein alderditan dagoen" ANDU LERTXUNDI

zioan, Kintanari, Salabururi... oraintsu antzeko kezkek entzun dizkiet, eta ikusten dut gehienok ditugula ardura horiek, bidea ez dugula oso ondo egin eta abar. Hausnarketa denok egin dugu eta harritu egin nau denok puntu batera heltzea, abertzaleak ere planteatuz nazionalismoak mesede egin ote dion euskarari. Baina erantzunak falta dira eta, hori oso zaila da. Unibertsitatetik saiatu beharko lukete, guk intuizioz botatakoa ordenatu eta erantzun soziologikoa ematen, baina politikoki ez da erraza".

Ildo beretik jotzen du Andu Ler-

txundik ere politikoki eztabaidarako dauden arazoak aipatzean. Aurrekoarekin batera aurkeztu zuen "Gogoa Zubi" 1999an, eta ordurantxe legez, "asmo handiak baina egiazki askorik ez dutela egiten ikusten dut, zer nahi dugun asmatu ezinik gabiltzala". Eta eztabaidarako bokazio falta dela uste du, "bestearengana hurbiltzeko ezinbesteko borondaterik ez dago, eta gaur hori norberarekiko ukaziotzat hartzen da. Jarrera defentsibo horrekin ezin da debaterik izan".

BALDINTZA EGOKIRIK EZ?

Eztabaidarako oinarri horren falta sumatzen du Ramon Saizarbitoriak

Inazio Mujika:

"Plaza egokia eta zirikatzailea falta zaizkigu"

INAZIO Mujika idazlea ez eze Alberdania argitaletzeko editore ere bada. Orain urte bi ekin zioten Zerberri sailari, hainbat entsegu txiki argitaratzeko asmoz. Jadanik hoge liburuxkatik gora atera dituzte kale-
ra, ez denak pentsamenduari dagoz-
kionak, baina horren barruko asko
bai.

■ **Zer nolako harrera daukate irakurleen artean gogoeta liburuak?**

Zerberri sailean ondoen funtzio-
natu dutenak testimonio edo leku-
kotzak izan dira batetik, Arantxa
Iturberen "Ai, ama!" edo Iñigo
Lamarkaren "Gay nauzu", eta gero
entsegu txikiek ere, politika, hiz-
kuntza edo kulturari buruzkoek ere
harrera ona daukate.

■ **Baina gero entseguok sortu beharreko oihartzun eta eztabaidari buruz zein irakurketa egiten duzue?**

Zerberri sailetik kanpo, Ibon Sara-
solaren "Euskara batuaren ajeak"

liburuak adibidez, eta ez nabil sal-
menta datuez, oihartzunari begira
baizik, dezentekoa dauka. Artxi-
boari begira horri buruzko karpeta zabala
daukagu. Beste kontu bat da, Ibonek
nahi zuen eztabaida baino, alegia
esaten zituenen gainean baino, nola
esaten zituen bideratu zela eztabai-
da. Karpeta potoloa daukagu, baina
asko "nola" horri buruz da "zer"
horri buruz izan beharrean. Ramon
Saizarbitoriarenak ere oihartzun
handia izan zuen. Besteak ondo
saldu ziren baina oihartzuna apala-
goa izan zuten.

■ **Non kokatuko zenuke bataren**

ENTSEGUAK. Alberdaniak hainbat entsegu argitaratu du Zerberri sailean.

ere, "libertatea ere falta da, esaten
duzunarekin min egiten duzu, kriti-
katu egiten zaituzte... hausnarketa-
rako beste eragozpen bat autozen-
tsura ere bada: Unamunoren
galdera bera da, gaizki interpretatu-
ko ote gaituzte? Itxuratiak gara,
nahi eta ezinean beti". Eta hori, eus-
kal kulturen oro har kezka bere-
tsuak izanik, baina zenbait galdera
orain hasi omen dira planteatzen.

Batzuek medio egokirik ez ote
dagoen aipatu izan dute. Euskal
librugintza nabarmen hazi da lan
kopuruan -ez horrenbeste aletan-
eta "Euskaldunon Egunkaria" da
oro har erreseina eta kritika gehie-
nak biltzen dituen. Baina egunero-
kotasunaren muga nabarmenak

ditu; aitzitik, egoera okerragoan ere
eztabaida ugari egon ei da. Durango-
ra dakartzan kontuen artetik -"Men-
tura dugun artean" literaturari
buruzko entsegu eta "Koldo Mitxe-
lena gure artean" Koldo Mitxelena-
ren gaineko beste lan bat- Andu Ler-
txundik sasoi hobeak ditu gogoan:
"Orain hogeita hamar urte, eztabai-
dak egiten ziren, ideien inguruan oso
eztabaida gogorrak zeuden. Baina ez
gaurko polarizazioa, gaur alderdi
pertsonalak dauka pisua, nork dioen
eta zein alderditan dagoen".

arrakasta edo oihartzuna?

Beharbada Ibonek asmatu zuen
probokazioan, esateko era zaka-
rrean. Koldo Zuazo adibidez, alde
horretatik eskisitoa da. Eta badakizu
eztabaida hor dagoela, oihartzuna
heltzen zaizu, baina oso jende gutxi
idazten du.

■ **Eta zer falta da orduan?**

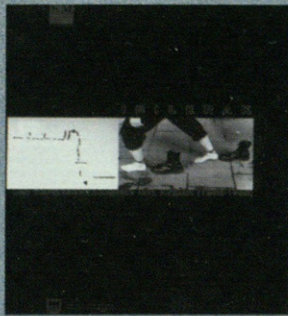
Gaia gehiegi aztertu gabe, plaza
egokiaren falta ikusten dut. Ez soi-
lik gogoeta non argitaratu, horri
buruz nork zirikatu ere bai. Oso
haserretuek edo oso konbentziteak
idazten dute, ez gauza batzuekin
ados eta besteekin bat ez datorre-
nak. Beraz, zirikatzailea, benetako
kritikaria falta da. Gehientsuenak
gainera "Euskaldunon Egunkaria"-n
datoz eta ez dut uste medio egokie-
na denik. Zoriontzekoa da noski
"Egunkaria"-ren lana, baina muga
ezagunak ditu eta inpresio hori
daukat, foro egokirik ez dagoenez
hortik gehiegi ezin dela irten.
"Larrun"-en agian...

Iñigo Aranbarrik ere inbidia hitza
dauka gerra-aurreko idazleen ezta-
baidak aipatzen dituenen, baina
egungo eztabaidaren gakoa, baliabi-
de gabezia baino, atomizazio gisa-
koa litzateke. "Egon badaude foro-
ak, beste kontu bat da egokiak ote
diren. Eta denera heltzen ote garen:
'Egunkaria'z gain, 'Jakin', 'Ostiel-
la', 'Putz'... ez dakit ados jartzen garen
zein lekutan gauden. 'Bazkak' -Susa
argitaletxearen inguruan hainbat
gogoeta plazaratu zituen aldizka-
riak- ere hori izan nahi zuen. Agian
beharko dira beste foro batzuk,
baina herri txikia gara, 'Egunkaria'k
lauzpabost gai diferenteren buruzko
artikuluak izan ohi ditu, gero 'Ostie-
la', 'Jakin', 'Putz'... jende asko behar
da zerbait mamitsua idazteko".

DURANGOKO AZOKAN ERE KULTURA BULTZATUZ ETA ZABALDUZ

Etxe-arteak
Erakusketaren katalogoa

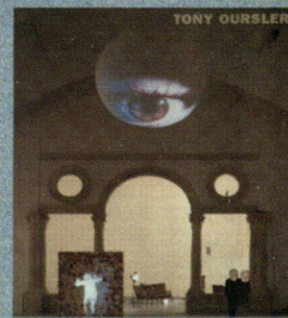
Ibilerak
Erakusketaren katalogoa

Artista berrien XXXIX.
lehiaketa.
Erakusketaren katalogoa

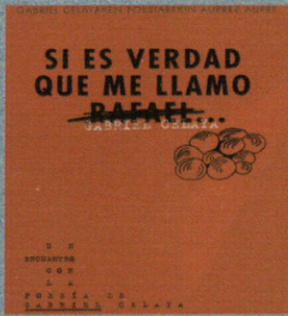
Concha Jerez.
Lekutik ezlekura
Erakusketaren katalogoa

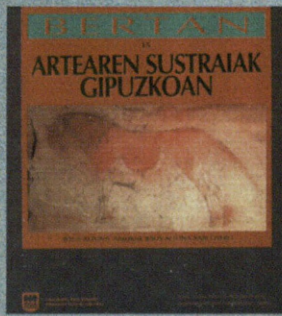
Tony Oursler
Erakusketaren katalogoa

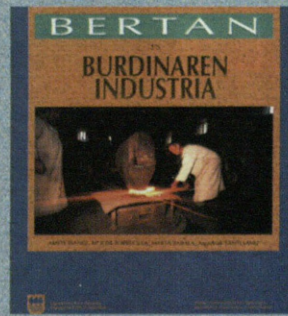
Ironia
Erakusketaren katalogoa

"Baldin eta Rafael badut
izena..."
Erakusketaren katalogoa

Bertan (15. zenbakia)
Artearen sustraiak Gipuzkoan

Bertan (16. zenbakia)
Burdinaren Industria

Mujer y herencia en el estamento hidalgo
guipuzcoano durante el Antiguo
Régimen (siglos XVI-XVIII)

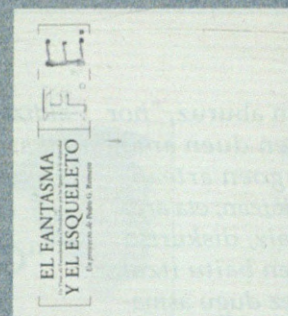
Ilunari aurre.
Erakusketaren katalogoa

Bolbora eta Izarpean.
Txurruka eta ilustrazio baste itasgizon
euskaldun batzuk.
Erakusketaren katalogoa

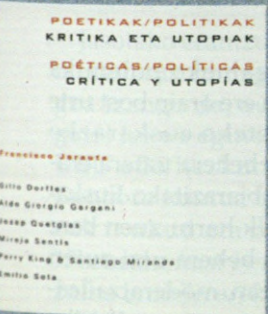
Itsas Memoria.
Euskal Herriko arrantza

Fantasma eta Eskeletoa,
identitatearen irudietan zeharreko
bidaia: Fuenteheridostik Hondarribira

Fantasma eta Eskeletoa,
identitatearen irudietan zeharreko
bidaia: Fuenteheridostik Hondarribira

Francisco Jarauta
Poetikak/Politikak
Kritika eta Utopiak

Zehar (44. zenbakia)
Espazioa, generoa eta kritika

Zehar (45. zenbakia)
Artea, teknologia eta ikerketa
zientifikoa

Gipuzkoako Foru Aldundia
Diputación Foral de Gipuzkoa
Kultura, Euskara, Gazteria eta Kirol Departamentua
Departamento de Cultura, Euskera, Juventud y Deportes

IDAZLEAK. Aranbarrik, Lertxundik, Saizarbitoriak, Zabalok, Sarasolak... pentsamenduari lotutako hainbat lan argitaratu dute.

Andu Lertxundiren aburuz, "hor nonbait interbenitzen duen anaia handiaren itzala dagoen artean, ezingo da eztabaidarik izan; eta argi eta garbi ETaz ari naiz, diskurtso osoa distortsionatzen baitu itzal ilun horren pean eta ez dugu asmatzen eztabaidan". Oso ezkorra da oriotarra, eta su-eten sasoian zabal-kundea sentitu bazuen, orain eztabaidarako oso baldintza ahula dagoela uste du, "norbere jarrera politikoetara leialtasunez irmo egon beharra eragiten baitu".

FORO BERRIAK?

Aipatu baldintzoz gain, eztabaida zein plazatan bideratu beharko litza-tekeen ere ez dago argi. Iñigo Aranbarrik ez du uste horren gutxi dagoenik ere, baina eztabaidaren kultura falta bai: "Orain arte ohituta gaude

aldizkariak elkarriketa-elkarriketa-elkarriketa izatera, hiru folio bete

"Oso haserretuek edo oso konbentzituak idazten dute, ez gauza batzuekin ados eta besteekin bat ez datorrenak"
INAZIO MUJICA

eta kitto. Ez dakit sakabanaketa dugun, oinarri bat falta dugun edo zer, baina, gero 'Jakin'en adibidez, oso gauza interesanteak datoz. Orain ez dakit bada nork irakurtzen ote dituen".

Teknologiak ahalbidetzen du plaza berriak sortzea, Interneten adibidez, baina gauzok ere tentuz hartu behar direla uste du Aranbarrik, bidean bertan gal daitezkeelako: "Ez daukat argi foro horiena. Batzuetan berrehun harpidedun egon arren, endogamia itxura dauka, bizpahiruk egunero idatzi eta pertsonalizatu egiten dute. Gero moderatzailearen figura bada-go, baina ez dakit nola funtzionatu beharko lukeen".

Figura horren gaineko polemika izan da hain zuzen ere orain bost urte sortu zen Interneteko euskarazko lehen foroa bertan behera uztera eragin duena. EKBk abiarazitako Euskaraz zerrenda UEUK hartu zuen bere gain, baina bertan behera utzi zuten lana joan den irailean, moderatzailearen lana zela eta sortu zen polemika

medio. Alberto de Abajo eta Iñaki Alegria izan dira zerrendako ardura-dunak, hastapenetik egon den Luis-to Fernandez ere tartean zela sarri.

Denboraren joanean, euskara oinarri izan behar zuen foroak, kirolak edo gastronomiak ere lekua hartu eta moderatu gabeko zerrenda bihurtu zela jabetuta, moderatzai-learen esku hartzeari zentsura iritzizion EuskaraZ zerrendako zenbait-
tion.

Zerrenda moderatua ala ez moderatua behar ote zen egindako bozketan, "UEUn gauza bat irten zen eta parte hartzaileek beste bat hautatu zuten, moderatu gabeko zerrenda gisa jarraitzeko. UEUn egotekotan moderatua beharko litzatekeela izan uste dugu", dio Alberto de Abajok; horrela amaitu zen behin-behineko kontua. Ezta-baidaren ostean hartutako erabakia izan zen eta moderatu gabeko zerrenda horren arduradunen bila hasi ziren.

Oraintsu ekin diote berriz ere Udako Euskal Unibertsitatekoek zerrenda moderatua antolatzeari, arduradunen eta EuskaraZ zerrenda idatzi ohi zuten zenbait partaideri iritzia eskatu ostean. Ez omen dute ize-naren monopolioa gorde gura eta ez moderatuak ere euskarazko lehen foro horren izena erabiltzerik ba ei dauka de Abajoren hitzetan, "baina ez dugu nahi Udalbiltza I eta II beza-la EuskaraZ zerrenda I eta II egotea. Hainbat ohiko zerrenda kideri eta besteri iritzia eskatu diegu, ea gure esparrua hezkuntzara mugatu behar-ko ote litzatekeen".

Jasotako erantzunen arabera ordea, moderatua izanagatik, plaza zabala-go izango da, aurretiaz ezarritako gaiei lekua eginez eta ez zuzenean UEU edo hezkuntzara mugaturik. Denbora kontua ere izan liteke gau-zak txukun eta bere onean egitea: "Foroetan hasi berriak gara oraindik baina erabilerarekin agian gai bakoi-tzak berea izan dezake, literaturarako

bakar bat eta abar izan ditzakegu, baina ohitura behar da aurretik". Oraingo, gaia bertan gelditzen ari zitzaizela ikusi eta zerrenda moderatu berria ahalik eta lasterren egiteko asmotan daude.

"Foroak egon badaude, beste kontu bat da egokiak ote diren. Eta denera heltzen ote garen: 'Egunkaria'z gain, 'Jakin', 'Ostiaela', 'Putz'..."
IÑIGO ARANBARRI

Beste kontu bat izango da eztabai-darako kultura hori gureganatzea, teknologia berrietan edo ohiko foroak izan. Irakurleria entsegu eta iritzion zain dago nonbait, eta komertzialki

ere, euskal liburuaren mugapenetan, osasuna ei dauka pentsamenduzko-ak. Baina merkatal eremu horretatik haratago, lanok sortu beharreko ezta-baida oraindik ere oso ezkutukoa ohi da, eta ez dirudi berehalakoan gau-zak aldatuko direnik.

SAIO-LIBURU ZENBAIT

Azken urteotan hainbat liburu eman dituzte argitara. Alberdania eta Erein argitaletxeek beren beregi sail berezia sortu dute lanok biltze-ko, beste argitaletxe batzuek ohiko-an -fikziozko literaturakoan eskuharki -egin diete tarte.

Oraindik ere, gogoeton gai nagusia euskara da gehienetan. Zeresanik ez filologoez egindako liburue-tan, Ibon Sarasolaren "Euskara Batuaren Ajeak" edo Koldo Zuazo-ren "Euskararen Sendabelarrak", hiltun arruntengan eta hedabidee-tan antzemandako akatsik usuenak plazaratu eta erabilera zuzenagoa

Auspoa Bildumako **AZKEN ALEAK**

"Xalbadorren barrua"
Joxe Mari Aranalde

"Joxe Lizaso. Nere aldiko kronika"
Joxe Mari Iriondo (Liburu eta kaseta)

sendoa argitaldaria
B.º Ugaldetxo, s/n
20180 OIARTZUN (GIPUZKOA)
☎ (943) 49 35 51 - 49 35 52
Fax: (943) 49 35 48
- www.sendoa.com
E-mail: editorial@sendoa.com

Iñigo Aranbarri:

“Batzutan gerra-aurrekoen eztabaiden inbidia daukat”

IÑIGO Aranbarrik uda aurretik eman zituen argitara aspaldion bildutako hainbat gogoeta “Hitzak eta Giltzak” liburuan, Alberdaniako Zerberri sailean. Euskal liburugintzaren eremu urrirako gainera, oihartzun handia lortu du, horren adibide han-hemenka, kazeta gehienetan, idatzi diren iruzkin eta kritikak. Literatura hutsezko aurretiazko lanez gain, Susa argitaletxearen magalean sortu zen Bazkako artikuluetako bultzatzaileetako ere izan zen.

■ **Aurten mintzagai izan diren liburu apurren artean dago zurea.**

“Hitzak eta Giltzak”en asmoa ez da polemika. Ahoz gora egindako gogoeta da, hiztunak bere hizkuntzarekin daukana, oso plano subjektiboan. Egia da ondoren, irakurri dudanez eta heldu zaizkidan komentarioengatik, idatzi ditudan beste liburuez baino gehiago hitz egin dela. Eta horrek kezkatu egiten nau.

■ **Zergatik?**

Gaur egun badagoelako genero bat, literarioa ez dena, saio-gogoeta dena eta literaturak berak baino ira-

kurle gehiago dituen, alderdi estetikoari horrenbeste erreparatu gabe.

■ **Orduan zure iritzian, bizirik dago gaur egun eztabaida intelektuala?**

Bai, baina beti da hizkuntzaren inguruan. Arazoa beti hizkuntzaz dihardugula da, eta nik liburuan haratagoko beste plano batzuk ere aipatzen nituen, komunikazioaz eta abar eta hizkuntza zuzenari buruz. Hor uste dut dagoela lan handia, eta ez nabil zuzentasunaz, ideologiaz baizik.

■ **Zein litzateke beraz, euskaraz haratagoko gaietarako urratsa?**

MONIKA DEL VALLE

Agian eztabaida zentratzea eta eztabaidaren kultura bera falta da, hizkuntzaz haratago adibidez. Gerra aurrean oso lagun onak izan arren, kalean bertan oso eztabaida gogorak izaten zituzten Lizardik, Lauaxetak, Orixek edo Aitzolek. Alderdi berekoak ziren, boto bera ematen zuten baina oso planteamendu estetiko desberdina zeukaten. orduan bazegoen eztabaida hori. Batzutan inbidia sentitzen dut haiekiko.

proposatzeaz gain, Zuazok adibidez euskalkien gaiari ere heltzen dio. Liburua idazteaz gain, zenbait artikulua eta elkarriketatan gai bera plazaratu du eta Euskaltzaindiaren batzarrean ere bere esanek hainbat eztabaida sortu zuten.

Beste euskaltzain batek, Juan San Martinek, 1998an eman zuen argitara “Euskararen Ostarteak”, Ereinen Saiopaperak sailean. Pentsamendu-entseguari egindako tarte horretan San Martinena ez beste lan guztiak erdaraz dira, euskal kultura, gizartea eta gatazkararen aurpegiaren gainean oro har.

Bestelako entsegu liburuek ez dute horrenbeste akatsik behinengatik erreparatzen, eta xede zuzen-

KULTURA. Agian, eztabaidaren kultura falta dela uste du Aranbarrik.

**“Libertatea ere falta da, esaten duzunarekin min egiten duzu, kritikatu egiten zaituzte... hausnarketarako beste eragozpen bat autozentsura da”
R. SAIZARBITORIA**

tzailea are ezkutuagoa da, baina euskara bera jarraitzen dute ardatz nagusi izaten. Hizkuntzaren erabile-ra, hizkuntza politika, hezkuntza edo kultura, gehienetan hizkuntzaren prisma horretatik aztertzen dira.

Zerberri sailaren barnean 1999ko abenduan euskal idazle irakurrietako biren gogoetak aurkeztu zituzten: “Gogoa Zubi” zekarren Andu Lertxundik eta “Aberriaren alde (eta kontra)” Ramon Saizarbitoriak. Lehenak urtetan idatzitako lan batzuk biltzen zituen, eta haren gainean ere han-hemenka berba egin arren, Saizarbitoriaren gogoetak zeresan handiagoa piztu zuen. Udako Euskal Unibertsitatearen ikastaroetan egindako hitzaldia papereratu zuen funtsean, eta ordu-

FORO EGOKIAREN BILA. "Euskaldunon Egunkaria"n argitaratzen dira gaur egun gogoeta gehienak. Horrez gain, "Putz", "Ostiel", "Jakín" edota "Bazka" bezalako aldizkariak ere eztabaida gune gisa funtzionatzen dute. Atomizazioa handia da beraz.

ra arte eramandako hizkuntza politikan ikusten zituen hutsuneak plaza-ratu zituen, giro politiko nahasian eztabaidarako beste urrats bat emanez.

Geroztik beste zenbait ale ere utzi digute euskal idazleek: Petxo Idoya-

gak, EAEko maiatzeko hauteskundeak baino lehenxeago, euskal gatazkan hedabideek zeukaten papera aztertzen zuen "Euskal Gatazkaren begiak" eman zuen argitara, Mariano Ferrer kazetariaren hitzaurre eta guzti. Giro politikoa tentsiorik gorenean zegoela kaleratu

zen eta berehalakoan ikusmina eta zeresana piztu arren, zurrumbilo hartako gai handiek beste kultur adierazpide asko bezala irentsi zuten.

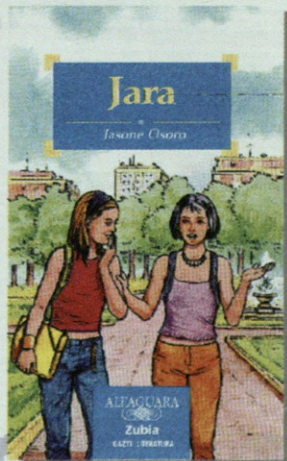
Euskal gatazkarekin lotu-lotutako lana da halaber Julen Zabaloren

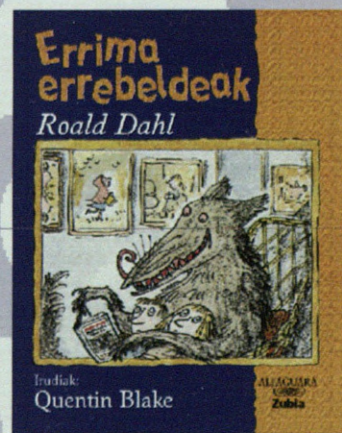
zubia
editoriala

DURANGOKO AZOKARAKO

Trapu zikinak
Manolito Laubegi
Elvira Lindo • Josu Goikoetxea

Jara
Jasone Osoro

Errima
errebeldeak
Roald Dahl • Joseba Santxo

"Abertzaleak eta Ezkertiarak" Elkarlaneanen Eztabaida saileko lehen liburua. Zabalok plazaratutako galdera eta kezkei hedabideetan baino gehiago, han-hemenkako aurkezpen eta mahai-inguruetan saiatu zaizkie erantzuten. Argitale-txeak berriz, "ideien joan-etorria" bultzatzeko asmoz dakar bilduma: "saio arinak edo mamitsuak, gizartean interesa piztuko dutenak, iritziak trukatzeko nahiz sendotzen lagunduko dutenak".

Iñigo Aranbarriren "Hitzak eta Giltzak" liburuxkari hainbat idazleak erreparatu dio. Besteak beste, Igor Estankonak, Felipe Juaristik eta

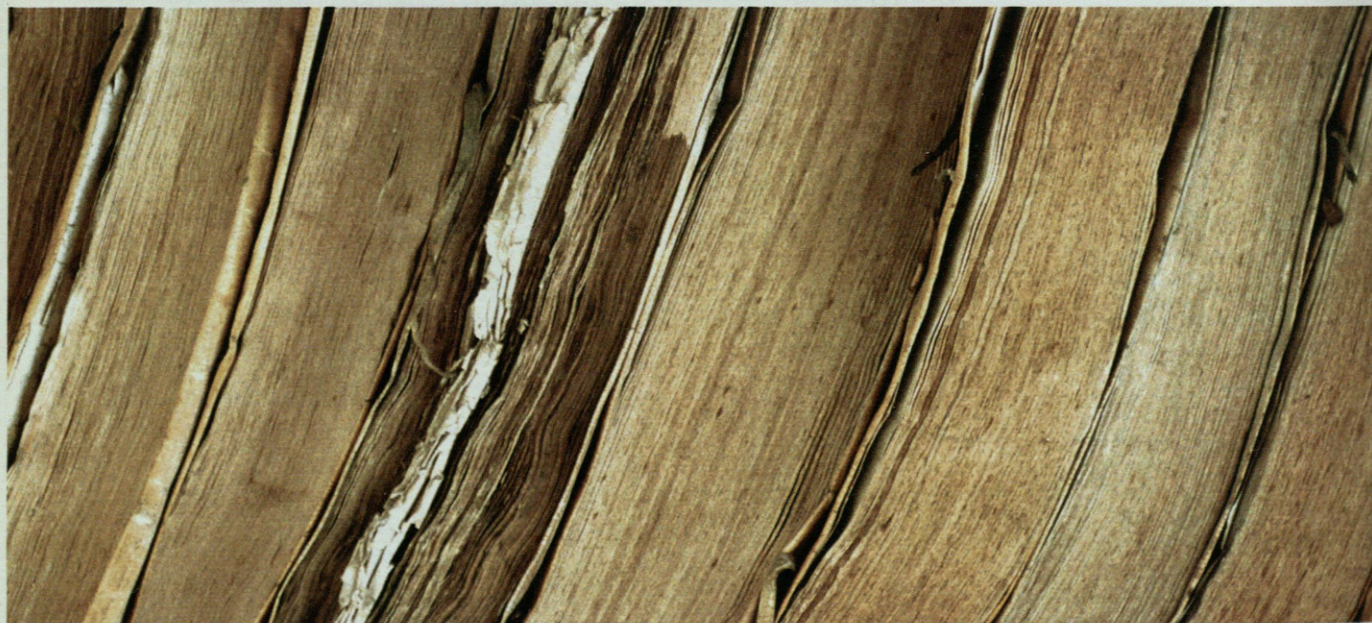
Xabier Gantzarainek idatzi du lan horren gaineko bere iruzkina, eta uda aurretik zeresan handieneko

"Zalantza dut ihes egiten ote zaion eztabaidari, gure egoera aztertzeak beldurra eta pena ematen digulako"
R. SAIZARBITORIA

liburuen artean dago euskaraz ez eze, komunikazioaz eta horren guz-

tian dagoen ideologiaz diharduen lana.

Aurtengo azokarako plazaratu diren artean, Jon Alonsok egindako rapsodiak, "Euskal Karmak", asko dauka zirikatzailetik, eta Alonsoren entsegu fikzionatu garratzen artean beste urrats bat gorago doala ematen du. Andu Lertxundik berriz, "Mentura dugun artean" entsegu literarioa paratu du. Bere hitzetan, idazle baten perspektibatik egindako hausnarketa da. "Nire talaiatik, bai irakurle, bai idazle lana, euskal literatura eta idazle bezala ardurtzen nauten zenbait gaiez dihardut".

36. euskal liburu eta disko azoka

DURANGO 2001

Abenduaren 5etik 9ra

Gauza askok egiten gaitu bat.

Hitzak batzen gaitu.

Musikak batzen gaitu.

Hizkuntzak batzen gaitu.

Leku batean egiten dugu bat.

36 urteren buruan, gauza askok egiten gaitu bat.

Eztabaida zerrendak: EuskaraZ eta beste

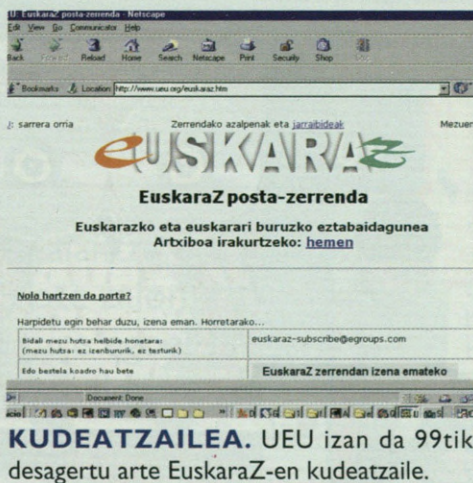
Udazken liskartsu honetan internauton mundua asaldatu duen berri batekin egin dugu topo: EuskaraZ eztabaida zerrenda, mementoz, itxi egin da. Izoztua dago. Zer dela eta?

EuskaraZ zerrenda Interneteko euskara hutsezko lehen eztabaida-gunea izan da. 1996ko udazkenean sortu zuen Euskal Kulturaren Batzarreak (EKB), desagertutako Eusnet zerbitzariaren baliabideak erabiliz. 1999ko udaberrian, EKB desagertarakoan, EKBko Kitapen Batzordeak eta Udako Euskal Unibertsitateak EuskaraZ-en jardunarekin aurrera egitea erabaki zuten. 1999ko udatik, UEU izan da zerrendaren kudeatzailea (zerrenda ez moderatu honen kudeaketan Luistxo Fernandez, Iñaki Alegria eta hirurok ibili gara), eta Yahoogroups doako zerbitzu komertziala erabili izan du horretarako.

EuskaraZ zerrendak euskarari buruzko eztabaida, iritziz edo informazio trukaketa izan du oinarri eta xede. Baita erakunde, elkarte eta norbanako askoren informazio bide izatea ere.

ZERRENDAREN KRISIA

Eztabaida zerrendaren ibilbidean, baliabide telematikoen erabileran legez, partehartzaile kopurua gorantz joan da. 221 zerrenda-kide hasieran, 564 gaur egun. Partehartzearena ere. Hala ere, honek ez du esan gura izan partehartze hauek

KUDEATZAILEA. UEU izan da 99tik desagertu arte EuskaraZ-en kudeatzaile.

bat egin dutenik zerrendaren xedearrekin. Ondorioz, sortutako gaien anabasa, batetik, eta zenbait partehartzaileen mezuek, irain eta gustu txarreko bromak tarteko, zerrenda bera monopolizatu dutela, bestetik, egungo egoerara eraman gaituzte.

ZER ERABAKI

Zerrendaren helburu eta dinamikaren arteko desegokitasun honetan zerrendan bozketa gauzatu genuen. Parte hartze eskasa izan arren zerrenda ez-moderatuaren aldeko jarrera gailendu zen. UEUk zerrenda moderatu baten kargu baino ez zela egingo erabaki zuen.

HONEN AURREAN ZER

Egun zerrenda bera izoztua dago. EuskaraZ zerrenda ez-moderatua, hots, inolako galbahe bako zerrendaz, nork kudeatu bila gabiltza. Jada, zenbait proposamen izan badugu. Berauek aztertu eta, auri, martxan jarriko da berriro ere.

UEUk, oster, bere zerrenda propioa eratuko du. Moderatua, baina. Eztabaidaren dinamikotasunaren pentzutan mezuak berrikusiko diren zerrenda. Euskalgintzan, euskal hezkuntzan (UEUren berezko esparrua) eta, oro har, euskaren eta euskal kulturaren munduan dabilen edonorentzako egina (norbanako zein elkarte). Laster da abian jartzeko. Eztabaida-gune eta informazio-gune izateko sortuko dugu.

IBILBIDEAREN ONDORIOAK

Internet, baliabide telematiko

Durangora bidean, liburu nabarren uzta

HITZ EGINEZ,
NIRE BIZITZA
MARGOTUKO DIZUT

HABLANDO
PUEDO PINTARTE
MI VIDA

2001 HIZKUNTZEN URTE EUOPARRA. ESANAK ESAN, EUSKARA
2001 AÑO EUROPEO DE LAS LENGUAS. DIGAS LO QUE DIGAS, EUSKARA

EUSKO JAURLARITZA

GOBIERNO VASCO

KULTURA SAILA
Hizkuntza Politikarako Sailburuordetza

DEPARTAMENTO DE CULTURA
Viceconsejería de Política Lingüística

HABE

moduan, berria da gure artean. Nahiz-eta munduaren ibilbidean gauzak abiadura handiz aldatu, gizarte osoa ez doa erritmo berean. Geurean, badira eskarmentu handiko erabiltzaile batzuk, gero eta gehiago, baina, oro har, eztabaida zerrenda (posta elektronikoaren bitartez egiten den iritzi edo informazio trukaketa), eta ez foro (webgune baten bitartez gauzatzen den eztabaida sinkronikoa), batean parte hartzen duten/dugun gehientsuenok, nola-bait esatearrik, berriak gara. Beraz, ibilbide honetan, abian jarriko dugun eztabaida zerrendan ez errepikatzen ahaleginduko garen zenbait ondorio atera dugu:

✓ Eztabaida zerrenda bat denok osatzen dugu, partehartzaile aktibo zein pasiboak. Gehientsuenok pasiboak. Gutxi batzuk aktiboak. Ondorioz, aktibotasuna ezin da borondatearen esku utzi. Alegia, moderatzaileak eragile izan behar du.

✓ Zerrendaren helburuekiko partehartzearen egokitasuna. Ezberdina oso da norbere futbol taldearen ibilbideaz, euskaraz, berba egitea. Edo, norbere futbol taldearen euskara plangintzaz aritzea. Zerrendaren helburuen araberrako egokitasuna izango genuke.

✓ Gure kasuan, desegokitasun hau ezin da anekdota izatetik eguneroko ogia izatera igaro. Hona hemen, moderazioaren beharra.

Bestalde, honako onurak ere azpimarratu beharko lirateke:

✓ Eztabaida zerrenda batek, denboraren eta fisikotasunaren mugak eta baldintzak, aise, gainditzen ditu. Besteak beste, herri ezberdinetako elkarte edo pertsonen arteko informazio jarria zein esperientzien elkar trukaketa amen batean suertatu daitekeelako.

✓ Interes bereko gizabanakoen komunitate (birtualak) sortu daitezke.

✓ Komunikabideen monopolioa hausten duen baliabidea bada.

Azkenik, honako baldintza hauek izan beharko lukete kontuan edozein zerrenda-kideek.

✓ Baldintza teknikoak: interneterako konexioa eta helbide elektronikoa.

✓ Erabilera: zerrendaren zerbitzarian edo moderatzen duen erakundearen webgunean ezarriko diren irizpideen araberrakoa.

✓ Alta gauzatu. Aipatu irizpideetan altak gauzatzeko adierazitako helbidera mezua bidaliz.

Aipatutakoaz zein zerrenda berriaz gehiago argitu gura duenak: k.akademikoa@ueu.org.

◆ Alberto De Abajo Gonzalez
Soziologian lizentziatua eta UEUko langilea

DonostiGas

Zure etxerako, energia natural bat

Gas Pasaia

Euskadi etorbidea s/n
edif. Tenencia de Alcaidia
Tel.: 943 39 57 86

DonostiGas

Churruca, 10
20004 Donostia
Tel.: 943 44 50 90

Gas Hernani

Gudarien Enparantza 14
20120 Hernani
Tel.: 943 33 09 28

TOLOSA GASA, S.A.

Arostegieta, 13
20400 Tolosa
Tel.: 943 67 53 20

ONARRIZKO LIBURUTEGIA

EUSKAL ZIBILIZAZIOA

(GURE HERRIAREN SUSTRAIEN BILA)

ONARRIZKO LIBURUTEGIA

AMETSAK ETA GARUNA

ONARRIZKO LIBURUTEGIA

EMAKUMEAK EUSKAL HERRIAN (ERRESISTENTZIAK ETA HAUSTURAK)

ELIKATZETIK GASTRONOMIARA

(Nola elikatzen ginen, nola elikatzen garen)

Murgil Taldea

HISTORIAKO PROZESURIK GARRANTZITSUENAK

Basandere Taldea

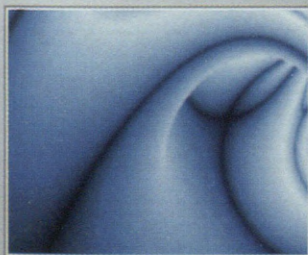

ESKLABOTZAREN HISTORIA

Basandere Taldea

METAFORAK ETA HAUSTURAK

René Thom

BAI BIZI ZORAGARRIA (II)

Stephen Jay Gould

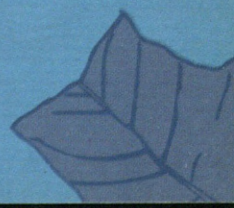
PSIKOLOGIAKO SEI IKERLAN

Jean Piaget

GAIAK

*Durangoko azokan
zain gaituzue !!!*

Bakea lortzeko armen erabilera eta gerra egitea beharrezkoa zen edo ez eztabaida mahairatzen zen orduko alean. Hau zioen editorialak: "Pakeagatik pakea galdu".

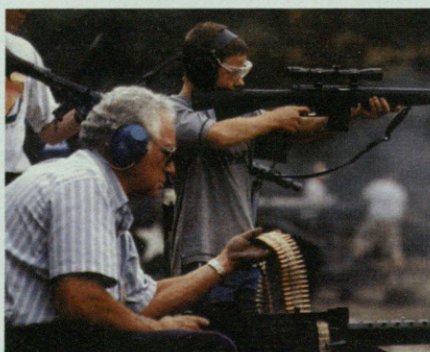
Estatuek armei uko egingo baliete...

■ "Pakeagatik kezkatzen da eta borrokatzen".

Arma bidezko borrokarik ez zen bazterretan falta 1971 urte amaiera hartan ere, eta gerrak zekartzan kalteak ondo ezagunak ziren, jakina, bereziki jasan behar zituen herri xeheraren baitan. Baina eraso horiek martxan jarri zituzten estatuek ere ondo asko zekiten eragiten ari ziren heriotzaren lazarriaz, eta hiritargoak triskantza haletatik berarentzat onuragarri jo zezakeen bakarra aldarrikatzen zuten behin eta berriz, alegia gerra beharrezkoa zela, aurrerantzean denok bake ederrean bizitzekotan. Eta hain zuzen horixe salatzen zuen ZERUKO ARGIAren "Pakeagatik pakea galdu" editorialak.

■ "Ba al diteke pakerik armekin?(...). Gertutu guda pakea nahi baduzu?".

oso egokitzen jo beharra zegoen, jakina, zalantzetan burua nekatzen ibili gabe. Baina, tamalez, desioen paradisu hartan

ere suge maltzur baten arrastoa antzema-na zuen hark, eta hain zuzen huraxe salatzeko asmotan ekina zion bere egitekoari:

"Amets bakarrik ez du egiten, ordea. Pakearen billa dabil. Pakeagatik kezkatzen da eta borrokatzen. Pakeagatik galduten du pakea. Pakeagatik egiten bait ditu armak. Gero-ta gehiago, gero-ta indartsuagoak, gero-ta gaiztoagoak". Hara hor, beraz, guztia honda zezakeen pozoia!

Zergatik? Irakurleari jaurtikitzen zizkion galderen erantzunetan ezkuta zitezkeen kontraesanagatik, ziur aski:

"Ba al diteke pakerik armekin? Egia al da erromatarren esaera: 'Gertutu guda pakea nahi baduzu'? Eta bide ortatik

HUTSEAN GELDITZEN DIREN ASMO ONAK

"Nabarmena da gaurko gizonak soma ohi duen senidetasun, berdintasun, egia, zuzenbide, askatasun, maitasun eta pake egarria", aitortzen zuen editorialgileak, hasiera batean. Eta are gehiago ere onartzeko prest zegoen, antza: "Egarri ori asetzeko ametsetan eta irrikaz bizi da gizona edonor dela ere. Bai zuria eta bai beltza, bai gaztea eta bai zaharra, bai siñestuna eta bai siñesgabea, nahiz iritzi batekoa nahiz bestekoa". Asmo ona ez zitzaiola inori falta, behintzat, eta hori

■ Andima Ibinagabeitia Saria

Amillaitz, 1971-XII-5

Poz aundiz jakin degu, Andima Ibinagabeitia saria aurten, Luis Egia Rezola apaiz jaunak irabazi duala. Apaiza tolosarra eta Ameriketako mixiolari ibilli eta gero, gure artean berriro bizi dana. Idazle jatorra zana bagenean bere liburuetatik, baiña oraingoan eldu zaio sari ederra, 1.000 dolarrekoa, bere "Neurritzia" (Geometria) izeneko liburuagatik. Sari orrez gainera, beste

bat ere eskeini diote, 20.000 pezetakoa Benanzio Otaegi jaunari, beronen "Giza Jakintza" (Antropologia) izeneko liburuagatik. Zorionak gure lagun onari, eta jarrai bide ortatik. Euskal-ianak sarituak izatea, euskeraren alde joko du. Sortu bitez beste onelako sariketak, euskera irabazpide egiten bedegu, izango da euskal-saillean langillerik asko; eta sariak aundiago eta guretzat obe ●

■ Igandea

Luis Haranburu-Altuna, 1971-XII-5

Igandean burua bero, poltsa huts eta kupida sobera. Igandeko gutizia aldrebesenak kausa jakina du: egundadearen hasperena. Igandean jaia jardun, eginbehar bilakatzen da. Igandea, eskizofrenia askoren jatorria da. Jakina denez eskizofrenia, nortasunaren bikoiztasunean datza; baina pertsona gai-xoak, zeren eskizofrenia gaitza dugu, ez daki bere burua bikoitza denik. Klaroago izate arren, esanen dut eskizofrenia sozial hau, alienazio gisa bat dela. Komunizki, igandea festa denbora bezala hartu ohi izan dugu. Astearen jatorri eta helburu. Igandea aste-egunaren osaketa da. (...) Hain zuzen ere igandea, aste-egun lantsu, alienatu eta neketsuaren ukazioa da. Hamar eta hamabi orduz egunero lanean jarduten duan langilea ito bide da, aspertu bide. Eguneroko lan ezordaindu eta gutti preziatuaren poderioan langileak ezin etsia du, igandean arkitzen du bere pena eta desespe-

rantzaren sosegua eta geriza. Langilearia zapalduaren enplaturik gozoena eta sasi-osagileena igandea da. (...) Gaitza oro-ren geriza gezurrezkoa. Gainera, eta hau bigarren bereizgarria dugu, igandea oporraldi ezik seksoaldia dugu. Egun honetan mutilak "neskatan" egiten dute, eta neskek mutilekin gordeketan eta tentaketan. Jantzi apainen funtzioak, seksoaren ekinaldi hau nabarmendu baizik ez du egiten. Jendea igandean enamoratzen da eta aste-egunaz ezkondu. Egungo igandea, erlijioso kutsurik gutti badu ere, sagaratu da. Ordea, igandea, lantegiko nekeen sariketa merkea ere ba dugu. Pentsa dezagun zer gerta daitekean, baldin iganderik ez balitz, eta langileak eguneroko explotazio bera jasan beharko balu, sosegurik gabe; zera... nagusien egunak konta halakoak izanen lirake. Matxinadaren indarrak eragileena, leporaino dagoenaren hasperena eta ezin etsia da (...) ●

pakerik ez badator, uko egin al dezaioke gaurko gizonak armak egiteari?".

ARMAK BERTAN BEHERA UZTEAREN ONURAK

Nork daki zer erantzungo zuten irakurleek. Bederen armagintzan buru-belarri zebiltzanen ezezkua segurtzat jo daitekeelakoan nago. Eta antzeko susmo txikia pizturik izan behar zuen editorialgileak ere, ze jarrian, badaezpada-edo, garai hartako komunikabideetan oso ohikoak ez ziren baieztapen sutsu batzuk egiten hasiten zen-eta:

"Armen bidez zukutzen dituzte Erri indartsuek Erri txikiak. Dirudunek behartsuak. Erri aberatsak aberatsago eta behartsuak behartsuago bihurtzeko bide

■ "Egun honetan mutilak 'neskatan' egiten dute".

dira armak". Eta aurrekoa gutxi balitz, adierazitakoaren egia finka zezaketen frogak eskaintzeari ekiten zion: "Zazpirehun milloi dolar irabazi ditu Nixon-en Gobernuak 'Erri behartsuei' laguntzeko pillatutako diru-altxorretik egindako armak atzerrietara salduz. Ipar-Amerikako armen bidez eusten zaie Ego-Amerikako eta beste toki batzuetako diktadurei. Ipar-Amerikako armei eskerrak zaitzen dituzte toki oietako dirudunek beren lurrak eta ondasunak".

Nolanahi ere, bazen gehiagorik. "Irurogeita hamar milloi dolar irabazi zituen Samuel Cummings armagilleak 1969'ngo urtean. Lau milloi eta erdiek lan egiten dute Ipar-Amerikan armagintzan. Ehun eta ogei milloi milloi dolar txautzen dira urtero armamenduetan mundu zabalean.

Zazpi milia dolar eralgitzen dira munduan soldadu bakoitzerako. Ehun dolar bakarrik ume bakoitza eskolatzeko".

OSO KONTUAN HARTZEKAK

Behin irakurleagoaren barrena aztoratu zuen datu hori emanda, belaualdi berrien heziketan batz besterik inberti zitekeen diru eskas horren banaketa munduan nola egiten zen azaldu zezakeen baita ere, baina dirudienez nahiago zuen hark gehiegi ez barreiatzea eta bila zebilen jomugara lehenbailehen iristea. Beraz, horrela jarraitzen zuen: "Ikus, adibidez, jabetu gaitzen, zer egin ditekian 'B-52' dalako Bonbardero batekin. Bi milia eta bostehun irakasleei urteko soldatak ordaindu. Milla ikaslekiko iru Unibersidade jaso. Berrogeita hamar milia traktore erosi. Milla eta berrehun etxebizitza egin". Eta ondoren, gogoeta:

"Zer dirutza elkarri bildurra sartzeko, elkar menderatzeko, elkar iltzeko! Ai ori guzia gizadiaren premiak estaltzeko eta zuzentzeko erabiliko balitz! Baiña bai zera! Ez dago ortarako itxurarik ere".

Ezkor zen, bai, eta bazuen horretarako arrazoirik. "Pakea! Pakea otsegiten dugu guziok. Baiña zer gerta ere, ortzetaraino armatzen gera. Badirudi atera ezin ditekian zurrumbilloan sartu dela gizadia. Nola iritxi egiazko pakea? Noizkorako?". Hogeita hamar urte beranduago, erantzunik jaso gabe dirauten galderak... ●

◆ PILAR IPARRAGIRRE

■ Zenbat gara

Amatiño, 1971-XII-5

Gasteizen, "Nora" izena jarri diote haur jaio berri bati. Honako honekin hiru dira guk geuk ezagutzen ditugun "Nora" izeneko alabak. Bergaran eta Eibarren lehen, bi, eta orain Gasteizen bat. Horra hor hiru. Lehen ere esana dugunez, "Nora" Zangotzakako Amabirgina da. Azpeitian berriz, "Anatsan" albisteriak dioenez, "Enekoiz" izena onartua izan omen da ●

GETXO, azaroak 29

Piragua
Ibaian eta kostako txoko ezberdinetan piraguaz ibiltzeko eta piraguatik baino ikusi ezin diren tokiez gozatzeko aukera izango dute izen ematen dutenek. Informazio gehiago 94 491 08 00 telefonon.

zientzia.net
www.zientzia.net

BILBO, azaroak 29

Internet jaia
Elhuyarrek www.zientzia.net zientzia eta teknologia uztartzen dituen Internet ataria jarri du erabiltzaile ororen esku. Jaia borobiltzeko Berri Txarrak taldeak "Eskuak/Ukabilak" disko berria aurkeztuko du. **Kale Antzokia 17:00**

EIBAR, azaroak 30

San Andres Azoka
Aurtengo XXIII. edizio honetan barazkiak, fruitak, gazta eta eskuz egindako ogiak, eztiak, loreak, txakolina eta gozoak egongo dira lehian. **Toribjo Etxeberria kalea 9:00-15:00**

IZPURA, azaroak 30

Antzerkia
Afrikari buruzko hamabostaldian "Le retour de Bougouniere" antzezlan eskainiko du Malitik datorren L'Atelier Bamako taldeak. Bertan, egungo Afrikako errealitatea islatzen dute umore handiz. **Faustin Bentaberry aretoa 21:00**

DONOSTIA, azaroak 30

Kontzertua
Cabo Verdetik datorren Cesaria Evora abeslariak emango duen kontzertuan bere lurraldetik ekarritako erritmo goxoak eskainiko ditu bertarazten direnentzat. **Kursaaleko auditorioa 20:00**

ZORNOTZA, abenduak 5

Kontzertua
Beste hainbat musika tresnaz lagunduta Oreka TXren txalaparta doinuak entzun ahal izango dira. **Zornotza aretoa 21:00**

TOLOSA, abenduak 2

Bertsolari Txapelketa Nagusia
Bigarren itzuliaren azken saioa izango da, sailkatzen diren zazpiak Andoni Egañarekin batera finalera joango dira. **Beotibar pilotalekua 17:00**

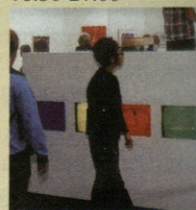

TAFALLA, azaroak 30

Antzerkia
Teatro Meridional taldeak "Calisto" obra antzeztuko du; egungo antzerkian aurki daitekeen monologo harrigarrietako bat da berau. **Kultur etxea 20:00**

IRUÑEA, abenduaren 15a

Erakusketa
Artista Gazteen Lehiaketako irabazleen obrak zintzilikatu dira. Guztira 26 lan daude ikusgai. Gonzalo Niculesaren "Pequeña Abstracción" lana, Luis Ramonen "Dejame en paz" eskultura eta Gonzalo Laborraren "El espíritu de Olimpia" instalazioa izan dira sarituak. **Ziudadelako Mistoen Aretoa 18:30-21:00**

GASTEIZ, azaroak 29

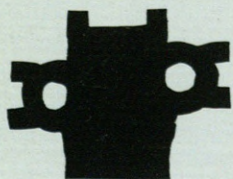
Kontzertua
Grouvi Grove taldearen musika entzuteko aukera izango dugu. Jazza beste hainbat musika estilorekin nahasten du taldeak. **Farelina lorategia 20:00**

Agendarako deialdiak hogeiei egun lehenago bidali 37 34 03 faxera

Argitarapen honen edizioko laguntzaile:

En la edición de esta publicación colabora

kutxa

zuri esker
gracias a ti

gizarte ekintza
obra social

IBAIZABAL argitaletxea

*Literaturaz gozatzen jarraitzeko aukera,
berriz ere, gurekin.*

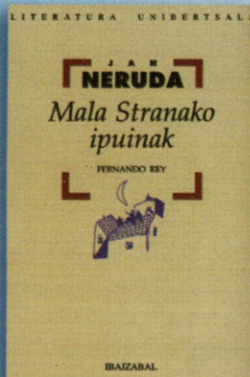
Durangoko Azokan Literatura Unibertsaleko bost harribitxi euskaraz.

90. *On Camillo*
Giovannino GUARESCHI
Koldo Bigurik itzulia

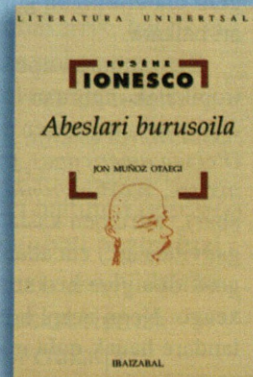
91. *Buame-argiak*
Ramón María del VALLE-INCLÁN
Anastasio Esnaolak itzulia

92. *Mala Stranako ipuinak*
Jan NERUDA
Fernando Reyk itzulia

93. *Txakur-bihotza*
Mikhail Afanasievitx BULGAKOV
Jose Moralesk itzulia

94. *Abeslari burusoila*
Eugène IONESCO
Jon Muñozek itzulia

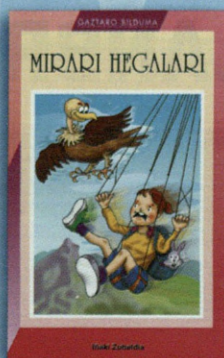
Bost eskaintza eta bost sorpresa euskal egileen eskutik umeentzat,
gazteentzat eta helduentzat.

MATXINSALTO Bilduma
17. *Printzesen eskola*
Felipe Juaristi

MATXINSALTO Bilduma
18. *Ardiak zenbatzen lorik hartzen ez baduzu...*
Txabi Arnal

GAZTARO Bilduma
17. *Mirari hegalarari*
Iñaki Zubeldia

EKIN Bilduma
17. *Bihotz nahasiak*
Fernando Morillo

GAILURREAN Bilduma
4. *Argazkiei begira*
Karlos Santisteban

IBAIZABAL

IBAIZABAL argitaletxea
Orue auzoa z/g

Tel.: 94 630 80 36 • Faxa: 94 630 80 28
48340 AMOREBIETA-ETXANO (BIZKAIA)

EDELVIVES

EDELVIVES banatzailea

Txori-Erri Etorbidea, 46 - 4. modulua - E letra
Tel.: 94 453 20 09 • Faxa: 94 453 20 91
48150 SONDIKA (BIZKAIA)

Eguraldiaren epeltzeak gure inguruetan landare tropikalak landatzearen joera areagotu du. Arazoa neguko hotza heldzean dator, orduan, oihal edo plastikoz babestu behar dira.

NOBEDADEZALEAK

Klima berotzen ari zaigunarena susmoa zen garai batean, gero lurrraren iraupena goreneko lehentasun dutenentzat leloa eta egun sermoi tankera hartzen ari da gero eta etorkizun gorriagoa prantatzen ari baikara.

Eguraldiaren epeltze honek landare tropikalak inguruan izateko dugun joera areagotzen laguntzen du. Aguakatondoak (*Persea americana*), palmondoak (*Phoenix sp.*, *Washingtonia sp.*, *Sabal sp.* eta abar), zitrikoen kasta, buganbilla (*Bougainvillea sp.*) eta abar gero eta ezagunagoak ditu gure hizkerak. Jardunak gutxi-xeago. Negu aurre honetan jotzen gaitu landare hauek nola mantendu ez jakina-

ALBERTO ELOSEGI

ren hotzikarak. Hotzikarak gure giharrak berotzen dituen eran, nola bero eutsi gure hotz-hotxera ohitu gabeko landare ahul hauei? Hasteko ahal dugun tokirik egute-

renean landatu. Landarearen ipurdi alde orbela, belar ondua, inorkina edo lasto pila batez babestu. Gero negua izotzaren izara destolestuaz egurrean baldin badator landareak nolabait estaliz babesteko aukera pronto eduki behar dugu. Plastikoa, oihal edo dena delako edozer nahikoa da ohizko izotzaren erreka ekiditeko. Landarea handiegia bada edozein oihalez uhela luzeak egin eta enborra behe-behetik gora adar nagusietaraino bildu, hostaia galtzen bada ere egurrak bizirik iraun dezan eta hurrengo udaberriko izerdialdian puja berriz jantzi dadin. Nobedadezalearen lanak ●

◆ JAKOBA ERREKONDO
mandio@zerain.com

O S A S U N A

Muskuluen nahigabeko uzkurdura deserosoak dira kalanbreak, normalean gehiegizko ahalegin fisikoaren ondorio izaten dira edo postura jakin batean denbora luzean egoteagatik.

KALANBREAK

Muskulu baten, edo baita gehiagoren, uzkurdura nahigabeko, mingarri eta deserosoaren ondorio zuzena besterik ez dira kalanbreak. Tentsio hori, muskulu-zuntzen uzkurdurak eragina, erraz sumatzen da haztatzerakoan (muskulua harri-pusketa bat bezain gogorra jarri ohi delako) eta sarritan, erasandako gorputz-atala mugitzea ezinezkoa gertatzen da, kalanbrea desagertu edo zertxobait baretu arte.

Kalanbreen arrazoi fisiologikoa zelulen barruko desorekan bilatu behar da, sodio-galeraren eta, batzuetan, baita potasioaren eta magnesioaren galeraren eraginez ere. Nahigabeko espasmo hauek gaeuz ager daitezke, lo gauden bitartean,

IMANOL OTEGI

baina gehienetan egunean zehar agertu ohi dira, ariketa fisiko gogorraren ondorio. Normalean zangoak izaten dira gehien erasaten diren gorputz-atalak, zango-sagarra edo izterraren atzealdeak batik bat. Esan bezala ahalegin fisiko

gehiagizkoaren ondorioa izan ohi dira, gehiegizko izerditzearen ostean gatz mineralak galtzeagatik, eta kasuren batean muskuluak jasandako zirkulazio edo irrigazio-arazoengatik ere bai, dela lesio baten ondorio zuzen moduan, edota baita postura jakin bat denbora luzean mantentzeagatik, horrek zirkulazioa eten egin dezakeelako punturen batean. Adibide ezagun bat ematearren, denbora luzean eserita gaudela, zangoak gurutzatuak edukitzen baditugu, kalanbreak izateko arriskua gehitu egiten da. Azkenik, kalanbreak ere usuak izaten dira diureti-koak eta libragarriak hartzen dituzten pertsonetan, edo baita hipotiroidismoa duten gaixoetan ere ●

◆ JABIER AGIRRE

Donostialdea.

Eolo eta Neptunoren zaintzapean

■ Haizeen Orrazia, Donostiako sinbolo unibertsala.

Donostia ez da Euskal Herriko hiririk ederrena bakarrik, baizik eta Europako politenetakoa ere, eta horixe frogatzeko ez da urtero bisitatzen duten milaka turistetako batzuei galdetu baino egin behar, gutxik ezagutuko baitute Kontxakoa bezain badia eder bati begira bizi den hiririk. Gipuzkoako hiriburua da hain zuzen Euskal Herriak eskaini dezakeen erakarpen turistikorik garrantzitsuenetarikoa, garrantzitsuena ez bada. Dena den, euskal hiriburu turistikoa inguratzen duten lur eta itsasaldeak ere ezin dira kexu egon, ez horixe, naturak oso ondo zaindu dituelako, eta historiak

utzitako ondarea bikaintzat jo dezakegulako. Lapurdirako bidean Gipuzkoako herririk ederrenen artean derrigorrez sartu behar ditugun Pasai Donibane eta batez ere Hondarribia maitagarria ditugu, Txingudiko paradisuaren sarreran; bi herrien artean gainera, Jaizkibel gaineko bidea. Hori itsasaldeari dagokionez, baina barrualdean ere mirariak bata bestearen atzean datoz (San Martzial, Aiako Harri beldurgarria, Artikutzako bakardadea, Goizuetarako errepede basatia...) honako ibilbide hau (Iratikoarekin batera) denetan biziena bihurtuz.

■ Urgulletik ateratako argazkia, Santa Klara irla eta Igeldo atzean.

KONTXA ETA PASAIAKO BADIAK

Euskal Herriko begiratoki ederren artean zoragarria, Igeldo mendiak Donostiaren inguruan ibiliko dugun bideari hasiera ezin-hobe emango dio, Kontxari begira zein itsaso zabalari begira dituen talaiekin. Hirira Itsasargiaren Errepidetik jaitea gomenda-

■ Alde zaharrak presarik gabeko paseoa merezi du.

■ Igeldo, Santa Klara eta Urgull dira Donostiako badia apaintzen dutenak.

tzen dizuegu, bistak askoz hobeak dituelako. Behealdean, Donostia dotorea Kontxa ondotik zeharkatu eta Gros-Zurriola zonaldetik utzi-ko dugu, Irun-Pasaia norabidean.

Tarte labur honetan dagoeneko, Euskal Herriko turismoaren hiriburuaren edertasun multzo luzearen zatitxo bat dastatzeko aukera izan dugu, baina hiri honen mirari ugarietaz gozatzeko (Alde Zaharra, hondartzak, kaia, Kontxaren aurreko etxebizitzak, Urumearen gaineko zubiak, lorategiak, Aquariuma eta abar luzea) denbora nahikoaz eta presarik gabe ibiltzea gomendatzen dizuegu.

Opari hau zain duzue Durangon!

*Soilik ARGIAren harpidedunontzat
Zuen fideltasuna eskertuz!*

1500eko Europako mapa

48x35 cm. tanto gardenezko paperean inprimaturiko lamina

Harpidedunek jasoko duzuen
txartela, ARGIAren standean
aurkeztu eta 1500eko
Europako mapa eder hau
doan
eskuratuko duzue.

2001eko abenduaren 31 bitartean... ARGIA astekariaren urte beteko harpidetza...

10.000 pta.

500 lib.

Billete hauek euskaraz agurtzeko ARGIAren eskaintza euroa

Harpidetza egiteko

☎ 943 37 15 45 edo harpide@argia.com

**Oharra: 10.000 pta / 500 lib ko kuota lehen urteko harpidetzari bakarrik dagokio*

DONOSTIA (I)

Herrialdea: Gipuzkoa

Altitudea: 5 m.

Biztanleak: 178.210

Euskaldunak: %33

Azalera: 61 km²

Dentsitatea: 2.922 bizt./km²

Jaiak

San Sebastian (urtarrilak 20)

Kaldereroak (otsaileko 1.

larunbata)

lhauteriak

Aste Nagusia (abuztuak 14)

Abuztuaren 31

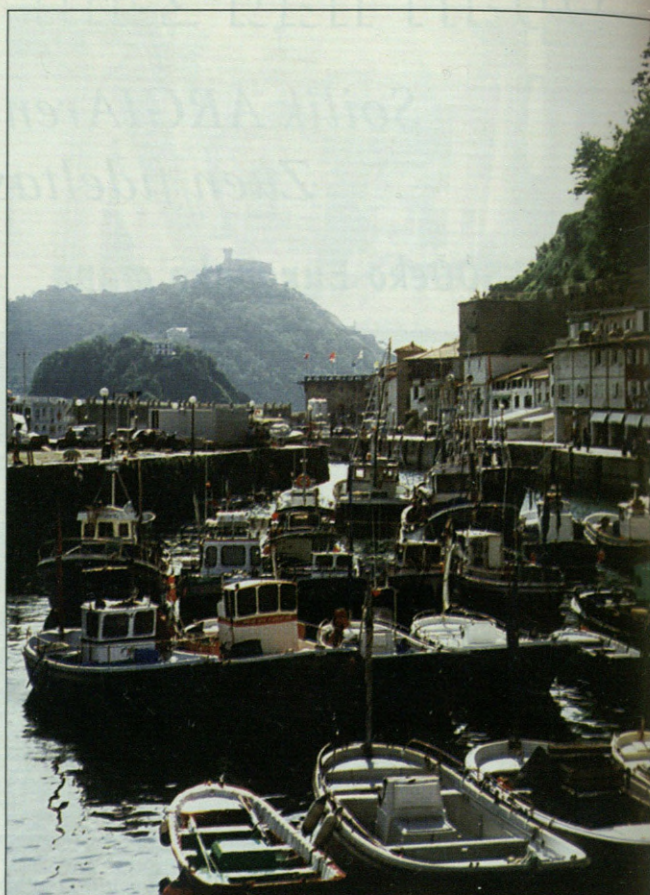
Santo Tomas (abendua 21)

Donostia topikoz gainezka bizi den hiria da, gehienak kurtsiak baina baita merezitakoak ere: Easo Ederra, Ozeanoko Perla, Inguru Paregabea... Ukaezina dena zera da, Donostia dugula Euskal Herriko hiririk ederrena (Miarritzeri Igeldo falta-ko litzaioke, besteak beste), eta baita Europako politenetakoa ere. Hiria bera edozeinekin konparatzeko modukoa bada, zer esan badiarekin taituzten duen osotasunaz, edota Igeldoko bista zoragarrietaz...

HISTORIA PIXKA BAT

Antzina jada bazegoen Urgull mendipean arrantza-herriska bat, Izurun deitzen omen zena. Erromatarren garaian Easo ize-narekin ageri da. Era berean, Antiguan nekazal-gune bat ere bazegoen. Bertan San Sebastian izurritearen aurkako abokatua-ren omenezko basiliza zegoen, izena hiriska osora zabalduz. Antso Jakintsuak XI. mendean hiri-forua eman zion.

Gaskoindar populatzaileen etorrerak (bertako toponimian eraginez) merkataritza eta arrantza bultzatu zituen, merkatarit-zan bertako portua Kantauriko garrantzitsuena bihurtu, eta balearen arrantzan Ternuara iristeraino. Kokapen estrategikoak gainera, gotorleku bihurtu zuen. Ondorioz, zenbait setio jasango

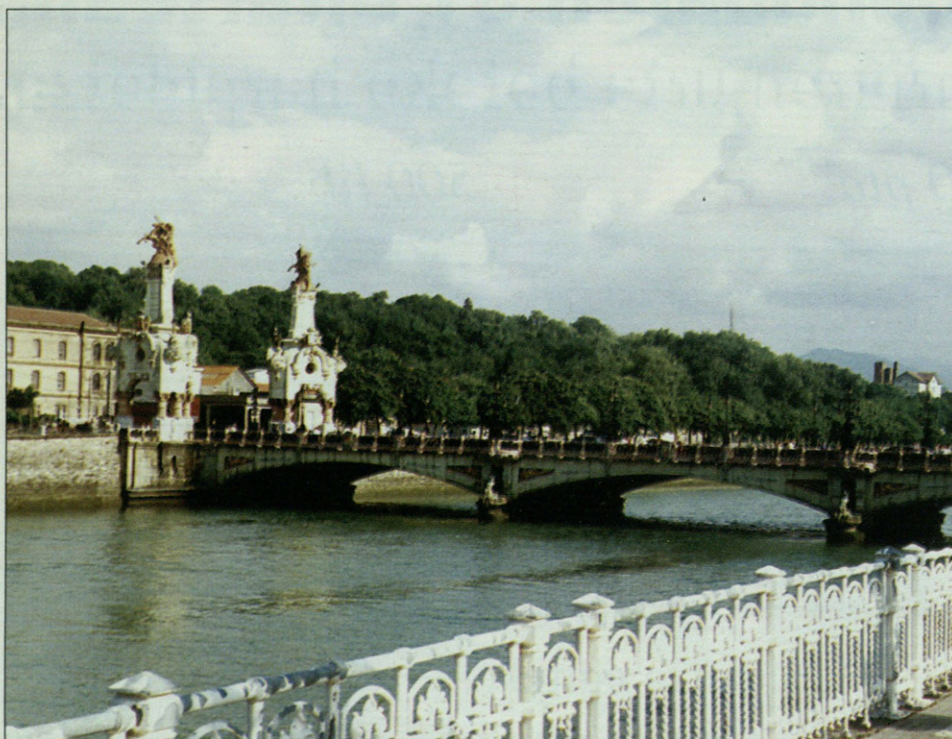

■ *Kaia txalupaz josita aurkituko dugu.*

zuen, baina arazorik handiena suteak izan ditu, XIII. mendetik 1813raino 12 aldiz suntsitu baitute hiria.

Bilboko portuak gora egitean, honen beherakada hasiko da, Caraca-seko Gipuzkoar Konpainiaren sorre-rak amaitaraziko zuena. Geroago, Napoleonen garaian, hiria frantzia-rrren esku geratu zen, 1813an ingeles-portugaldar eta espainiarrek haiek botatzeko hiria erabat suntsitu zuten arte. Isabel II.aren garaian hiria berriz ere altxatuko da (1854tik Gipuzkoako hiriburu gisa), harresiak bota eta hiri modernoa eraikiz.

Gerra karlistetan liberalen alde jartzeak zenbait setio pairatzea ekarri zion, baina era berean Isabel II.ak Donostian udapasatzearen moda hasi zuen (Maria Cristinak jarraituko zuena), atzetik burgesia eta turismoa ekarriz. XX. mende osoan, gaur egun arte, Donostia eliteko turismoaren atsedeneku izan da (batik bat Belle-Époque ospetsuaren garaian), bertatik errege-erreginak, presidenteak eta ospetsu mordoak pasatuz.

■ *Urumea ibaiak hiritik ibilbidea egiten du Kantaurin itsasoratu aurretik.*

IZOTZ GAIKEKO PATINAJEA

Julio Zesarren garaiak dira. Erroman gaude. Negu gorria da eta aspaldian ezagutu den hotzik handiena ari da jasaten inperioaren hiriburua. Koliseoaren harea izoztuta dago eta ezin da gladiadoreen arteko borrokarik antolatu.

Halako batean, Caius Burutus senatariari ideia bat bururatu zaio:

- Antola dezagun izotz gaineko patinajeko ikuskizun bat!

Era honetan sortu zen, handik mende askotara "Holliday on ice" izenarekin nazioartean ezaguna izango zen ikuskizun mota.

Gladiadoreen artean patinatzaileak topatu, ikuskizuna antolatu eta eguna iritsitakoan... Koliseoa jendez mukuratu! Arrakasta erabatekoa izan zen.

Baina esku zartarik beroenak eta txalo zaparradarik sutsuenak, patinatzerakoan, kirol honetan klasikoa den VIIIa marraztu zuen gladiadoreak jaso zituen.

AITORLEKUA

Larunbat eguerdia. Gazte bat, zabalera neurtuz sartu da elizara, ezker eskubi, zinbulu eta zanbulu. Halako batean aitorlekua ikusi eta barrura.

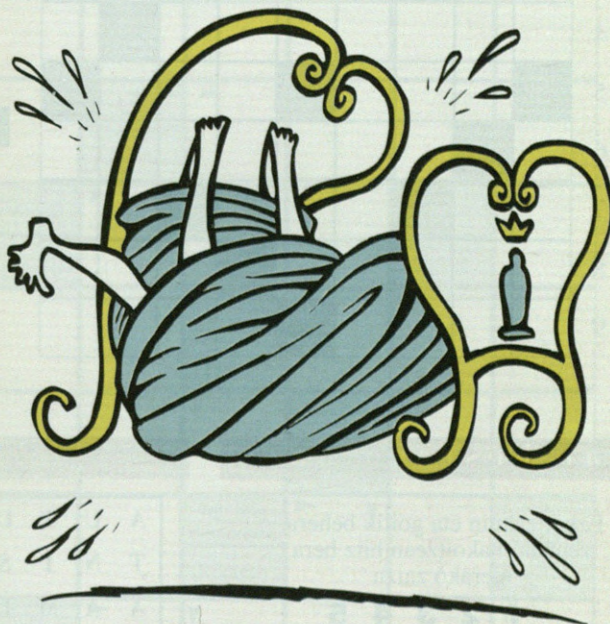
Handik gutxira, apaizak leihatilako errezelaz zabaldu du eta:

- Ezertan lagun al zaitzaket seme?
- Bada, egia esan bai! Begiratuko

MANIXUT MANIXUT
MANIXUT MANIXUT

2A2PIAK
BATMAN

JOKADERA

Ohea

**BANINAN HANKABIKO HURA JOKADERARA
ERAMATEKO EGITORGASMO SENDORIK**

CATRE, PULGUERO / PIEU / HIT THE PILLOW

al duzu mesedez ea zure aldean pape-
rik badagoen?

GEZURRETAN

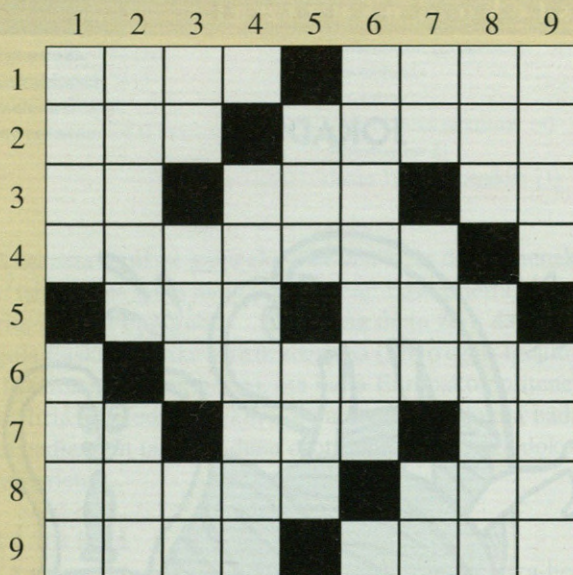
Modesto eta Kandido Benitaren tabernan basoerdi bana hartzen. Telebista piztuta dago. Hauteskunde kanpainako eztabaida politiko bat ari dira ematen. Benitak irudia utzi bal-

din badu ere, telebistari ahotsa kendu eta musika jarri du tabenan.

Modesto eta Kandido berriketan ari dira. Bat-batean Kandidok telebistari erreparatu eta Modestori:

- Politikari horiek gezurretan ari dituk.
- Eta hik nola dakik hori?
- Ezpainak mugitu egin dituztelako!

Hitz gurutzatuak

EZKER ESKUIN

- 1.- Arrain mota. Egunaren atal. 2.- Nauka. Maiz, askotan. 3.- 999. Infin., lortu. Ez eme. 4.- Poltsikoak, patrikak. Iodoa. 5.- Gehiegi. Infin., bildu. 6.- Kontsonanteak. Hitz gordinak. 7.- Islandia. Edo. Errepikatuz, nahi. 8.- Heldutasunera iritsi ez dena. Zaren horrek. 9.- Lege. Usain txar.

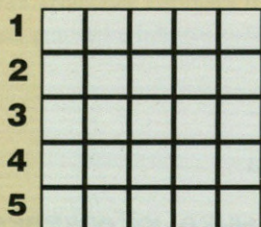
GOITIK BEHERA

- 1.- Edari alkoholdudun. Baztango herria. 2.- Zoritxar. Infin., sartu. 3.- Bokak errepikatua. Portu. Zamorako ibilgailuetan. 4.- Nitrogenoa. Irristatu, labaindu. 5.- Musika nota. Bihi. 6.- Pisuak altxa eta garraiatzeko makina. Potasioa. 7.- Txakur. Norekin atzizkia. Ezinaren erdian. 8.- Garoa. Adiskide. 9.- Ezten. Fruitu tropikala.

Ekar bosteko hori!

Ezker eskuin eta goitik behera, zenbaki bakoitzean hitz bera aterako zaizu

1 2 3 4 5

1. Karrika. 2. Guztiz garbi. 3. Atsegin. 4. Moztua. 5. Zango atal.

Letra Zopa

A U T U K Z E U B E R E D Z A L
T N I S A M K D A A E K A M O N
A A M L D A E T U N T L A U I R
I O N D O O M A S D I N A R R A
A I K E L I B E R A O R I A N F
I Z D R A T U A S U S L I S K R
L P A O A R K I F O R M A B E I
E T S D A M E T N A R O S R N E
S E O B A R L E A S Z R D E R T
P E Z E T A U T L A I U T A T A

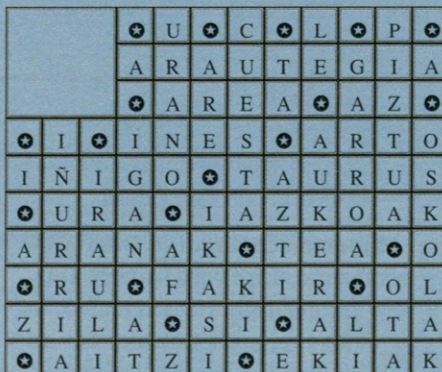
Aurki itzazu letra zopa honetan munduko 8 diruren izenak. Hitzak ezker eskuin, goitik behera edo diagonalean azalduko zaizkizu

Aurreko asteko soluzioak

ENAMAIHONUSTIUNI
KISATOKADKHSDEA
UOGIRORRAOUUIAPH
DRMERGAGIAIMRAUA
BIOACHEROKEETOEK
DEKTNADZAUDXNUIM
NZIZXTIEGUETZEKO
LERUAJXALBZITUGZ
EHIEZIOELNAVAJOT
ISHNKZSAIOHZERAP

8ko txikian

1. Minutuak. 2. Erantzun. 3. Eraikina. 4. Zuhaztia. 5. Aztoratu. 6. Otarrain. 7. Miazkatu. 8. Egutegia. 9. Ekaitzak. 10. Neskatua. 11. Onespina. 12. Laurdena.

Hitz gurutzatuak

Ezker eskuin: 1. Bera. Ados. 2. Ele. Ipin. 3. Li. Aro. At. 4. Ezabatu. 5. Ale. Esa. 6. B. Arrauna. 7. Al. Rik. Az. 8. Herio. Aia. 9. Eroa. Irak.

Goitik behera: 1. Bele. Bahe. 2. Eliza. Ler. 3. Re. Ala. Ro. 4. A. Aberria. 5. Ira. Rio. 6. Apoteak. I. 7. Di. Usu. Ar. 8. Ona. Anaia. 9. Sits. Azak.

Z A Z P I
A L E A K
Z E R R A
P A R E T
I K A T Z

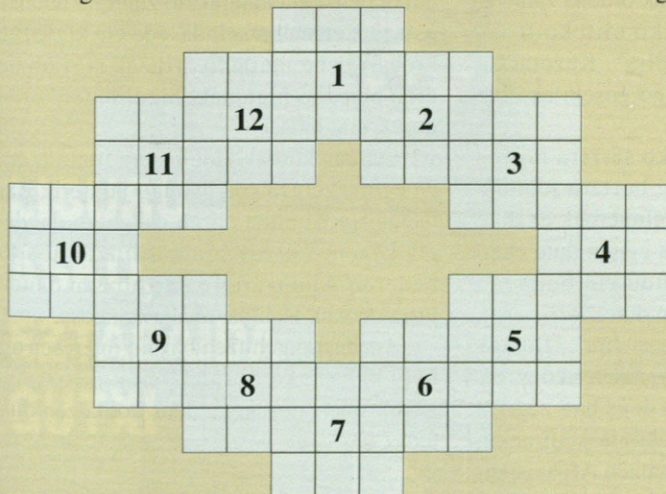
Hitz Gezidunak

	Setati	▼	Lapurdiko herria	▼	Inbutua	▼	Bihurri	▼	Entzuteko moduan
	Belaunetan jarria		Labealdiak		Utik!		Norabait		
	►		▼		▼		▼		▼
	Deitura	►							
	Lasai								
Izena	▼	Barazki mota	►	▼		Lili	►		
Auzapez		Burdinazko lokarriak				Lanbroa			
►		▼			Gehiegi	►	▼		Nitrogenoa
					Sarri				Gozoa
Ostirala	►				▼		Euskaraz eta kitto!	►	▼
Ase							Bokala		
►				Kontinente bat	►		▼	Ezinen erdian	►
				2				2000an	
Musika nota	►		Lepo	►	▼			Idi, hitz elkarketan	▼
Ataurrea			Jainko egiptoarra					Röntgen	
►			▼			Une honetan	►	▼	
						Bokala			
Betekada	►			Suari dariona	►	▼		Gipuzkoan, zain	►

Pertsonaia: Euskal txirrindularia

8ko Txikian

Erantzun guztiak zortzi letrakoak dira eta zenbaki bakoitzaren inguruan kokatu behar dira. Hitzak ordu orratzen arabera bideratu behar dira, beti ere zenbakiaren gaineko lauki txikitik abiatuta.

- 1.- Parrokoa
- 2.- Jarduerak
- 3.- Jezarleku mota
- 4.- Parea
- 5.- Atea zaintzen duena
- 6.- Aberea
- 7.- Zila
- 8.- Izarrez betea
- 9.- Denboralea
- 10.- Preso egin
- 11.- Gezurrak esaten dituen
- 12.- Ezizen

ALBERTO ELOSEGI

JON ALONSO

“Eta zer esan Kabuleko sarrera horren ondoko giroaz? Edonori bertara joateko gogoa pizten zitzaion. ‘Pelukeroek ez dute atsedetik; gizonek bizarra egiten dute etengabe’. ‘Turbanteak kendu eta botatzen dituzte’. ‘Musika entzuten dute, berriz ere’. ‘Telebista, zinea ikusten hasi dira’. ‘Burkak alboratu dituzte’. Tolosako ihauteriko giroa, San Ferminetakoa, ez da deus han zegoen besta-gogoarekin”

GEZURRAREN GIZARTEA

Esan ohi da egia dela gerra batean hiltzen den lehena, eta hortaz, jakinaren gainean egon beharko ginateke, ez da deus berririk. Berria edo, edonola ere, berriagoa dena da kontatzen dizkiguten gezurrak alde bakar batekoak izatea; orain gutxi arte, beti zegoen, aldeaz edo moldeaz, beste aldeak kontatzen zituen gezurren berri izateko modu bat edo beste. (Artikulu hau idatzi eta berehala ikusi dut lehen aldiz talibanen “Kanpo arazoetako ministrordea” (¿) Nayibulá Sheerzai baten deklarazioak. Kasualitateaz?).

Segitu dut gerrari buruz euskarazko egunkari bakarrak eman duen informazioa, eta, mugak eta trabak gorabehera, egoki iruditu zait. Segitu dut, halaber, gaztelaniazko egunkari nagusietako informazioa, eta nazkatuta nago. Ikus ditzagun adibide batzuk.

MEDIO HAUEK, Afganistango gertaera latz, triste eta anker hau hasi berri zegoenean, Iparreko Aliantza ez zuten armadatzat jotzen; gaizki armatu, ekipatu, antolatu eta prestatutako gerrilari andana noragabetua zen, baturik ere ez zeuden gaizkile koadrila, ia. Bi hilabete eskas baizik ez dira igaro Aliantzakoak Kabulera sartu diren arte. Errezeloa bazen demasakeriaren bat egingo ote zuten, baina hirurogei egun lehenago gaizkileztat jotzen zituen egunkariak berak lasaitzen zuen mendealdeko irakurlea: "Sartu diren lehenak ordena zaintzeko bereziki entrenaturiko eliteko tropa bateko bi mila soldadu dira". Kazetariak mirakulua egin du, lehengo gosekilak elite bihurtu ditu.

Eta zer esan Kabuleko sarrera horren ondoko giroaz? Edonori bertara joateko gogoa pizten zitzaion. "Pelukeroek ez dute atsedetik; gizonek bizarra egiten dute etengabe". "Turbanteak kendu eta botatzen dituzte". "Musika entzuten dute, berriz ere". "Telebista, zinea ikusten hasi dira". "Burkak alboratu dituzte". Tolosako ihauteriko giroa, San Ferminetakoa, ez da deus han zegoen besta-gogoarekin. Eta emakumeak? Emakumeak berriz hasi dira prestatzen Afganistan-ge gizartearen dagokion toki printzipala har-

tzeko. Afganistango emakume gaixoak: batzuen eta besteen mendeetako zapalkuntza bortitzaren ondoren, ez zaie deus izango okzidentalaren erabilera zakarra, lehen munduan aitzakietako bat izatea, alegia, bonbardeoi buruzko galdetegietan alde daudenen portzentajeak amil ez daitezen. Handik egun batzuetara jakin dugu zine eta telebista saioak bertan behera utzi behar izan dituztela argirik gabe geratu direlako, "talibanen sabotaje baten erruz, ausaz". Jakina, milakotona bonba bertan erortzeak ez zuen inolako arazorik eragingo Kabuleko elektrikan.

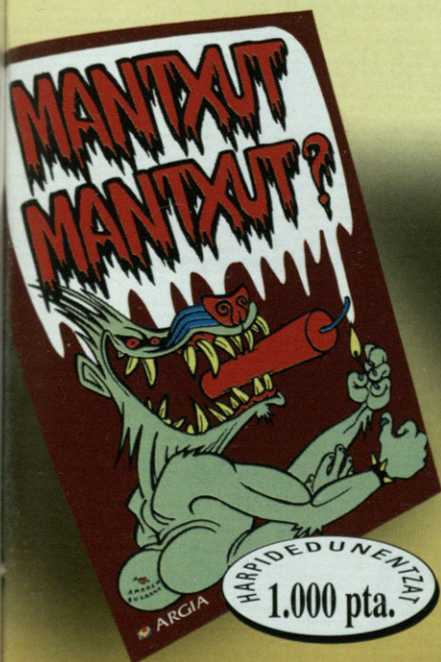
BARREGARRIA denik ere izan da, eta ez gutxi. Hona, esaterako, kazetaritza moldeak berriro izanaz harrotzen den paper batean irakurritakoa, gaztelaniaz emana, nire itzulpenak zalantzako biderik eman ez dezan. Afganistandik Pakistanera doan bide bazterreko giroa deskribitzen ari da: "Los hombres orinan en cucullas y se limpian con tierra". Nekeza zait ulertzea zer pasatu den kazetari bipilaren burutik; nazka emango dio "kaka egin" aditza erabiltzeak? Estilo-liburuak debekatuko al dio? Lerro artean irakurritz "ulertu" behar dugu lurra erabiltzen dutela "behar fisiologiko larriak" egiten dituztenean, edo agian, benetan, zakila igurtzen dute lurraz txiza egin eta gero? Tira, dena den kokoriko txiza egitearena ongi egon behar da. Txantxak alde batera utzita, deitoragarriena esaldiari darion goitasunezko sentimendu kolonialista da, ez dakigu mundu osoko biztanle guztiek komuna, dutxa beroa eta kalefakzio zentrala dutelako uste inuxenteak eraginda, edo eta klase fineko bati behe mailako arrazak sorrarazten dion berezko higuinak, higuin ulergarriak, noski, eraginda.

Eta, anekdotak alde batera utzirik, gaur da eguna zeinean ez baitago jakiterik Kandahar eta Kunduz noren eskuetan dauden, eta kazetariak hiltzen baitituzte, teoriarik bederen Alianzaren kontrolpean dauden lurraldeetan. Hau da, anabasa, kaosa.

Anabasari gehitzen bazaio interesen araberak nahasteko borondate ongi frogatua, nekez sinets dezakegu deus kontatzen digutenaz ●

Durangoko Azoka

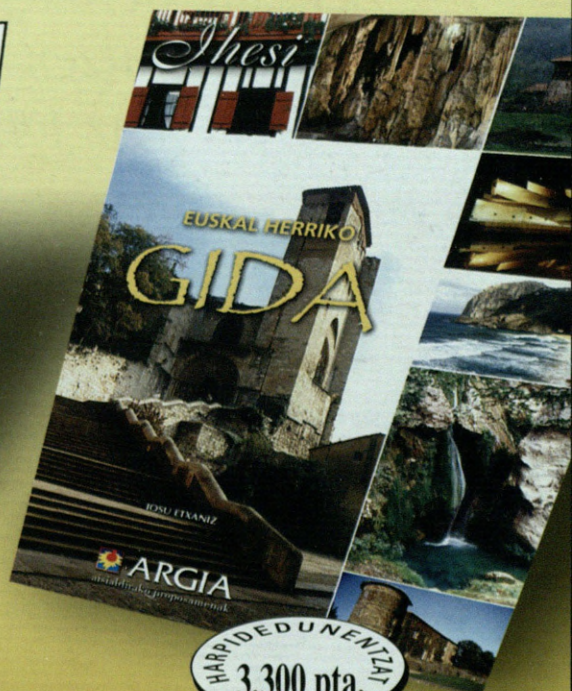
BERRIKUNTZAK

MANTXUT MANTXUT?
1.200 pta.

HARPIDEDUNENZAT
1.500 pta.
HITZAK
1.800 pta.

HARPIDEDUNENZAT
3.300 pta.
EUSKAL HERRIKO GIDA
3.800 pta.

Egutegia: 950 pta.
Egurrezko taula: 7.500 pta.

Ez ahaztu gure eskaintza euroa!
Urte beteko harpidetza:
10.000 pta. / ~~17.300 pta.~~

Eta harpidedun eginez gero,
mapa hau doan eskuratuko duzu Durangoko Azoka

Euskal Herriko kultur agenda

"Zer egin dezaket asteburuan?"

"Non eskaintzen dituzte antzerki ikastaroak?"

"Non eta noiz jotzen du nire talde gogokoenak?"

gureagenda
2001-11-21 Asteazkena

gure agenda

- ☐ Gure gomendioa
- ☐ Agenda egunegun
- ☐ Bilaketak
- ☐ Informazioa bidali
- ☐ Ohar eta iritzia
- ☐ Gure Agenda
- ☐ Kulturaren Aurkibidea

Bilaketa

☐ bilaketa aurreratua ☐

egunero

www.argia.com

INFORMAZIOA JASOTZEKO TRESNA

- Antzekia, dantza, musika, erakusketak, kontzertuak, lehiaketak, bertsolaritza, hitzaldiak, ikastaroak, literatura, jardunaldiak...
- 6 hilabeteko aurreikuspenak eta artxiboa
- Euskal Herri osoko informazioa

INFORMAZIOA EZAGUTARAZTEKO TRESNA

Zure informazioa "Gure Agendan" automatikoki agertzea oso erraza da:

1. "Informazioa bidali" tekla sakatu
2. Sarrera gakoa lortu
3. Informazioa bidali

